

3๗๒.๓๔

๒๖๑๑๐

๓.๕

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อตนเองกลุ่มสร้างเสริม  
ประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6  
ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น  
กับการสอนตามแบบปกติ

22 ต.ค. 2539

ปริญญานิพนธ์

ของ

บัวรัตน์ จันทิพย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชา เอกการประถมศึกษา

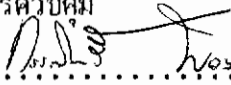
มีนาคม 2539

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

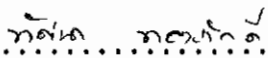
B. 4851A

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาโทฉบับนี้แล้ว  
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต  
วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม


.....  ..... ประธาน

(รศ.กรรณิการ์ พวงเกษม)

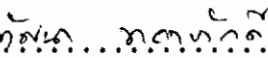
.....  ..... กรรมการ

(อาจารย์ทัศนาก้อง ก้องก้อง)

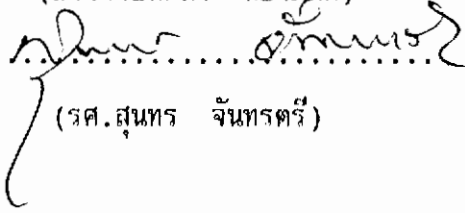
คณะกรรมการสอบ

.....  ..... ประธาน

(รศ.กรรณิการ์ พวงเกษม)

.....  ..... กรรมการ

(อาจารย์ทัศนาก้อง ก้องก้อง)

.....  ..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.สุนทร จันทรรตรี)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาโทฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร  
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....  ..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ .. 6 .. เดือน .. สิงหาคม .. พ.ศ. 2539 ..

ประกาศคุณูปการ

ในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้ สำเร็จได้อย่างเรียบร้อยด้วยความเมตตาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ภรณ์การ์ พวงเกษม และอาจารย์ทัศนาก ทองภักดี ที่ได้กรุณาได้รับเป็น ประธานและกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้อธิบายและอย่างใกล้ชิดด้วยความห่วงใย ส่งเสริมและให้กำลังใจอันเป็นประโยชน์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในพระคุณ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

รองศาสตราจารย์สุนทร จันทระศรี ได้กรุณาเป็นกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าและให้ความเห็นอันเป็นประโยชน์ ช่วยให้งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ และคณาจารย์อีกหลายท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามที่เคยสอนวิชาการแก่ผู้วิจัย ได้ให้กำลังใจมาโดยตลอด

อาจารย์อนามัย คำเนตร จากวิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี ได้กรุณาช่วยแปลบทคัดย่อเป็นภาษาอังกฤษและเป็นมิตรที่ดีของผู้วิจัย อาจารย์สุพจน์ พันธนิยะ ได้แนะนำวิธีการสร้างเครื่องมือในการทดลอง ขอบขอบคุณอีกครั้งหนึ่ง

ขอบขอบคุณคณะครู อาจารย์ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร นักการภารโรง ในอาเภอชุมชนนี้ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ให้กำลังใจและอำนวยความสะดวกแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

นักเรียน ศิษย์เก่า และชาวบ้านผู้ปกครอง ในเขตกลุ่มโรงเรียนตะเคียนลมศักดิ์ ได้ให้ความรัก ความเคารพนับถือ ในชีวิตการประกอบอาชีพความเป็นครูของผู้วิจัย อันเป็นกำลังใจที่สำคัญ ช่วยเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยได้มีมานะในการศึกษาค้นคว้า และทำงานจนสำเร็จด้วยดี จึงขอขอบใจ ขอบคุณ ขอบพระคุณทุกท่านไว้ในที่นี้ด้วย

กราบขอบพระคุณ คุณแม่ คุณตา และคุณยาย ที่ได้อุทิศทุนค่าใช้จ่าย ตลอดจนให้ความรัก และความเป็นห่วงในการทาวิจัยในครั้งนี้ อาจารย์บัวพันธ์ พุ่มพวง และครอบครัว ที่ขาดไม่ได้ คือน้องสาวทั้งสองของผู้วิจัย คุณรัตนา จันทิพย์ และคุณจันทร์ศรี จันทิพย์ ที่เป็นขวัญและกำลังใจให้ผู้วิจัยสามารถทำงานนี้สำเร็จลงได้

คุณค่าอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบรรพบุรุษ ทั้งสายจันทิพย์ และพุ่มพวง

บัวรัตน์ จันทิพย์

## สารบัญ

| บทที่ | หน้า                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1     | บทนำ ..... 1<br>ภูมิหลัง ..... 1<br>ความมุ่งหมายของการศึกษา ..... 6<br>ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า ..... 6<br>ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ..... 7<br>นิยามศัพท์เฉพาะ ..... 8                                                                                                                                                                                                               |
| 2     | เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ..... 10<br>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะ<br>กระบวนการ 9 ชั้น ..... 11<br>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ..... 39<br>งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ..... 43<br>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ ..... 43<br>เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อตนเอง ..... 43<br>สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า ..... 73 |
| 3     | วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า ..... 74<br>ประชากร ..... 74<br>กลุ่มตัวอย่าง ..... 75<br>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ..... 75<br>การสร้างและหาคูณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ..... 75<br>แบบแผนการทดลอง ..... 82<br>การวิเคราะห์ข้อมูล ..... 84<br>สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ..... 84                                                                                              |

|   |                                           |     |
|---|-------------------------------------------|-----|
| 4 | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....                | 88  |
|   | สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ..... | 88  |
|   | การวิเคราะห์ข้อมูล .....                  | 88  |
|   | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....                | 88  |
| 5 | สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ .....      | 91  |
|   | ความมุ่งหมายของการศึกษา .....             | 91  |
|   | สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า .....           | 91  |
|   | ประชากร .....                             | 91  |
|   | กลุ่มตัวอย่าง .....                       | 92  |
|   | เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย .....          | 92  |
|   | วิธีดำเนินการทดลอง .....                  | 92  |
|   | การวิเคราะห์ข้อมูล .....                  | 92  |
|   | การอภิปรายผล .....                        | 93  |
|   | ข้อเสนอแนะ .....                          | 95  |
|   | บรรณานุกรม .....                          | 97  |
|   | ภาคผนวก .....                             | 105 |
|   | ประวัติของผู้วิจัย .....                  | 106 |

บัญชีตาราง

| ตาราง                                                                                                  | หน้า |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 แบบแผนการทดลอง .....                                                                                 | 82   |
| 2 การจัดคาบเวลาการสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใน 1 สัปดาห์ .....                                        | 83   |
| 3 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการทดลอง<br>ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ..... | 89   |
| 4 แสดงการเปรียบเทียบเจตคติต่อตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง<br>ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม .....        | 90   |
| 5 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง ...                                  | 202  |
| 6 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง ...                                 | 203  |
| 7 แสดงคะแนนสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง กลุ่มทดลอง หลังและก่อนการทดลอง ...                                  | 204  |
| 8 แสดงคะแนนสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง กลุ่มควบคุม หลังและก่อนการทดลอง ..                                  | 205  |

## บัญชีภาพประกอบ

| ภาพประกอบ                                                                                                  | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต<br>พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ..... | 16   |
| 2 รูปแบบของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช 2521 ....                                     | 19   |
| 3 แผนภูมิแสดงกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียน<br>ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น .....                  | 34   |
| 4 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียน<br>ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น .....                          | 37   |
| 5 แผนภูมิแสดงการจัดทำแผนการสอนตามขั้นตอนการสอนโดยใช้กิจกรรม<br>การเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น .....      | 38   |
| 6 แผนภูมิแสดงองค์ประกอบของเจตคติ .....                                                                     | 47   |
| 7 แผนภูมิ "ซีสเบอร์เกอร์" .....                                                                            | 59   |

ภูมิหลัง

บุคคลเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของบุคคล (บรรจง ชูสกุลชาติ. 2533 : 167) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พุทธศักราช 2535 รัฐมีหลักความเชื่อพื้นฐานว่า การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะมาถึงและเชื่อว่าการศึกษาที่เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาระหว่างด้านต่าง ๆ ได้ รัฐตระหนักว่าการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่นของประเทศซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นั้นได้ดีเท่าที่ควร รัฐจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาทั้งในแง่ของหลักการ ความมุ่งหมาย แนวนโยบาย และแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลา และบริบทของสังคมไทย (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 : ความนำ)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้ตั้งจุดหมายเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาว่า การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะพลเมืองดีตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นและครองชีวิตอย่างสงบสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 1)

จากจุดหมายของหลักสูตร อาจกล่าวได้ว่า คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นพื้นฐานที่สำคัญในอันที่จะพัฒนาประเทศ การที่จะทำให้นุชนหรือประชากรมีคุณภาพนั้น จะต้องมีการวางแผนพัฒนากาลังคนอย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้มีการพัฒนาประชากรตั้งแต่เกิดเป็นต้นไป

และจะต้องให้ครอบคลุมประชากรทุกคนทุกกลุ่มให้มีคุณภาพทั้งกาย จิตใจ สติปัญญา การพัฒนา  
ทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการเพิ่มความรู้ ทักษะและสมรรถวิสัยของประชากรทั้งมวลในสังคม  
แนวทางที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีหลายทาง คือ การพัฒนาตนเอง ด้วยการแสวงหาความรู้  
ทักษะและสมรรถวิสัยของแต่ละบุคคล การปรับปรุงสุขภาพ และการปรับปรุงโภชนาการของ  
ประชาชน สำหรับแนวทางที่เด่นชัดและมีประสิทธิภาพที่สุด ก็คือการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา  
ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศ การประถมศึกษาเป็นการศึกษาในระบบ  
โรงเรียนเบื้องต้น ที่ถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน จึงจำเป็นต้องจัดให้เกิด  
ประสิทธิภาพสูงสุด (รังสรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์. ม.ป.ป. : 5)

พระเทพเวทีได้กล่าวถึงลักษณะผู้ได้รับการศึกษาว่า การศึกษาทำให้ผู้รับการศึกษา  
เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านร่างกาย การศึกษาทำให้ผู้รับการศึกษามี  
ความรู้ทางสุขศึกษา ซึ่งนำไปพัฒนาทางกาย ทำให้มีสุขภาพดี แข็งแรง ปราศจากโรค ทางด้าน  
จิตใจ การศึกษาช่วยให้ผู้รับการศึกษาเข้าใจโลก เข้าใจชีวิตความเป็นจริง ทำให้เป็นผู้  
สุขภาพจิตดี ทางด้านปัญญา การศึกษาช่วยให้ผู้รับการศึกษารู้จักแก้ปัญหาและรู้จักให้ความสำคัญ  
ในการพัฒนาตน (อุบล เลี้ยววาริน. 2534 : 13 ; อ้างอิงมาจาก พระเทพเวที. 2531 :  
131) เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายดังกล่าว หลักสูตรจึงได้วางกรอบความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา  
ผู้เรียนไว้ 3 ลักษณะ ได้แก่ การพัฒนาตน การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาสังคม การพัฒนาตน คือ  
ให้ผู้เรียนได้มีความรู้พื้นฐาน มีสุขภาพกายใจสมบูรณ์ แก้ปัญหาเป็น เสียสละมุ่งพัฒนา การพัฒนา  
อาชีพ คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต เห็นช่องทาง  
ในการประกอบอาชีพและจัดการเป็น และการพัฒนาสังคม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อบ้าน  
ชุมชน ประเทศและโลก (กรมวิชาการ. 2534 : 3) ส่วน โกวิท ประวาลพฤกษ์  
(2534 : 13) ได้กล่าวถึงทิศทางการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ควรพัฒนาปลูกฝังให้เกิดในตัว  
ผู้เรียนว่า

1. การพัฒนาความสามารถในการคิด วิเคราะห์อย่างรอบคอบ สามารถสร้าง  
ทางเลือกที่หลากหลาย และเลือกทางที่เหมาะสมอย่างมีเหตุผล
2. สามารถวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ มีระเบียบ ระบบในการค้นหาวิธีการปฏิบัติ  
ไปสู่เป้าหมายนั้น

3. สามารถปรับเปลี่ยนความคิดและการปฏิบัติได้ทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงในสังคม

การที่จะบรรลุความมีคุณภาพของนักเรียนเช่นนี้ได้ จำเป็นต้องใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสม เช่น มีกระบวนการให้นักเรียนได้คิด ได้ทดลอง ได้ค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ให้บังเกิดผลงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม

จากรายงานการวิจัยการสำรวจความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนจากครูผู้สอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 5) พบว่าการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นจะต้องฝึกให้ผู้เรียนมีนิสัยในการใช้ทักษะกระบวนการ 9 ขึ้น ได้แก่

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. คิด วิเคราะห์ วิจัย
3. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย
4. ประเมินและเลือกทางเลือก
5. กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ
6. ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์
7. ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติ
8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

\* ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันนั้น สุนทร อมรวิวัฒน์ (2535 : 380) ได้กล่าวถึงปัญหาของสังคมที่สอดคล้องกับ สุภัตรา สุภาพ (2533 : 17 - 128) ว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของคนไทยคือ ปัญหาความยากจน การว่างงาน ขาดความชำนาญในงานอาชีพ สุขภาพอนามัยและการขาดความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดี จากปัญหาเหล่านี้จึงเป็นปัญหาที่โยงใยไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ของสังคม เช่น ปัญหาโรคติดต่อ ปัญหายาเสพติด ปัญหาโภชนาการและปัญหาความเสื่อมโทรมทางสุขภาพจิต ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการแก้ไข โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ ดังนั้นหลักสูตรการประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีโครงสร้างของเนื้อหาเป็นมวลประสบการณ์ที่จำเป็นจะต้องจัดให้แก่ผู้เรียนเป็น 5 กลุ่มประสบการณ์ คือ กลุ่มทักษะ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและ

พื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (สวัสดี สุวรรณอักษร, 2534 : 46) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งของหลักสูตรที่ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิตและสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 2) ลักษณะของเนื้อหาเป็นการบูรณาการเนื้อหาในวิชาสังคมศึกษา วิทยาศาสตร์และสุขศึกษา โดยกล่าวถึงความต้องการและความจำเป็นในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวันของคนไทยในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ดังกล่าวไว้ในคู่มือหลักสูตรการประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่ว่า ชีวิตเป็นสิ่งที่มีความหมายและเป็นที่ยกย่องของคนทุกคน การจัดหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับประถมศึกษา จึงต้องจัดเป็นแนวประสบการณ์พื้นฐานที่จำเป็น และสามารถเกื้อกูลให้ผู้เรียนเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเอง เข้าใจธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมคนทั้งทางสังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างตนเองและสรรพสิ่งที่เป็นส่วนหนึ่งด้วยมีความคิด สติปัญญา ค่านิยม สามารถดำรงชีวิต แก้ปัญหา พัฒนาและปรับปรุงชีวิตของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525 : 21)

จากคำกล่าวนี้เองที่สอดคล้องกับแสดงตรงที่ว่า การจัดการเรียนการสอน ครูต้องสอนให้นักเรียนมีเจตคติต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง ได้รับการยอมรับจากสังคม และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ (Strang, 1957 ; 7 ; citing Rogers, 1954) นอกจากนี้ กอร์ดอน (อารี สัตหวิ, 2534 : 21 ; อ้างอิงมาจาก Gordon, n.d.) ยังได้กล่าวสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยประจำตัวนักเรียนอีกว่า ครูต้องสร้างสัมพันธภาพเพื่อช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง การรู้จักประเมินตนเอง และการตั้งทิศทางด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุผลตามที่กล่าวมาข้างต้น สมชัย วุฒิปรีชา (2530 : 23) ได้กล่าวว่าการดำเนินการสอน ครูต้องส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้แสดง โดยมีครูเป็นผู้กำกับการแสดง ฟังตระหนักว่า สอนคนไม่ใช่สอนหนังสือ คือ เอาเด็กเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่เอาตำราหรือแบบเรียนเป็นศูนย์กลาง

ในสภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันพบว่า เด็กประถมศึกษาที่มีผลการเรียนที่ไม่น่าพอใจ จะต้องปรับปรุงด้านความรู้ความสามารถในการแก้ปัญหา ครูยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายที่เน้นการเรียนแบบท่องจำ นักเรียนขาดโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางของการเรียน (แรมสมร อยู่สภพร, 2536 : 160)

จากนั้นยังมีรายงานจากกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 69) ว่า นักเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่มิมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ ขาดความสามารถในการอ่าน เขียน พูดและคำนวณ ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สุขศึกษา และงานอาชีพ ทั้งขาดความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ด้านสุขภาพอนามัย พบว่านักเรียนร้อยละ 84 มีสุขภาพอนามัยตามเกณฑ์มาตรฐานเป็นอัตราที่ต่ำกว่าเป้าหมาย ซึ่งกำหนดไว้ร้อยละ 90 และจากการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ เพื่อแสวงหาช่องทางไปสู่สุขภาพดีถ้วนหน้า ในปี 2543 ของนักเรียนประถมศึกษา พบว่าพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ได้แก่ การรักษาสุขภาพส่วนบุคคล การบริโภค การป้องกันโรคและรักษาตนเอง การใช้ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ การใช้บริการสาธารณสุข การออกกำลังกายและการป้องกันอุบัติเหตุ

ส่วนทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการประเมินคุณภาพ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2532 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.20 การประเมินในจังหวัดศรีสะเกษได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 59.92 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 29, 60) แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าต้องได้ค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 \*

ดังนั้น ในการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงได้มีการแก้ไขปัญหาในเรื่องการเรียนการสอน ที่ไม่เน้นทักษะกระบวนการ โดยเสนอแนวทางการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แก่ครูผู้สอนเพื่อปลูกฝังให้เกิดในตัวผู้เรียน และสามารถนำไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้ในอนาคตดังกล่าวของ ก่อ สวัสดิพิบูลย์ (2534 : 13) ที่ว่าครูควรสอนให้เด็กรู้จักวิธีการเรียน สำหรับหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งในการสอนให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการเรียนนั้น สอดคล้องกับจิตวิทยา พัฒนาการดั่งที่ อิริคสัน (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2536 : 48 - 49 ; อ้างอิงมาจาก Erickson. n.d.) กล่าวว่า เด็กอายุระหว่างหกปีถึงวัยรุ่นนั้น เป็นช่วงที่สามารถฝึกฝนกิจกรรมประเภททักษะต่าง ๆ ได้อย่างดีเลิศ เพราะอยู่ระหว่างพัฒนาการขึ้นเอาการเองงานแข่งกับมด้อย (Industry and Inferiority) เด็กมีความผูกพันกับเพื่อนบ้านและบุคคลที่โรงเรียน มีการแข่งขันกันทำงาน และร่วมมือกันทำงาน พฤติกรรมที่เป็นคือ รู้จักวิธีการและมีสมรรถภาพ ดังนั้น ครูต้องหาวิธีการสอนและจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ดังคำกล่าวในหนังสือเหตุผลแห่ง

เหตุผลของ ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2527 : 38) ว่ากิจกรรมของนักการศึกษาและนักวิชาการคือ พยายามค้นหาวิธีที่จะสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดด้วยตนเอง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อตนเอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้นกับการสอนแบบปกติ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนในระดับชั้นนี้ต่อไป

#### ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องตัวเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับการสอนตามแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อตนเอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องตัวเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอนใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับการสอนตามแบบปกติ

#### ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาครั้งนี้ ถ้าพบว่า การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อตนเองแตกต่างกัน จะเป็นประโยชน์ทั้งทางด้านวิชาการและการนำไปใช้สำหรับครู นักวิชาการ และผู้บริหาร ดังนี้

1. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูและนักวิชาการ ในการปรับปรุงการเรียนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

### ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

#### 1. ประชากร

ประชากรเป้าหมายในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนที่มีขนาดกลาง ซึ่งมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 - 500 คน สังกัดสำนักงานการศึกษาอาเภอขุนันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 203 คน

#### 2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชายหญิง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนบ้านกะกา กลุ่มโรงเรียนตะเคียนลมศักดิ์ อาเภอขุนันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 48 คน แบ่งเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มละ 24 คน กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 24 คน

#### 3. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การทดลองครั้งนี้ เนื้อหาวิชาที่ใช้ในการสอน คือ เนื้อหาจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในหน่วยที่ 1 สิ่งมีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเราที่เสนอไว้ในแผนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 15 - 117) ในหน่วยย่อยนี้ทั้งหมด 8 เรื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสร้างแผนการสอนเพื่อใช้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม รวม 3 เรื่อง ได้แก่

|                  |            |        |
|------------------|------------|--------|
| 3.1 โภชนาการ     | ใช้เวลาสอน | 15 คาบ |
| 3.2 สิ่งเสพติด   | ใช้เวลาสอน | 12 คาบ |
| 3.3 การสาธารณสุข | ใช้เวลาสอน | 15 คาบ |

#### 4. ระยะเวลาในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้เวลากลุ่มละ 42 คาบ คาบละ 20 นาที  
สัปดาห์ละ 12 คาบ

#### 5. ตัวแปรที่ศึกษา

##### \* 5.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 วิธี

1. การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น
2. การสอนตามแบบปกติ

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้นำมาเรียบเรียงตามหัวข้อ ดังนี้

#### 1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการ 9 ชั้น

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ที่สนับสนุนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น

#### 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

#### 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

3.1 ความหมายของเจตคติ

3.2 องค์ประกอบของเจตคติ

3.3 ลักษณะของเจตคติ

3.4 การเกิดของเจตคติ

3.5 ระดับของเจตคติ

3.6 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของเจตคติ

3.7 ประโยชน์ของเจตคติ

3.8 การวัดเจตคติ

3.9 การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องเจตคติต่อตนเอง
  - 4.1 ความหมายของเจตคติต่อตนเอง
  - 4.2 องค์ประกอบของความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง
  - 4.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง
  - 4.4 ลำดับขั้นของการพัฒนาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง
  - 4.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง
  - 4.6 ลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง
  - 4.7 การจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความรู้สึกรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น

ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กลุ่มสร้างเสริม  
ประสบการณ์ชีวิต

สมชัย วุฒิปรีชา (2530 : 21 - 22) ได้กล่าวถึงโครงสร้างของหลักสูตรประถมศึกษา 2521 โดยทั่ว ๆ ไปในทุกกลุ่มประสบการณ์ จะมีลักษณะพิเศษที่เห็นได้อย่างชัดเจนอยู่ 5 ประการ คือ

1. เป็นหน่วยบูรณาการ ที่ผสมผสานเนื้อหาสาระต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน และได้สัดส่วน เริ่มต้นจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว แล้วค่อย ๆ ขยายขอบข่ายให้ได้ทั้งส่วนลึกและส่วนกว้างออกไปทีละน้อย ๆ ตามทักษะและประสบการณ์ของนักเรียนที่เป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน

2. เน้นการสร้างเสริมทักษะและกระบวนการ ที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต คือ นักเรียน จะได้รับการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการแก้ปัญหาของชีวิต รวมทั้งทักษะทางสังคมได้แก่ การปรับตัว การเลือก การตัดสินใจ และการวินิจฉัยความถูกต้อง เพื่อให้เป็นคนที่มีความสามารถ คิดเป็น คือ คิดดี คิดถูก และนำไปปฏิบัติ ได้จริง

3. เน้นความเป็นพลเมืองดี ให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง เป็นคนมีน้ำใจที่เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ มีความรู้ความเข้าใจว่า ควรจะทำอะไรให้แก่ชาติบ้านเมือง จึงจะทำให้เราอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสงบสุขมีเจตคติที่ดีต่อตนเอง ต่อสังคมและความเป็นคนไทย และด้วยการปลูกฝังให้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

4. เน้นการสร้างสุขนิสัยที่ดี ให้มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งการช่วยเหลือรักษาบ้านเมืองให้สะอาด อนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เพื่อป้องกันและกำจัดมลพิษที่เกิดแก่ตนเองและส่วนรวม

5. เน้นการสร้างนิสัยในการทำงาน หนักเอาเบาสู้ ไม่เลือกงาน ให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างมีระบบ มีค่านิยมและมีนิสัยรักการทำงาน เพื่อให้เป็นพื้นฐานทั้งในการทำงาน และการประกอบอาชีพตามควรแก่วัย

สรุปแล้วคือ หลักสูตรประถมศึกษา 2521 มีองค์ประกอบที่จะช่วยสร้างเสริมสมรรถภาพให้แก่มนุษย์ครบถ้วน ทั้ง 5 ประการ หรือ 4 H คือ

สมรรถภาพด้านสมองหรือสติปัญญา (Head)-พุทธิพิสัย

สมรรถภาพด้านจิตใจหรือคุณธรรม (Heart)-เจตพิสัย

สมรรถภาพด้านร่างกายหรือสุขภาพพลานามัย (Health)-ทักษะพิสัย

สมรรถภาพด้านการใช้มือหรือการทำงาน (Hand)-ทักษะพิสัย

#### สาระที่เปลี่ยนแปลงของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เป็นกลุ่มประสบการณ์หนึ่งใน 5 กลุ่มประสบการณ์หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนรู้ถึงสภาพ ปัญหา กระบวนการแก้ปัญหาและสามารถนำประสบการณ์เหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 25) จากสาระของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ซึ่งก็รวมถึงกลุ่มประสบการณ์ในหลักสูตรแม่บท พบว่ามีข้อมูลที่ใช้เป็นพื้นฐานในการปรับปรุงหลักสูตร ดังนี้

(1) ปัญหาที่แท้จริงมิได้อยู่ที่ตัวหลักสูตรแม่บทเท่าใดนัก แต่อยู่ที่การนำหลักสูตรไปใช้

(2) ปัญหาใหญ่ของการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การสอนที่ไม่เป็นทักษะกระบวนการอย่างเพียงพอ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 20)

จากปัญหาทั้ง 2 ประการดังกล่าวนี้ ย่อมทำให้เห็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรว่า จะต้องมุ่งส่งเสริมทางด้านจัดการเรียนการสอนให้เป็นทักษะกระบวนการอย่างแท้จริง มากกว่าการแก้ไขตัวหลักสูตรแม่บทแต่ก็มีได้หมายความว่า ไม่มีความจำเป็นในการปรับปรุง เนื้อหาสาระของหลักสูตรแม่บทโดยสิ้นเชิง จากข้อมูลรายละเอียดได้ชี้ให้เห็นในบางประเด็น ที่ควรแก่การปรับปรุงแก้ไข ดังจะพิจารณาได้จากข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียน การสอนที่ผ่านมาของกลุ่ม สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตต่อไปนี้

- (1) เนื้อหามาก
- (2) จุดประสงค์ (ย่อย) มาก
- (3) ปัญหาเกี่ยวกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- (4) ปัญหาเรื่องบูรณาการเนื้อหา ซึ่งยังไม่สมบูรณ์พอ

(กระทรวงศึกษา. 2534 : 20)

จากสรุปผลข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิตที่ยกมา ทำให้เห็นประเด็นสำคัญที่ควรปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้หลักสูตรมีความ เหมาะสมยิ่งขึ้น ได้แก่ การปรับหรือลดจุดประสงค์และเนื้อหาในส่วนที่ไม่จำเป็นออกให้เหลือ เพียงเท่าที่จำเป็น และไม่มากเกินไปในหลักสูตร นอกจากนี้ก็ควรพิจารณาจัดเนื้อหาให้มี ลักษณะบูรณาการผสมกลมกลืนระหว่างเนื้อหาสาระต่าง ๆ กับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนให้ มากขึ้นเท่าที่จะทำได้สำหรับปัญหาในภาพรวมของหลักสูตร กล่าวคือ ในการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนนั้น ไม่มีการเน้นทักษะกระบวนการเพียงพอและเนื่องจากเนื้อหาสาระภายนอก ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีอยู่หลากหลาย ไม่ใช่มีเฉพาะวิทยาศาสตร์เท่านั้น ดังนั้น ประเด็นที่นำไปสู่การปรับปรุงเรื่องการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ จึงหมายรวมถึง เรื่องอื่น ๆ ทั้งหมดด้วย

การปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) หลักสูตรฉบับแม่บทในหลักการจะเหมือนเดิม แต่จะมีบางส่วนที่เป็น รายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้นที่แตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

## 1. จุดประสงค์

1.1 ได้มีการปรับปรุงรูปแบบการเขียนให้เหมาะสม กล่าวคือได้ตัดข้อความเดิมที่หน้าหน้าจุดประสงค์ทั่วไปออกไป และเปลี่ยนจากคำว่า "จุดประสงค์ทั่วไป" เป็น "จุดประสงค์"

1.2 ปรับปรุงจุดประสงค์ (ทั่วไป) ข้อ 2 ดังนี้

ของเดิม 2) ให้ความรู้พื้นฐานและความสามารถที่จะดำรงชีวิตได้

ของใหม่ 2) ให้ความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ

มีนิสัยใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ เพื่อการดำรงชีวิตที่ดี

1.3 ปรับปรุงจุดประสงค์ (ทั่วไป) ข้อ 3 โดยปรับปรุงข้อความและแยกออกไป 2 ข้อ ดังนี้

ของเดิม 3) ให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ของใหม่ แยกเป็นข้อ (3) และข้อ (4) ดังนี้

3) ให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

4) ให้มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ทาง

วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

จากการปรับปรุงจุดประสงค์ที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าไม่ใช้การเปลี่ยนแปลง หากเป็นการย้ำความสำคัญของทักษะกระบวนการ ทั้งในแง่ของวิทยาศาสตร์ และสังคมตลอดจนเน้นย้ำการปลูกฝังนิสัยในการรู้จักใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ซึ่งความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคต สำหรับประเด็นอื่น ๆ นอกเหนือจากนั้น เช่น เรื่องสุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อม การปกครอง สิทธิเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย ความรัก ความภูมิใจในเอกราชของชาติในข้ออื่น ๆ มิได้แก้ไขแต่อย่างใด รวมจุดประสงค์ใหม่ทั้งสิ้น 8 ข้อ โดยเริ่มจากความน่า (ที่ปรับใหม่) ดังต่อไปนี้

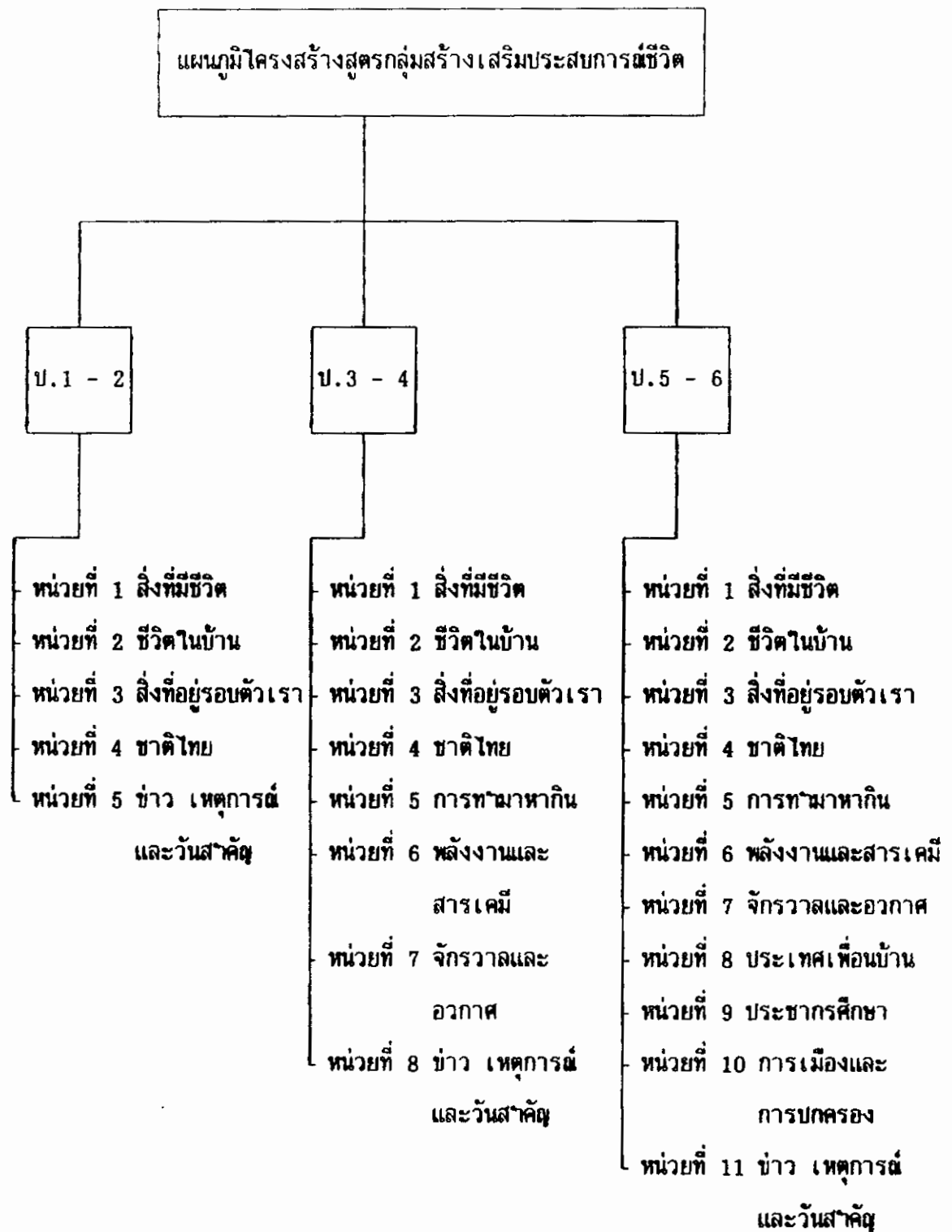
เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เกี่ยวกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในด้านอนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงสภาพปัญหา กระบวนการแก้ปัญหาและสามารถนำประสบการณ์เหล่านั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ซึ่งต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

1. ให้ความเข้าใจพื้นฐาน และปฏิบัติตนได้ถูกต้องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยทางร่างกาย และจิตใจทั้งส่วนบุคคล และส่วนรวม
2. มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสังคมและธรรมชาติ มีนิสัยใฝ่หาความรู้อยู่เสมอเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี
3. สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง
4. มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับ สิ่งแวดล้อม ทั้งที่เป็นธรรมชาติ เทคโนโลยีและทางสังคม
6. มีความเข้าใจ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. เข้าใจหลักของการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตน ตามขอบเขตแห่งสิทธิเสรีภาพของตนเองและผู้อื่น
8. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและความเป็นเอกราชของชาติ

## 2. โครงสร้างเนื้อหาสาระ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้จัดเนื้อหา 11 หน่วย ลดลงจากหลักสูตรฉบับเดิม 1 หน่วย คือ หน่วยการสื่อสารและคมนาคม โดยพิจารณาแล้ว มีเนื้อหาแทรกอยู่ตามหน่วยอื่น ๆ เช่น กลุ่มวิชาทักษะ คือ ภาษาไทย จึงเป็นการตัดปัญหาเกี่ยวกับ เนื้อหาที่ซ้ำซ้อนมากเกินไป

ลักษณะ โครงสร้างและเนื้อหา เริ่มต้นจากตนเอง และขยายขอบเขตกว้างขวางขึ้นตามวัยและระดับชั้น ดังโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ดังต่อไปนี้



ภาพประกอบ 1 แผนภูมิโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช

2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 22)

3. รูปแบบ

รูปแบบของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช 2521 มีรูปแบบเป็น 3 ช่อง คือ ช่องจุดประสงค์การเรียนรู้ ความคิดรวบยอด/หลักการ และช่องเนื้อหา ไม่มีส่วนที่ชี้ให้เห็นกระบวนการ ยกตัวอย่าง เช่น หน่วยสิ่งที่มีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2530 : 169 - 174)

| จุดประสงค์การเรียนรู้                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | ความคิดรวบยอด/หลักการ                                                                              | เนื้อหา                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ...                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                    | หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 4. ยกตัวอย่างสารอาหารได้<br>ทุกประเภท พร้อมทั้งบอก<br>ประโยชน์ของสารอาหาร<br>เหล่านั้นได้<br><br>5. จานนสารอาหารที่มีอยู่<br>ในอาหารชนิดต่าง ๆ ได้<br><br>6. จานนประเภทของ<br>อาหารที่ร่างกายต้องการ<br>ตามหลักโภชนาการ ได้<br><br>7. เลือกกินอาหารประจำวัน<br>ที่มีคุณค่าตามที่ร่างกาย<br>ต้องการ ได้ครบ<br><br>8. ยกตัวอย่างอันตรายที่เกิด<br>จากการขาดสารอาหารได้<br><br>9. ยกตัวอย่างอาหารสำหรับ<br>คนปกติและคนเจ็บได้ | การมีความรู้เกี่ยวกับ<br>โภชนาการและรู้จักเลือกกินได้<br>ถูกต้องถูกส่วน ทำให้ร่างกายมี<br>สุขภาพดี | 2. โภชนาการ<br><br>2.1 ประเภทและ<br>ประโยชน์ของ<br>สารอาหาร<br><br>2.2 สารอาหารที่มี<br>อยู่ในอาหาร<br>ชนิดต่าง ๆ<br><br>2.3 ประเภทและ<br>ปริมาณของอาหาร<br>ที่ร่างกายต้องการ<br>ตามหลักโภชนาการ<br><br>2.4 อันตรายที่เกิดจาก<br>การขาดสารอาหาร<br><br>2.5 อาหารสำหรับคน<br>ปกติและคนเจ็บ |

| จุดประสงค์การเรียนรู้                                            | ความคิดรวบยอด/หลักการ                                                                                                                 | เนื้อหา                                                                                |
|------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|
| 10. บอกชนิดของอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง และให้เหตุผลประกอบได้<br>... |                                                                                                                                       | 2.6 อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง เช่น อาหารที่มีสิ่งเจือปนหรืออาหารที่เสื่อมคุณภาพ ฯลฯ<br>... |
| 29. บอกประเภทของสิ่งเสพติดได้                                    | 1. การติดสิ่งเสพติดให้โทษ เป็นผลเสียทั้งต่อตนเองและสังคม                                                                              | 8. สิ่งเสพติด<br>8.1 ประเภทของสิ่งเสพติด                                               |
| 30. บอกสาเหตุที่ติดสิ่งเสพติดได้                                 | 2. การติดสิ่งเสพติดระยะเริ่มแรกสามารถรักษาให้หายได้                                                                                   | 8.2 สาเหตุที่ติดสิ่งเสพติด<br>8.3 ผลร้ายของสิ่งเสพติด                                  |
| 31. บอกผลร้ายและวิธีป้องกันการติดสิ่งเสพติดได้                   |                                                                                                                                       | 8.4 การป้องกันการติดสิ่งเสพติด                                                         |
| 32. ไม่เสพสิ่งเสพติด                                             |                                                                                                                                       | 8.5 สถานที่บริการรักษาผู้ป่วยติดสิ่งเสพติด<br>...                                      |
| 33. บอกสถานที่บริการรักษาผู้ป่วยติดสิ่งเสพติดได้<br>...          |                                                                                                                                       |                                                                                        |
| 44. บอกความหมายของการสาธารณสุขได้                                | การแก้ปัญหาทางสาธารณสุข ทั้งด้านการป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาพยาบาล เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคนที่จะต้องร่วมมือกัน | 12. การสาธารณสุข<br>12.1 ความหมายของการสาธารณสุข                                       |
| 45. บอกหน้าที่และสถานบริการทางสาธารณสุขที่มีในท้องถิ่นได้        |                                                                                                                                       | 12.2 หน้าที่และสถานบริการทางสาธารณสุข                                                  |

| จุดประสงค์การเรียนรู้                                       | ความคิดรวบยอด/หลักการ | เนื้อหา                                                |
|-------------------------------------------------------------|-----------------------|--------------------------------------------------------|
| 46. จานแนกหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรด้านสาธารณสุขได้    |                       | 12.3 บุคลากรด้านสาธารณสุข                              |
| 47. แนะนำให้ผู้ช่วยให้บริการทางสาธารณสุขได้                 |                       | 12.4 ปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญของท้องถิ่นและของประเทศ |
| 48. บอกปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญของท้องถิ่นและของประเทศได้ |                       | ...                                                    |
| ...                                                         |                       | ...                                                    |

ภาพประกอบ 2 รูปแบบของหลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช 2521

ส่วนรูปแบบของหลักสูตร กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีลักษณะเป็นคำอธิบายสั้น ๆ ของแต่ละเรื่องหรือแต่ละหน่วยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ เนื้อหา กระบวนการส่วนย่อหน้าสุดท้ายของแต่ละหน่วย คือ จุดประสงค์ของหน่วยย่อยนั้น ๆ ยกตัวอย่าง เช่น หน่วยที่ 1 สิ่งที่มีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 39)

สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ อภิปราย เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจิตใจ ของตนเอง เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น บุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ การปฏิบัติตนในเรื่องการรับประทานอาหาร การป้องกันโรค การป้องกันรักษาอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะอวัยวะภายใน อุบัติเหตุและการปฐมพยาบาล จานแนก จัดหมวดหมู่ เป็นการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง ซึ่งมีผลกระทบในทางบวกและทางลบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต วิเคราะห์ อภิปราย ความคิดเห็น ความรู้สึก ที่มีต่อการปฏิบัติอันเหมาะสมในเรื่องสุขภาพกายและสุขภาพจิต สรุปเป็นหลักการและแนวปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง ปฏิบัติตามและปรับปรุงอยู่เสมอ

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเสริมสร้าง ป้องกันรักษาสุขภาพกาย และสุขภาพจิตของตนเอง มีทักษะในการสังเกต รวบรวมวิเคราะห์การปฏิบัติที่ถูกต้อง รู้เหตุผล สรุปลงเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม เข้าใจตนเอง ยอมรับ ชื่นชม การปฏิบัติที่ดี ของตนเองมีเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนถูกต้องและปรับตนได้เหมาะสม ปรับปรุง ตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจอยู่เสมอ

การกำหนดรูปแบบหลักสูตร ลักษณะนี้เพื่อต้องการให้ผู้นำหลักสูตร ไปใช้จะได้เห็น ภาพพจน์ที่ชัดเจน ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการต่าง ๆ

อาจกล่าวได้ว่า ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จะมีอยู่ที่เพียงรูปแบบ ของหลักสูตรเท่านั้น นอกเหนือจากนั้นแล้วหลักการโครงสร้าง เนื้อหา เวลาเรียน จะคงเดิม จะต่างกันในประเด็นปลีกย่อยเท่านั้น เนื้อหารายละเอียดย่อมปรับเปลี่ยนได้ ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นและกาลเวลา โดยวิธีการสอน มุ่งเน้นทักษะกระบวนการให้ แก่ผู้เรียน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ พัฒนาตนเอง ครอบคร้วและสังคมได้ตามสถานการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต

#### ความหมายของทักษะกระบวนการ 9 ประการ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้ เสนอแนะทักษะกระบวนการหลัก 9 ชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 3) เพื่อเป็น แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการที่เป็นจุดเน้นของ หลักสูตร ซึ่งมีความหมายดังนี้

คำว่า "ทักษะกระบวนการ" แยกออกมาพิจารณาได้ 2 คำ คือ คำว่า "ทักษะ" กับ "กระบวนการ"

"ทักษะ" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า skill พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530 : 392) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า หมายถึง ความชำนาญจาก ความหมายนี้ ทักษะมีความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกฝนอยู่เป็นประจำจึงจะเกิดความชำนาญ ในการเรียน

"กระบวนการ" พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530: 35 - 36) ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า หมายถึง ขบวนการ แบบแผนระเบียบวิธีการหรือลำดับรายการ

"กระบวนการ" ในพจนานุกรมของเวบสเตอร์ (Webster. 1988 : 938) หมายถึง วิธีการเฉพาะของการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกี่ยวข้องกับการจัดลำดับขั้นหรือการดำเนินการ

"กระบวนการ" ตามความหมายของสงบบ ลักษณะ (2535 : 27) หมายถึง การดำเนินงานเป็นขั้นตอนนำไปสู่ผลที่ต้องการ

"กระบวนการ" ตามความหมายของ วิลลภ กันทรทัตย์ (2534 : 12) หมายถึง แนวดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีขั้นตอนซึ่งวางไว้อย่างเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด

จากความหมายดังกล่าว น่าจะหมายถึง ความสามารถในการใช้วิธีดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอน อย่างคล่องแคล่วถูกต้องและแม่นยำ จนภาระงานเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด จากความหมายนี้เอง ทักษะกระบวนการจึงต้องมีการฝึกเพื่อให้เกิดความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องจัดการสอนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้กระบวนการ หรือวิธีการในการนำไปใช้ได้ในอนาคต

#### แนวคิดในการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ

ทักษะกระบวนการ เป็นกระบวนการสอนที่กรมวิชาการได้กำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการจัดการเรียน ให้มีประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) โดยมีการปรับพื้นฐานความเชื่อเดิมที่ว่า การสอน คือ การบอกหรือถ่ายทอดความรู้ และการเรียน คือ การรับความรู้ ความเชื่อใหม่นั้น การสอน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ทุกด้าน เป็นการพัฒนาคูสมบัติด้านความรู้ ความคิด มีทักษะและเจตคติที่ดี ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เดิมเน้นการให้ความรู้ โดยครูเป็นผู้แสดง เด็กเป็นผู้รับความเชื่อใหม่ เด็กจะต้องเป็นผู้ทำกิจกรรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ตัวความรู้เป็นผลที่ได้จากการทำกิจกรรม ในระหว่างการทำกิจกรรม เด็กจะได้พัฒนาตนเองทางการคิด การปฏิบัติ การแก้ปัญหาการทำงานร่วมกัน การวางแผนจัดการและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่เรียกว่า เรียนรู้อิสระ

การแสวงหาความรู้ (Learn How to Learn) สำหรับสื่อหรืออุปกรณ์การสอน เดิมเชื่อว่าใช้เฉพาะสื่อหรืออุปกรณ์สำเร็จรูป แต่ในปัจจุบันเน้นบทบาทให้ครูผู้สอนพัฒนาสื่อหรืออุปกรณ์ขึ้นเอง

ในการปรับความคิดด้านการสอน เพื่อสนองต่อจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ โดยเรียกว่า ทักษะกระบวนการ ซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. ทักษะกระบวนการ เป็นกระบวนการหนึ่งที่น่ามาใช้ในการจัดการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งเป็นกระบวนการแม่บทของกระบวนการอื่น ๆ โดยการนำกระบวนการต่าง ๆ ที่มีอยู่มาประมวลหาตัวร่วม และถือว่าทักษะกระบวนการเป็นข้อสรุปที่ครบวงจรของกระบวนการ

2. ทักษะกระบวนการ ไม่ใช่วิธีสอนหรือขั้นตอนการสอน แต่เป็นลำดับขั้นตอนของการทำงานที่วางไว้อย่างเป็นลำดับ ตั้งแต่ต้นจนแล้วเสร็จตามจุดประสงค์

3. ทักษะกระบวนการ เป็นชื่อเฉพาะ เป็นกระบวนการปฏิบัติหรือกระบวนการทำงานที่ครบขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มแรกจนงานแล้วเสร็จอย่างดี

4. ทักษะกระบวนการ เป็นทักษะการทำงาน จึงเป็นกระบวนการที่ครบวงจร ประกอบด้วย 3 ประการ

4.1 การวางแผนหรือการเตรียมการ

4.2 การทำตามแผนหรือการดำเนินงาน

4.3 ประเมินผลสำเร็จของงาน

กล่าวโดยสรุป ทักษะกระบวนการ เป็นกระบวนการทำงานที่เป็นไปตามธรรมชาติและครบวงจร มีส่วนช่วยให้งานสำเร็จอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และเป็นกระบวนการที่ครบทั้งด้านความรู้ ความคิด ความรู้สึกและการลงมือปฏิบัติ (วัลลภ กันทรทรัพย์, 2534 : 15 - 20) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ตามที่หลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มุ่งหวัง ซึ่งมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น
2. คิด วิเคราะห์ วิจัย
3. สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย

4. ประเมินและเลือกทางเลือก
5. กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ
6. ปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์
7. ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติ
8. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
9. ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ

#### ลักษณะการสอนที่เน้นกระบวนการ

การสอนที่เน้นกระบวนการ เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ขั้นตอนของวิธีการทำงาน หรือวิธีการในการแสวงหาความรู้ เพื่อที่จะสามารถนำวิธีการนั้นไปใช้ได้ สถานการณ์จริง โดยที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ทุกกลุ่มประสบการณ์ได้แสดงเจตน์เจตอย่างแน่ชัดในการจัดการสอนเน้นกระบวนการ โดยแสดงให้เห็นว่า กระบวนการมีความสำคัญมากกว่าผลงาน เพราะนักเรียนสามารถนำกระบวนการไปใช้ได้ในชีวิตจริง การสอนที่ยังเน้นเนื้อหามากกว่ากระบวนการ เป็นผลให้ความมุ่งหวังของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไม่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้น หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) ได้กำหนดหลักการสำคัญ คือ เน้นให้มีการสอนที่เน้นกระบวนการโดยมีเหตุผลสำคัญ 2 ประการ ดังนี้

1. ความก้าวหน้าและเพิ่มพูนของวิทยาการต่าง ๆ กับความสามารถในการรับรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การสอนครูจึงต้องเปลี่ยนยุทธวิธีการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้ได้มาก และผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการหาวิธีการ เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติมกับวิทยาการก้าวหน้าใหม่ ๆ
2. การสอนให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นการสอนวิธีคิด วิธีการหาวิธีการแก้ปัญหา การทำงานอย่างฉลาดรู้ขั้นตอน เรียกว่า รู้อย่างคล่องแคล่วไม่ใช่สอนเนื้อหาที่จะคิด (วัลลภ กัณฑ์พร. 2534 : 1 - 5)

จากสาเหตุสำคัญ 2 ประการดังกล่าว มีความจำเป็นที่ครูจะต้องจัดการสอนที่เน้นกระบวนการ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการใช้กระบวนการต่าง ๆ และได้ลักษณะนิสัยในการทำงานต่าง ๆ สามารถนำกระบวนการนั้นไปใช้สร้างความสำเร็จให้ตนเอง

ในอนาคต ดังนั้น ความมุ่งหวังในการสอนจึงต้องการให้กระบวนการ เป็นตัวตกตะกอนของ การเรียนรู้ที่ผู้เรียน จะนำคิดตัว ไปใช้เพื่ออนาคตของตนเอง (วัลลภ กันทรัพย์. 2534 : 6)

ลักษณะการสอนที่เน้นกระบวนการ โดยที่กระบวนการเป็นการดำเนินการตามขั้นตอน นำไปสู่ผลที่ต้องการ ดังนั้น ในการสอนเน้นกระบวนการจึงมี 2 ลักษณะ ดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้เป็นกระบวนการ โดยมีขั้นตอนต่าง ๆ ให้เด็กได้แสดงออกหรือ ปฏิบัติโดยใช้ร่างกาย ความคิด การพูด ในการเรียนเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ คือ ได้ความรู้หลังจาก การทำกิจกรรม ซึ่งกระบวนการที่ครูนำมาใช้เป็นแหล่งกระบวนการทุกประเภท กระบวนการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์อย่างมีจุดหมาย ผ่านระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ได้สังเกต อ่าน ฟัง คิด ชักถาม ตอบคำถาม อภิปราย ทดลอง เขียนและลงมือปฏิบัติจริงต่าง ๆ ผลที่เกิดขึ้น คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดคุณสมบัติทางความรู้ ความคิด ทักษะ ความสามารถทางการปฏิบัติ ลักษณะจิตนิสัยต่าง ๆ เช่น เจตคติ ค่านิยม ความสนใจ ความพอใจ

2. พัฒนาให้เด็กเกิดความสามารถเชิงกระบวนการ หมายถึง การปลูกฝังให้ผู้เรียน มีความสามารถในการปฏิบัติเป็นขั้นตอนคิดตัวไปใช้ในชีวิตจริง (สงบบ ลักษณะ. 2535 : 27 - 28)

#### การสอดแทรกทักษะกระบวนการในการสอน

จังหวะในการสอดแทรกทักษะกระบวนการมี 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 ถ้าเป็นบทเรียนที่เกี่ยวกับการทำงาน หรือภาคปฏิบัติควรสอนให้ครบขั้นตอน ในบทเรียนนั้น และให้ผ่านทีละขั้นตอน

ลักษณะที่ 2 ถ้าบทเรียนนั้น เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน ซึ่งไม่ครบวงจรของการ ทำงานควรนำกระบวนการย่อยมาแทรกในบทเรียน โดยการนำเอากระบวนการอื่น ๆ มาสอน ตามขั้นตอน แต่ควรตรวจสอบว่า เมื่อเทียบกับทักษะกระบวนการแล้วผู้เรียนไปถึงขั้นไหน แล้วหา ทางเดิมให้ครบในบทเรียนต่อ ๆ ไป (วัลลภ กันทรัพย์. 2534 : 39 - 40)

การใช้ทักษะกระบวนการในการสอนนั้น เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งของครูที่จะต้อง ใช้ความรู้ความสามารถในการเลือกวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการนำไป สอดแทรก ในการสอนทุกครั้ง ให้เหมาะสมกับตัวผู้เรียน เนื้อหาและจุดประสงค์ เพื่อพัฒนา

ผู้เรียนไปสู่การคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของหลักสูตรกลุ่ม  
สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

### ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ดังนี้

1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น คือ ฝึกให้ผู้เรียนใช้การสังเกต โดย
  - 1.1 ระบุคุณสมบัติของสิ่งของ สถานการณ์ ระบุจำนวนหน่วยของสิ่งต่าง ๆ
  - 1.2 อธิบายความเปลี่ยนแปลง (ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงลำดับ)
2. คิดวิเคราะห์วิจารณ์ คือ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักนิยามปัญหาโดย
  - 2.1 ระบุปัญหา
  - 2.2 อธิบายปัญหา
3. สร้างทางเลือกหลากหลาย คือ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักตั้งสมมติฐานโดย
  - 3.1 ตรวจสอบและจำแนกประเภทข้อมูล
  - 3.2 หาความสัมพันธ์ของข้อมูลและลงความเห็นเกี่ยวกับข้อมูลอย่างมีเหตุผล
  - 3.3 คาดคะแนผลที่เกิดขึ้น
4. ประเมินและเลือกทางเลือกใช้ปฏิบัติ กำหนดและลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติ  
ปฏิบัติตามแผนโดยให้มีผลทางบวก และประเมินระหว่างปฏิบัติ คือ ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักทดสอบ  
สมมติฐานโดย
  - 4.1 ออกแบบการทดลองและการดำเนินการ
  - 4.2 รวบรวมข้อมูลหลักฐานที่ต้องการ
  - 4.3 จำแนกประเภทและตีความข้อมูล
  - 4.4 วิเคราะห์ข้อมูล
    - พิจารณาความสัมพันธ์
    - ความแตกต่าง ความเหมือน
    - ระบุแนวโน้ม ลำดับ ความสม่ำเสมอ
5. ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ คือ ฝึกให้ผู้เรียนสร้างข้อสรุป โดย

5.1 ทารูปแบบหรือความสัมพันธ์ที่มีความหมาย

5.2 กำหนดข้อสรุป

6. ประเมินผลงานรวมให้เกิดความภาคภูมิใจ คือ ฝึกให้ผู้เรียนนำข้อสรุปไปอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ หรือนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความมั่นใจและความภูมิใจในตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 25 - 26)

### ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

ในการจัดการเรียนการสอนนั้น จะต้องมีทฤษฎีการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสนับสนุน ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สนับสนุนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ตามลำดับขั้นของกาเย ซึ่งกาเยได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะคงอยู่เป็นเวลานาน และไม่ใช้การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากกระบวนการเจริญเติบโต การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อภาวะภายนอกและภายในเหมาะสม ภาวะภายนอก หมายถึง สิ่งเร้าภายนอก ภาวะภายใน หมายถึง สิ่ง que ผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว เก็บไว้เป็นความจำระยะยาว (สุรางค์ ใคว้ตระกูล. 2536 : 190) นอกจากนั้น กาเย ได้กล่าวว่า ในการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้นั้น ควรศึกษาทั้ง S-R Associationism และ Cognitive - Field Theory มิใช่ศึกษาเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะโดยแท้จริงไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งที่จะอธิบายเกี่ยวกับการเรียนรู้ได้ทุกแง่ ดังนั้น กาเยจึงจัดการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ออกเป็น 8 ลำดับขั้น โดยกล่าวว่า ความรู้ในระดับที่สูงกว่าจะต้องอาศัยความรู้ในระดับที่ต่ำกว่า ดังนั้น ในการจัดการสอนจะต้องคำนึงเกี่ยวกับเนื้อหาว่า จะต้องจัดให้เป็นลำดับขั้น ทั้งเนื้อหาและแนวความคิดต่าง ๆ ที่จะให้เรียนต้องง่าย เพื่อเป็นฐานในการเรียนสิ่งที่ยากต่อไป (พรรณี ช.เจนจิต. 2528 : 205) กองวิจัยทางการศึกษกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2533 : 8 - 11) ได้เสนอหลักการวิเคราะห์การเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาของกาเย ด้วยการกำหนดปัญหาให้นักเรียนแก้ไขแล้ววิเคราะห์นักเรียนจะต้องเรียนรู้อะไรมาก่อน เพื่อแก้ปัญหานั้น เมื่อวิเคราะห์แล้วกาเยได้อธิบายว่าการเรียนรู้จำแนกได้ 8 ขั้น คือ

1. การเรียนรู้สู่จุดหมาย
2. การเรียนรู้การเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง

3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่
4. การเรียนรู้การเชื่อมโยงถ้อยคำ
5. การเรียนรู้แยกแยะสิ่งเร้า
6. การเรียนรู้โมเมนต์
7. การเรียนรู้หลักการ
8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา

ขั้นที่ 1 - 4 เป็นการเรียนรู้ระดับพื้นฐาน และการเรียนรู้ขั้นที่ 5 - 8 เป็นการเรียนรู้ระดับสูง กระบวนการที่ทำให้คนเราเกิดการเรียนรู้ทั้ง 8 นี้ กาเยได้อธิบายโดยใช้หลักการทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้เจอนไบคลาสสิก ทฤษฎีการเรียนรู้เจอนไบการกระทำ ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้สังเกต เป็นวิธีการสร้างเสริมให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดี รู้สึกชอบต่อโรงเรียน ต่อวิชา ต่อการแสวงหาความรู้ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนต่อไปนี้
  - ขั้นที่ 1 การเสนอสิ่งเร้าที่เป็นกลาง เช่น ตัวครู
  - ขั้นที่ 2 การเสนอสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดกิริยาสะท้อน ที่เกิดความรู้สึกชอบพอ เช่น ทำทางยิ้มแย้ม เป็นกันเองกับนักเรียน
  - ขั้นที่ 3 เสนอตัวครูควบคู่กับทำทางที่ยิ้มแย้มเป็นกันเองบ่อย ๆ ครึ่ง
  - ขั้นที่ 4 เสนอตัวครูอย่างเดียวแล้วจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อครู
2. กระบวนการเรียนรู้การเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง เป็นวิธีการสร้างเสริมให้นักเรียนรู้ว่า เมื่อไรจะต้องทำอะไร เป็นสิ่งจำเป็นไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือการอยู่ร่วมกันในสังคม กระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ประเภทนี้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ
  - ขั้นที่ 1 การกำหนดสิ่งเร้า การตอบสนองและการเสริมแรง
  - ขั้นที่ 2 ครูเสนอสิ่งเร้า แล้วสังเกตการตอบสนองของนักเรียน และถ้าถูกต้องครูให้การเสริมแรงทันที
  - ขั้นที่ 3 การฝึกกระทำซ้ำ ๆ

3. กระบวนการเรียนรู้แบบลูกโซ่ เป็นวิธีการเรียนรู้ขั้นตอนกระทำที่ต่อเนื่องกันเป็นลำดับตลอดกระบวนการ นักเรียนจะรู้ว่า ต้องทำอะไรก่อน ทำอะไรหลัง เรียงตามลำดับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นนี้ครูมีภาระกิจ 2 ประการ คือ วิเคราะห์งานที่ต้องการให้นักเรียนเรียนรู้ และวิเคราะห์ความสามารถของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นเริ่มเรียน ครูจะใช้วิธีการชี้แนะ การบอกหรือทำให้ดูหรือให้คู่สื่ออื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนรับรู้ในแต่ละขั้นตอน ตามลำดับตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้นกระบวนการ

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึกหัด ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกหัดแต่ละขั้นตอนด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นให้ผลป้อนกลับ ครูต้องให้ผลป้อนกลับเพื่อให้นักเรียนรู้ผลการฝึกหัดว่า ทำถูกหรือทำผิด เมื่อทำถูกครูจะให้การเสริมแรง ถ้าทำผิดจะบอกที่ผิดและชี้แนะวิธีที่ถูกต้องแล้วให้ฝึกหัดใหม่

4. กระบวนการเรียนรู้การเชื่อมโยงถ้อยคำ เป็นวิธีการเรียนรู้การเชื่อมโยงทางวาจา ทำให้นักเรียนมองเห็นลำดับของถ้อยคำที่จะนำมาเรียงอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ตามลำดับก่อนหลังกระบวนการเรียนรู้แบบนี้มีขั้นตอนแบบเดียวกับกระบวนการเรียนรู้แบบลูกโซ่ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นเริ่มเรียน ขั้นฝึกหัดและขั้นให้ผลป้อนกลับ

5. กระบวนการเรียนรู้การแยกแยะสิ่งเร้า เป็นวิธีการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการค้นหาลักษณะที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันของสิ่งเร้า ตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไป และสามารถแยกแยะสิ่งเร้าที่พบใหม่กับที่เคยพบมา แตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร กระบวนการเรียนรู้แบบนี้ มีขั้นตอนแบบเดียวกับการเรียนรู้การเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง คือ

ขั้นที่ 1 การกำหนดสิ่งเร้าที่ต้องการแยกแยะ ลักษณะที่ต้องการแยกแยะ และการเสริมแรง

ขั้นที่ 2 ครูเสนอสิ่งเร้าที่ต้องการแยกแยะ แล้วสังเกตการตอบสนอง

ขั้นที่ 3 การฝึกกระทำซ้ำ

6. กระบวนการเรียนรู้โมเดล เป็นวิธีการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการค้นหาลักษณะที่ร่วมกันของสิ่งเร้าในแต่ละพวก และสามารถจัดสิ่งเร้าเข้าพวกได้ การจัดกระบวนการเรียนรู้โมเดล มีขั้นตอนดังนี้

มโนคติแล้ว

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ หรือคาดหวังว่านักเรียนจะมีพฤติกรรมใดหลังเรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดลักษณะที่สำคัญของมโนคติให้ชัดเจน

ขั้นที่ 3 ใช้ภาษาเป็นสื่อในการสอนมโนคติ

ขั้นที่ 4 ให้ตัวอย่างทางบวกและทางลบของมโนคติ

ขั้นที่ 5 การเสนอตัวอย่างที่ต่อเนื่องกันหรือพร้อม ๆ กัน

ขั้นที่ 6 เสนอตัวอย่างทางบวกใหม่ ๆ ให้นักเรียนตอบว่าใช่หรือไม่ใช่

ขั้นที่ 7 ทดสอบการเรียนรู้มโนคติของนักเรียน

ขั้นที่ 8 ให้นักเรียนนิยามมโนคตินั้น

7. กระบวนการเรียนรู้หลักการ เป็นวิธีการสร้างเสริมให้นักเรียนเกิดเรียนรู้  
ความสัมพันธ์ ระหว่างมโนคติต่าง ๆ

ขั้นตอนการเรียนรู้หลักการมีดังนี้

1. ขั้นสังเกต

2. ขั้นตั้งสมมติฐาน

3. ขั้นทดสอบสมมติฐาน

4. ขั้นสรุปเป็นหลักการ

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้หลักการนี้จึงมีขั้นตอน  
ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียน

ขั้นที่ 2 กำหนดมโนคติและหลักการที่นักเรียนต้องเรียนรู้

ขั้นที่ 3 ช่วยให้นักเรียนระลึกถึงมโนคติที่เป็นส่วนประกอบของหลักการ

ขั้นที่ 4 ช่วยให้นักเรียนรวมมโนคติเข้าด้วยกันตามลำดับที่ถูกต้อง

ขั้นที่ 5 ให้นักเรียนสาธิตหลักการให้ดู

ขั้นที่ 6 ให้นักเรียนบอกข้อความของหลักการ

ขั้นที่ 7 ทดสอบการเรียนรู้หลักการของนักเรียน

8. กระบวนการเรียนรู้การแก้ปัญหา เป็นวิธีการทำให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ที่จะนำ  
หลักการตั้งแต่ 2 หลักการขึ้นไปมาคิดวิเคราะห์จนสามารถแก้ปัญหาได้ ขั้นตอนการเรียนรู้การ  
แก้ปัญหามีดังนี้

1. การเสนอปัญหาให้นักเรียน ปัญหาอาจเป็นภาพ คำพูดหรืออื่น ๆ
2. การให้นักเรียนนิยามปัญหาหรือการกำหนดประเด็นปัญหา
3. ตั้งสมมติฐาน
4. ทดสอบสมมติฐาน

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การแก้ปัญหาจึงมีขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 บอกปัญหาที่ต้องการให้แก้
- ขั้นที่ 2 วัดความรู้เกี่ยวกับมโนคติและหลักการที่เกี่ยวข้องกับปัญหา
- ขั้นที่ 3 กระตุ้นให้นักเรียนระลึกถึงมโนคติและหลักการที่เกี่ยวข้อง
- ขั้นที่ 4 แนะนำการแก้ปัญหาด้วยการทำให้ดูหรือแนะนำหลักการ
- ขั้นที่ 5 ทดสอบการเรียนรู้การแก้ปัญหา โดยให้นักเรียนสาธิต คำตอบ การแก้ปัญหา โดยใช้ปัญหาที่คล้ายคลึงกันกับที่เรียนไป

จากหลักการเรียนรู้ดังกล่าว กายได้เสนอไปสู่การจัดการสอนโดยเขียนหนังสือชื่อ "Principle of Instructional Design" ซึ่งได้กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละบท แต่ละตอนนั้น จะต้องมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม และพฤติกรรมที่จะให้เด็กแสดงออกนั้น สามารถแบ่งออกได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 5 อย่างด้วยกัน คือ (พรณี ช.เจนจิต. 2528 : 209 - 210)

1. ทักษะทางสติปัญญา หมายถึงการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะ (ขั้นที่ 5) เรียนรู้ความคิดรวบยอดทั้งรูปธรรมและนามธรรม (ขั้นที่ 6) ตลอดจนการเรียนรู้กฎและหลักเกณฑ์ (ขั้นที่ 7)

2. ยุทธศาสตร์ในการคิด เป็นกระบวนการภายในของมนุษย์ซึ่งควบคุมการเรียนรู้ ควบคุมการคิด ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ถึงวิธีที่จะเรียน ทำอย่างไรเรียนแล้วจึงจะทำได้ ซึ่งก็หมายถึงการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหานั้นเอง ซึ่งการแก้ปัญหาก็เกิดขึ้นได้ เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะทางสติปัญญามาแล้ว ดังนั้น ยุทธศาสตร์ในการรู้คิดจึงเป็นกระบวนการของทักษะภายใน ซึ่งเป็นทักษะที่เกี่ยวกับ

- 2.1 การตั้งใจและเลือกรับรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนต้องใช้ยุทธศาสตร์ในการควบคุมตนเองให้ตั้งใจจดจ่ออยู่กับสิ่งที่กำลังเรียน พยายามจับประเด็นสำคัญให้ได้ ดังนั้น บทบาทของครูคือ ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้เด็กสนใจ ตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน

2.2 การใส่รหัสข้อมูลเพื่อเก็บไว้ในความจำระยะยาว ซึ่งหมายถึงการแปลความสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนให้เป็นของผู้เรียนเอง เพื่อให้จำได้นาน

2.3 การเรียกข้อมูล เป็นการเรียกข้อมูลที่สะสมไว้มาใช้ในการแก้ปัญหา ดังนั้นการใส่รหัสข้อมูลในข้อ 2 ต้องง่าย เพื่อสะดวกแก่การเรียกมาใช้

2.4 การแก้ปัญหา การจัดสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหานั้นเอง นอกจากนั้น ครูควรช่วยจัดสถานการณ์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาอีกด้วย

3. การเรียนรู้สาระสนเทศทางวาจา เป็นการเรียนรู้ข้อสนเทศหรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยการใช้วาจา เป็นความสามารถที่ผู้เรียนสามารถบอกข้อเท็จจริง หรือความคิด หรือการเรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ ในรูปของหลักการหรือทฤษฎี โดยที่ผู้เรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ แล้ว

4. การเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหว การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ ต้องการท างานประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ซึ่งการเรียนรู้ทักษะการเคลื่อนไหวจะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

4.1 ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการเคลื่อนไหว กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ

4.2 ขบวนการในการเคลื่อนไหว ซึ่งกาเยถือว่าเป็นเรื่องของสติปัญญา เป็นเรื่องของขั้นตอนในการทำนั้นเอง ซึ่งผู้เรียนจะต้องรู้ว่า ควรจะทำอะไรก่อนหลัง

5. เจตคติ ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากจะคำนึงถึงสมรรถภาพที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงออกแล้ว ต้องคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนในการแสดงออกทางด้านความรู้สึกในการกระทำสิ่งต่าง ๆ หรือ เหตุการณ์ที่ตนเองปฏิบัติ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือไม่ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความรู้สึกนึกคิดของตน ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้เรียนสามารถรู้ได้จากการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลเลือกแสดงออกเท่านั้น เจตคติจึงเกิดขึ้นได้ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น

ดังนั้น การใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ในหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในชั้นใดชั้นหนึ่งอยู่กับการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการเรียน และเนื้อหาในเรื่องนั้น ๆ แล้วจึงจัดลำดับขั้นการเรียนรู้ให้เหมาะสม ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูควรคำนึงถึงหลักการซึ่งพอที่จะสรุปสาระสำคัญหรือแนวทางกว้าง ๆ เกี่ยวกับบทบาทหรือพฤติกรรมของผู้เรียนที่นำไปสู่การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้ดังนี้

1. ให้เด็กได้สัมผัสเรื่องจริง ชีวีตจริง
  2. ให้ได้หัดวางแผนต่าง ๆ ด้วยตนเอง
  3. ให้ได้ศึกษา วิเคราะห์ หาข้อสรุปหรือแนวทางต่าง ๆ
  4. ให้ได้ลงมือปฏิบัติงาน จัดทำรายงาน เสนอผลงาน พร้อมความรู้ความคิดที่ได้จากการปฏิบัติงานนั้น ๆ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
  5. ให้ได้ใคร่ครวญปัญหาต่าง ๆ ทางจริยธรรม วิเคราะห์เหตุผล และหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม
  6. ให้ได้ทบทวนเกี่ยวกับตนเอง การปฏิบัติงานเพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ไม่เข้าข้างหรือตำหนิตนเองจนเกินไป (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 23)
- จากนั้น โกวิท ประมวลพฤกษ์ (2535 : 28 - 35) ได้เสนอกิจกรรมในแต่ละชั้นของทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ไว้อย่างชัดเจน ดังภาพประกอบ ดังนี้

| ลักษณะสำคัญในกิจกรรม/วิธีการสอน                                                                                                                                                                                      | ทักษะ                          | การแสดงออก/พฤติกรรมบ่งชี้                                                                                                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| การนำเสนอความแตกต่างระหว่างสิ่งทีควรจะเป็นและสิ่งที่ไม่เป็นอยู่ รวมทั้งการชี้ให้เห็นผลที่จะได้จากการปฏิบัติต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบ โดยการนำเสนอด้วยคำพูด รูปภาพ และการลงมือปฏิบัติตามคำแนะนำให้เห็นเป็นความแตกต่าง | 1. ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น | แสวงหาติดตามข้อมูลเพิ่มเติม อธิบายถึงสิ่งที่ต่างกัน เสนอผลอันเกิดจากการกระทำที่ต่างกัน วางจุดมุ่งหมายกำหนดเป้าหมายในการกระทำคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ |
| การซักถามด้วยคำถามที่ให้นักเรียนวิเคราะห์ ถามหาองค์ประกอบ ถามหาความสำคัญขององค์ประกอบ ถามถึงสาเหตุ ถามถึงผล ถามลำดับเหตุการณ์ ถามให้สรุปเป็นหลักการ                                                                  | 2. คิดวิเคราะห์วิจารณ์         | นำเสนอระบบเป็นแผนภูมิตารางนำเสนอเป็นกระบวนการลำดับขั้นตอนนำเสนอความคิดรวบยอดและหลักการ                                                                       |

| ลักษณะสำคัญในกิจกรรม/วิธีการสอน                                                                                                                                                                                                                        | ทักษะ                                              | การแสดงผล/พฤติกรรมบ่งชี้                                                                     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>การกระตุ้นยั่วยุให้คิดหาแนวทางอื่นปฏิบัติ<br/>แนวทางอื่น ๆ ด้วยวิธีการระดมสมอง<br/>เปลี่ยนเงื่อนไข ถ้าไม่เป็นอย่างนี้จะทำ<br/>อย่างไร ความคิดตรงข้ามความคิดแปลกๆ<br/>สิ่งใหม่วันละอย่าง เป็นต้น ครูชี้แนะยั่วยุ<br/>เปลี่ยนเงื่อนไข เสนอแนวอื่น</p> | <p>3. สร้างทางเลือก-<br/>หลากหลาย</p>              | <p>นำเสนอให้หลายแนวทางจำนวนมาก<br/>นำเสนอแนวคิดใหม่ ๆ ไม่ซ้ำเดิม</p>                         |
| <p>การนำเสนอผลของการปฏิบัติในแต่ละแนว<br/>ทาง ว่ามีผลดีต่อใครอย่างไร ใครได้ใคร<br/>เสีย ใครยินดี จำนวนผู้ที่ได้รับผลดีจำนวน<br/>ผู้ที่ได้รับผลเสีย ทั้งด้านกายภาพ ความรู้-<br/>สึก และผลต่อสิ่งแวดล้อม</p>                                             | <p>4. ประเมิน<br/>และเลือกทาง<br/>เลือก</p>        | <p>เลือกทางปฏิบัติที่ตรงจุดเด่น<br/>เลือกทางปฏิบัติที่มีผลดีต่อคนหมู่มาก</p>                 |
| <p>การนำเสนอภาพของงานตามระยะเวลา<br/>เป็นภาพความสำเร็จของงาน ด้วยวาจา<br/>ด้วยภาพ ด้วยการแสดง รู้การกระทำที่ถูก<br/>ตามขั้นตอน และให้เรียงลำดับได้ตาม<br/>กระบวนการของงานนำเสนอกระบวนการ<br/>ของงาน</p>                                                | <p>5. กำหนดและ<br/>ลำดับขั้นตอน<br/>การปฏิบัติ</p> | <p>นำเสนอภาพชัดเจน ถูกต้องตามงาน<br/>อธิบายเงื่อนไขที่ผูกมัด<br/>เสนอเกณฑ์การกระทำที่ถูก</p> |
| <p>การฝึกลงมือทำตามแผนที่ได้วางไว้ เริ่ม<br/>จากทำตามแบบให้ทำเองและให้ฝึกจน<br/>คล่องโดยครูให้กำลังใจกระตุ้นให้ทำ<br/>กระตุ้นให้ระวังคุณภาพ เสนอแนะเมื่อ<br/>จำเป็น</p>                                                                                | <p>6. ปฏิบัติด้วย<br/>ความชื่นชม</p>               | <p>ทำงานได้ตามขั้นตอน<br/>ทำงานเสร็จทันเวลา<br/>ทำงานมีคุณภาพ<br/>(อย่างปลอดภัย ประหยัด)</p> |

| ลักษณะสำคัญในกิจกรรม/วิธีการสอน                                                                                                                                                                                                      | ทักษะ                                                      | การแสดงผลออก/พฤติกรรมบ่งชี้                                                                                                          |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>การตรวจสอบผลงานเป็นระยะ ๆ สม่่า-<br/>เสมอ ไม่เชื่อว่าถูกต้องหมดแล้ว ครูกระ-<br/>ตุ้นชี้แนะให้ผลงานระหว่างปฏิบัติ เตือนให้<br/>ระวังอยู่เสมอ</p>                                                                                   | <p>7. ประเมิน<br/>ระหว่างปฏิบัติ</p>                       | <p>หยุดผลงาน<br/>รู้ได้ทันทีเมื่อคิด<br/>แก้ไขทันทีที่ผิด<br/>แสดงภาพที่ถูกต้องได้ตรงระยะของงาน</p>                                  |
| <p>การค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ ที่จะทำให้ผลงาน<br/>ดีขึ้นกว่าเดิม การศึกษาเทคนิคใหม่ ๆ<br/>ทดลองใช้เทคนิคใหม่ ๆ เพิ่มพูนคุณภาพ<br/>ของงานขึ้นได้เรื่อย ๆ วิเคราะห์หาจุดที่<br/>น่าปรับปรุงได้ รับผิดชอบต่อความยินดี<br/>และนำไปทดลอง</p> | <p>8. ปรับปรุง<br/>ให้ดีขึ้นอยู่<br/>เสมอ</p>              | <p>เสนอจุดที่จะปรับปรุงต่อไป<br/>ยินดีเมื่อมีผู้บอกจุดปรับปรุง<br/>ยินดีรับคำติชม<br/>แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ เสมอ</p>                    |
| <p>การนำเสนอผลงานรวมทบทวนการทำงาน<br/>พูดคุย นำไปแสดงให้ผู้เข้าชมการแสดงจริง<br/>ที่มีผู้ชมจากภายนอก</p>                                                                                                                             | <p>9. ประเมิน<br/>ผลรวม ให้<br/>เกิดความภาค<br/>ภูมิใจ</p> | <p>เสนองานอย่างสง่างาม<br/>แสดงด้วยความสัมพันธ์ต่อเนื่อง<br/>ยินดีร่วมในการเสนอผลงานอาสา<br/>งานต่าง ๆ<br/>ยึดมั่นในคุณภาพของงาน</p> |

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะ  
กระบวนการ 9 ชั้น

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นขั้นตอนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น ในหน่วยสิ่งมีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา ได้ดังต่อไปนี้

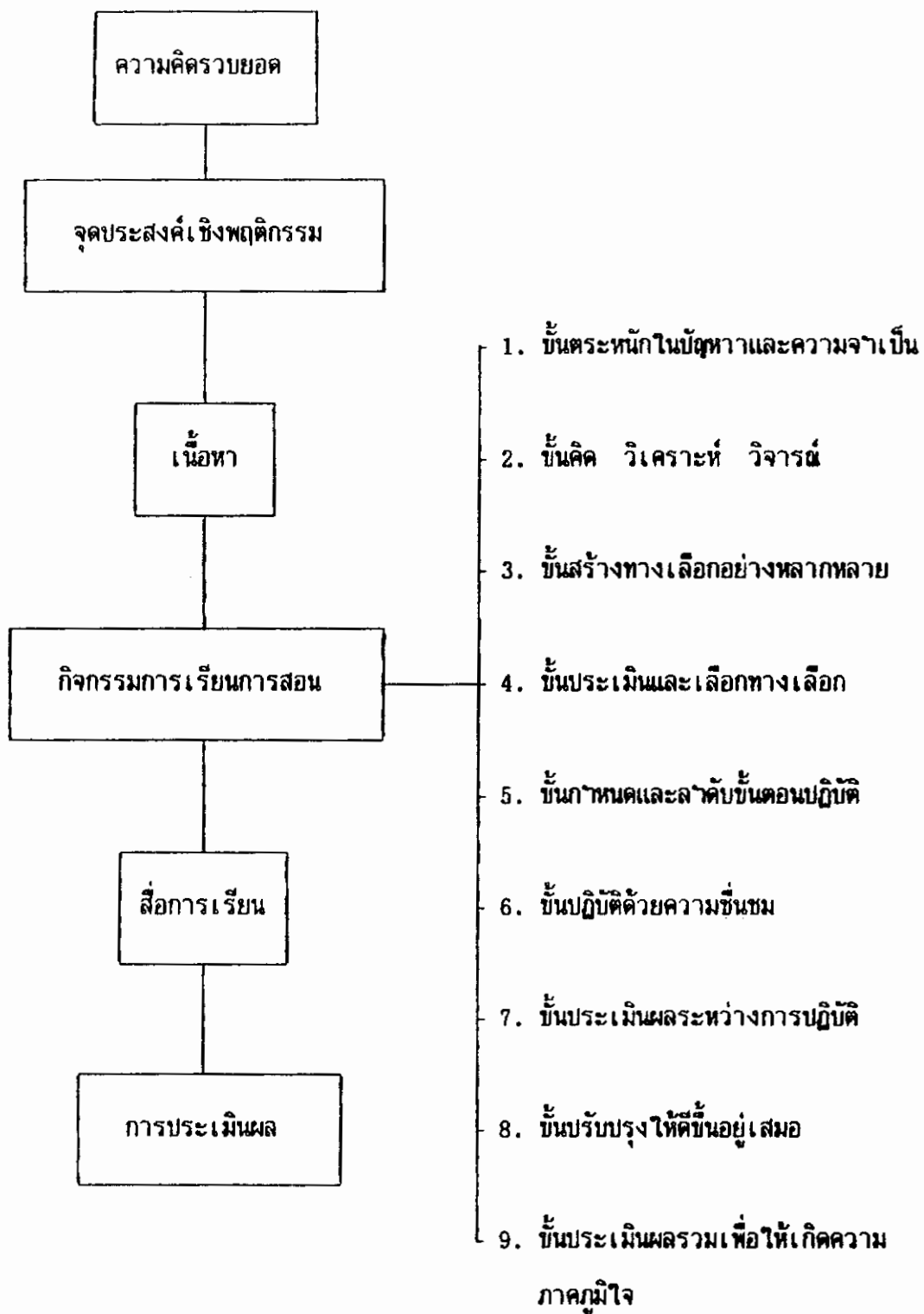
| ลำดับขั้น | ทักษะกระบวนการ              | กิจกรรม/วิธีการสอน                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|-----------|-----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ขั้นที่ 1 | ตระหนักในปัญหาและความจำเป็น | เป็นขั้นที่ครูทำให้นักเรียนมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และเห็นความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหานั้น โดยให้นักเรียนได้รับปัญหาจากการฟังเรื่อง รูปภาพ หรือลงมือกระทำ เพื่อให้ผู้เรียนคิดเห็น ปัญหาและเข้าใจปัญหา อาจใช้วิธีการให้นักเรียน อภิปราย บรรยาย การใช้คำถาม สถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมุติ แล้วสรุปถึงความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางแก้ปัญหานั้น |
| ขั้นที่ 2 | คิด วิเคราะห์ วิจัย         | เป็นขั้นที่นักเรียนนำเอาประเด็นของปัญหามาคิด แยกแยะ แสดงความคิดเห็นร่วมกัน ท้องค้ ประกอบที่เกี่ยวข้องของปัญหาเพื่อเปรียบเทียบ หากฎเกณฑ์หรือหลักการในด้านความเป็นมา และสาเหตุของปัญหานั้น                                                                                                                                                        |
| ขั้นที่ 3 | สร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย  | เป็นขั้นที่นักเรียนระดมความคิดอภิปราย แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เพื่อแสวงหาวิธีการ หรือแนวทางในการแก้ปัญหามากมาย วิธีการหรือแนวทางในการแก้ไขหลาย ๆ วิธี                                                                                                                                                                                       |

| ลำดับขั้น | ทักษะกระบวนการ                 | กิจกรรม/วิธีการสอน                                                                                                                                                                                                             |
|-----------|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ขั้นที่ 4 | ประเมินและเลือกทางเลือก        | เป็นขั้นที่นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มประเมินหาวิธีการ หรือหาแนวทางในการแก้ปัญหาในแต่ละวิธีมาพิจารณาเปรียบเทียบ แล้วตัดสินใจเลือกวิธีที่ดีที่สุด ตามสภาพความเป็นจริงว่าวิธีการใดสามารถปฏิบัติได้จริง และตรงตามสภาพของปัญหานั้น ๆ |
| ขั้นที่ 5 | กำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ | เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันวางแผนกำหนดลำดับขั้นตอนตามแนวทางที่เลือก ซึ่งอาจปฏิบัติได้ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ การดำเนินงาน และติดตามประเมินผล เพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ                                                      |
| ขั้นที่ 6 | ปฏิบัติด้วยความชื่นชม          | เป็นขั้นที่นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยครูให้การยอมรับ ให้การเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติ                                                                                               |
| ขั้นที่ 7 | ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติ     | เป็นขั้นที่นักเรียนประเมินผลด้วยตนเอง ระหว่างการปฏิบัติ โดยยึดตามแผนการในขั้นที่ 5 เพื่อตรวจสอบสิ่งที่ทำได้ และสาเหตุในกรณีที่ปฏิบัติไม่ได้                                                                                    |
| ขั้นที่ 8 | ปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ      | เป็นขั้นที่นักเรียนในกลุ่มคิดหาแนวทางแก้ไขอุปสรรคและปรับปรุงผลงานของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ                                                                                                                                        |

| ลำดับชั้น | ทักษะกระบวนการ                        | กิจกรรม/วิธีการสอน                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------|---------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ชั้นที่ 9 | ประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ | เป็นขั้นที่นักเรียนได้สรุปผลงานการปฏิบัติ นำเสนอผลงานของตนด้วยความภาคภูมิใจ เช่น การเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การรายงาน การจัดป้ายนิเทศ หรือจัดแสดงผลงานของตนเอง โดยครูให้การยอมรับ เสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียน รู้จักตนเอง รู้คุณค่าในตนเอง |

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ  
9 ชั้น

จากขั้นตอนในการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น เขียนเป็นแผนภูมิเพื่อนำมาใช้สร้างแผนการสอน ดังนี้



ภาพประกอบ 5 แผนภูมิแสดงการจัดทำแผนการสอนตามขั้นตอนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

## เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

### ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอน เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการฝึกอบรมหรือจากการสอบ (Level of Accomplishment) ของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วเท่าไร มีความสามารถชนิดใด (ไพศาล หวังพาณิชย์. 2523 : 137)

ส่วนพวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 29) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพสมอง

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2536 : 146) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า เป็นแบบทดสอบเพื่อวัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอ (Paper and Pencil Test) กับให้นักเรียนปฏิบัติจริง (Performance Test)

บุญชม ศรีสะอาด (2532 : 52) ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ความสามารถของบุคคลในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระและตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบนั้น

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนข้างต้น หมายถึง การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบในด้านเนื้อหาวิชา และในด้านของกรปฏิบัติตามจุดประสงค์ของวิชาหรือเนื้อหาที่สอบ

การเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดให้มีการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านกระบวนการแก้ปัญหาความรู้ความสามารถ และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยกำหนดเอาไว้ในกรอบจุดประสงค์ การเรียนรู้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีทั้งหมด 21 สมรรถภาพ แบ่งเป็นสมรรถภาพที่ 1 - 5 เป็นภาคกระบวนการแก้ปัญหาสมรรถภาพที่ 6 - 21 เป็นภาคความรู้ ความสามารถ และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง

ตัวเรา สมรรถภาพที่ 8 ยอมรับ และเห็นความจำเป็นในการเสริมสร้างสุขภาพกายและจิต ส่วนสมรรถภาพที่ 9 ปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพอย่างสม่ำเสมอทุกวัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 130)

### ลักษณะของการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 137) ได้แบ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตาม จุดมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ คือ

1. การวัดด้านปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติ หรือทักษะ ของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าว ในรูปการกระทำจริงให้ออก เป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปะศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดแบบนี้จึงต้องใช้ข้อสอบ ภาคปฏิบัติ (Performance Test)

2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาซึ่งเป็น ประสพการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่าง ๆ สามารถวัด ได้ โดยใช้ "ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์" (Achievement Test)

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2536 : 146 - 147) ได้แบ่งแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ ได้เป็น 2 พวก คือ

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้นซึ่งเป็นข้อความ เกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนว่า นักเรียนมีความรู้มากแค่ไหน ซึ่งขึ้นอยู่กับ ความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขา วิชาหรือจากครูที่สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองคุณภาพหลายครั้ง จนกระทั่งมีคุณภาพดีพอ จึงสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนั้นสามารถใช้เป็นหลักเปรียบเทียบเพื่อประเมินค่าของการ เรียนการสอนในเรื่องใด ๆ ก็ได้ แบบทดสอบมาตรฐานจะมีคู่มือคำแนะนำการสอบ บอกวิธีสอบ และยังมีมาตรฐานในด้านการแปลคะแนนด้วย

ทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น และแบบทดสอบมาตรฐาน มีวิธีการในการสร้างข้อความ เหมือนกัน เป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้ว จะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้ง คำถามวัดได้ ซึ่งควรวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. วัดด้านความรู้ความจำ
2. วัดความเข้าใจ
3. วัดการนำไปใช้
4. วัดด้านการวิเคราะห์
5. วัดด้านการสังเคราะห์
6. วัดด้านการประเมินค่า

บุญชม ศรีสะอาด (2532 : 52 - 53) ได้แบ่งลักษณะของแบบทดสอบออกเป็น

2 ประเภท คือ

1. แบบทดสอบอิงเกณฑ์ (Criterion Referenced Test) หมายถึงแบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีคะแนนจุดตัดหรือคะแนนเกณฑ์สำหรับใช้ตัดสินว่าผู้เรียนมีความรู้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดตรงตามจุดประสงค์ เป็นหัวใจสำคัญ ของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้

2. แบบทดสอบอิงกลุ่ม (Norm Referenced Test) หมายถึงแบบทดสอบที่มุ่งสร้างเพื่อวัดให้ครอบคลุมหลักสูตร จึงสร้างตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ความสามารถในการจำแนกผู้สอบตามความเก่งอ่อนได้ดี เป็นหัวใจสำคัญของข้อสอบในแบบทดสอบประเภทนี้ การรายงานผล การสอบอาศัยคะแนนมาตรฐาน ซึ่งเป็นคะแนนที่สามารถให้ความหมาย แสดงถึงสถานภาพ ความสามารถของบุคคลนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลอื่น ๆ ที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

#### คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี

ชวาล แพร่ตกุล (2518 : 123 - 136) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดีไว้ 10 ประการ คือ

1. ต้องเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง คุณสมบัติที่จะทำให้ผู้ใช้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ แบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงสูง คือ แบบทดสอบที่สามารถทำหน้าที่วัดสิ่งที่เราจะวัดได้อย่างถูกต้องตามความมุ่งหมาย
2. ต้องยุติธรรม (Fair) คือ โจทย์คำถามทั้งหลายไม่มีช่องทางแนะให้เด็กเดาคำตอบได้ไม่เปิดโอกาสให้เด็กเกี้ยวคร้านที่จะดูตารางแต่ตอบได้คือ

3. ต้องถามลึก (Searching) วัดความลึกซึ้งของวิทยาการตามแนวตั้งมากกว่าที่จะวัดตามแนวกว้างว่ารู้มากน้อยเพียงใด
4. ต้องยั่วเป็นเยี่ยงอย่าง (Exemplary) คำถามมีลักษณะท้าทายชักชวนให้คิด เด็กสอบแล้วมีความอยากรู้มากน้อยเพียงใด
5. ต้องจาเพาะเจาะจง (Definite) เด็กอ่านคำถามแล้วต้องเข้าใจแจ่มชัดว่าครูถามถึงอะไร หรือให้คิดอะไร ไม่ถามคลุมเครือ
6. ต้องเป็นปรนัย (Objectivity) หมายถึง คุณสมบัติ 3 ประการ คือ
  - 6.1 แจ่มชัดในความหมายของคำถาม
  - 6.2 แจ่มชัดในวิธีตรวจหรือมาตรฐานการให้คะแนน
  - 6.3 แจ่มชัดในการแปลความหมายของคะแนน
7. ต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ สามารถให้คะแนนที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด ภายในเวลา แรงงาน และเงินน้อยที่สุดด้วย
8. ต้องยากพอเหมาะ (Difficulty)
9. ต้องมีอำนาจจำแนก (Discrimination) คือสามารถแยกเด็กออกเป็นประเภท ๆ ได้ทุกระดับตั้งแต่อ่อนสุดจนถึงเก่งที่สุด
10. ต้องเชื่อมั่นได้ (Reliability) คือข้อสอบนั้นสามารถให้คะแนนได้คงที่แน่นอน ไม่แปรผัน

#### องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เพรสคอตต์ (Prescott, 1961 : 14 - 46) ได้ใช้ความรู้ทางชีววิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยาและการแพทย์ ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน และสรุปผลการศึกษาว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ทั้งในและ นอกห้องเรียน ประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางด้านร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางกาย ข้อบกพร่องทางกายและบุคลิกภาพท่าทาง
2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ของบิดา มารดากับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างลูก ๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกทั้งหมดในครอบครัว

3. องค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรมทางบ้านและฐานะทางบ้าน

4. องค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในเพื่อนวัยเดียวกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ของนักเรียนกับเพื่อนวัยเดียวกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

5. องค์ประกอบทางการพัฒนาแห่งตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติของนักเรียนต่อการเรียน

6. องค์ประกอบทางการปรับตน ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ แครร์รอล (Carroll, 1963 : 723 - 733) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับอิทธิพลขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีต่อระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยนำเอาครู นักเรียนและหลักสูตรมาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดยเชื่อว่าเวลาและคุณภาพของการสอนมีอิทธิพลโดยตรงต่อปริมาณความรู้ที่นักเรียนได้รับ

จากอิทธิพลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปว่า ผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีหลายองค์ประกอบด้วยกัน แต่ผลที่เกิดขึ้นโดยตรงนั้น ได้แก่ วิธีการสอนของครูและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น

ประธานพร แจ่มเจริญทรัพย์ (2535 : 62 - 68) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องข่าวและเหตุการณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่สอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น มีผลทางการเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อตนเอง (Attitude Towards Self)

1. เอกสารที่เกี่ยวกับเจตคติ

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ใช้คำว่า "เจตคติ" ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Attitude" มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า "Aptus" แปลว่า ไฉนเอียง เหมาะสมได้มีผู้ใช้คำอื่นในความหมายเดียวกัน เช่น "ทัศนคติ" หรือ "เจตคติ" ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้คำว่า "เจตคติ"

### 1.1 ความหมายของเจตคติ

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่า เจตคติ เอาไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2518 : 6) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกอย่างมั่นคงต่อบุคคลหรือสถานการณ์ ซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีขัดแย้งหรือเป็นกลางได้ ซึ่งเป็นผลการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะที่ดีหรือเลวของบุคคล หรือสถานการณ์นั้น ๆ

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2518 : 6) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึงแบบแผนหรือกระสวนของพฤติกรรมความคาดหวัง หรือแนวโน้มของการตัดสินใจในสถานการณ์หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสังคม

เชิดศักดิ์ ไชวสินธุ์ (2520 : 146) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับขบวนการอบรมให้ผู้เรียนรู้ระเบียบวิธีของสังคม

ไพศาล หวังพานิช (2523 : 219 - 220) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึงความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น และความรู้สึกดังกล่าว จะเป็นตัวกำหนดให้บุคคลนั้น แสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มของการตอบสนองต่อสิ่งนั้นในทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุน หรือโต้แย้งคัดค้านก็ได้

ส.วาสนา ประवालพฤกษ์ (2524 : 1) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึงความพร้อมหรือความโน้มเอียง ที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาต่อสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ อย่างค่อนข้างคงที่ และการแสดงออกนี้จะไม่ปรากฏให้เห็น ถ้าไม่มีสิ่งเร้าเกิดขึ้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 2) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความคิดเห็นซึ่งมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบ เป็นส่วนที่พร้อมที่จะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

กมลรัตน์ หล้าสว่าง (2527 : 168) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ แล้วแสดงภาวะของร่างกายและจิตใจ ในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคล หรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ

แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหา เมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่า เจตคติที่ดีหรือทางบวก แสดงความพร้อมที่จะถอยหนี เมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบ เรียกว่า เจตคติที่ไม่ดีหรือทางลบ

พรณี ช.เจนจิต (2528 : 288) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง เรื่องของความรู้สึก ทั้งที่พอใจและไม่พอใจที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันไป

วิไลพร วรจิตตานนท์ (2531 : 25) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อบุคคล สิ่งของ สถานการณ์ ซึ่งไม่สามารถวัดได้โดยตรง เพราะเป็นสภาพภายในจิตใจ

แอลพอร์ต (Gagne. 1985 : 219 ; citing Allport. 1935 : 810) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาพความพร้อมทางด้านจิตใจและประสาทที่ได้รับจากประสบการณ์ ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อการตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งของและสถานการณ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น

พิชเบน (Lindzey and Aronson. 1985 : 511 ; citing Fishbein. 1967) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ลักษณะทางอารมณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งกำหนดการตอบสนองอย่างคงเส้นคงวาต่อวัตถุในทิศทางที่พอใจหรือไม่พอใจ

คลอสเมียร์ และ กูดวิน (Klausmeier and Goodwin. 1966 : 343) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้อารมณ์ที่มีปฏิกิริยาต่อบุคคล สิ่งของหรือความคิดเห็นที่ชอบหรือไม่ชอบเจตคติของบุคคลอ้างอิงได้จากพฤติกรรม และไม่สามารถวัดได้โดยตรงเหมือนทักษะ ข้อเท็จจริง และความคิดรวบยอด

จากความหมายของเจตคติดังกล่าว สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง สภาพความรู้สึกนึกคิดของบุคคล พร้อมทั้งจะโน้มเอียงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางบวกหรือทางลบ หรือเป็นกลาง ซึ่งความรู้สึกนี้เกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ในอดีต ปัจจุบันและความคาดหวังในอนาคต ตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น โดยสังเกตเห็นได้จากการแสดงออกทางกายและวาจา ใจ

#### องค์ประกอบของเจตคติ

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2532 : 62 - 81) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติในทางสังคมวิทยา เจตคติ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ

1. องค์ประกอบทางการรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Evaluation Component) หมายถึง การรู้ การคิด ความเชื่อ ตลอดจนข้อสันนิษฐานทั่วไป เกี่ยวกับวัตถุประสงค์นั้น (Cognitive Component) และองค์ประกอบนี้ จะต้องมีลักษณะมีทิศทางประกอบด้วย ทางด้านดีหรือเลวประโยชน์หรือโทษ จึงไม่ใช่ข้อเท็จจริง (Fact) ตามปกติเนื้อหาที่สำคัญที่สุดขององค์ประกอบนี้ คือ ความเชื่อเชิงประเมินค่าว่าสิ่งนั้นดีหรือเลว มีประโยชน์หรือมีโทษอย่างไร

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึงความชอบ ไม่ชอบสิ่งหนึ่ง หรือ ความพอใจ ไม่พอใจสิ่งหนึ่ง ในองค์ประกอบนี้เจตคติต่อสิ่งหนึ่งของบุคคล จะต้องสอดคล้องกับทิศทางขององค์ประกอบแรกของเขาด้วย กล่าวคือ ถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดมีประโยชน์ บุคคลก็จะชอบและพอใจสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคล เชื่อว่า สิ่งนั้นเลวหรือมีโทษ บุคคลก็ไม่ชอบ ไม่พอใจสิ่งนั้น

3. องค์ประกอบทางด้านมุ่งกระทำ (Behavioral Initiation Component) หมายถึงลักษณะทางจิตใจที่เกี่ยวกับพฤติกรรม คือ ความโน้มเอียงที่จะกระทำ (Action Tendency) หรือเจตนาที่จะกระทำ (Behavioral Intention) หรือมุ่งกระทำ

นอกจากนั้น เชิดศักดิ์ ไชวสินธุ์ (2520 : 40) ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 3-4) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน ว่าเจตคติจะเกิดขึ้นได้ เมื่อมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่ความคิดที่มีขอบเขตครอบคลุมถึงความคิดเห็น ความเชื่อ ที่มีต่อสิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เมื่อบุคคลรับรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ ทำให้เกิดแนวความคิดที่ว่าอะไรถูกหรืออะไรผิด

2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งของหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ เป็นผลต่อเนื่องมาจากความคิด ถ้าบุคคลมีความคิดใหม่ในทางที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น

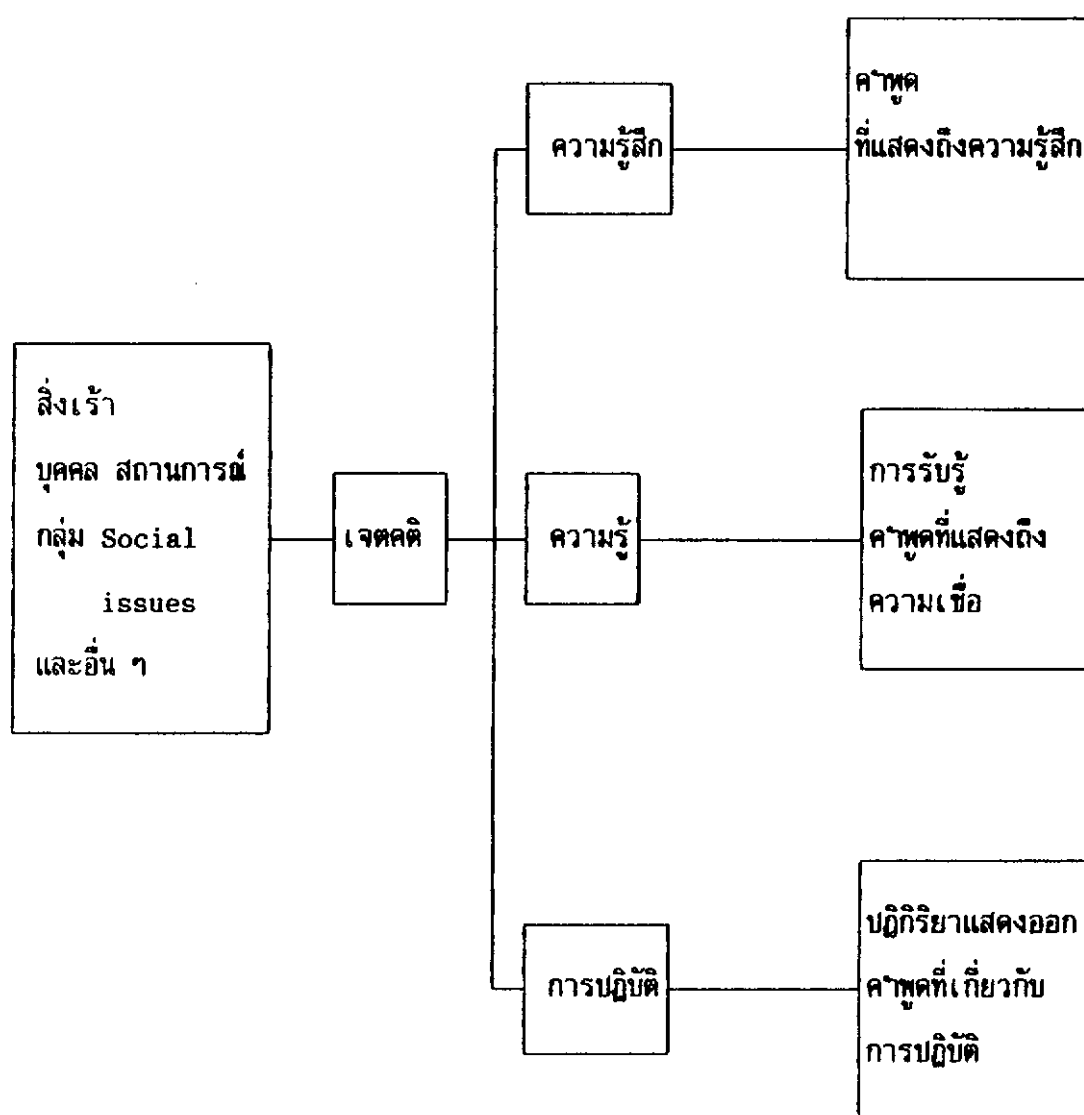
3. องค์ประกอบทางการปฏิบัติ (Behavioral Component) เป็นความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึกที่ปรากฏในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธหรือเฉย ๆ

เพื่อให้เห็นองค์ประกอบที่ชัดเจนขึ้น (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526 : 4 ;  
อ้างอิงมาจาก Triandis. 1971) ได้แสดงแผนภูมิ ดังนี้

ตัวแปรอิสระที่วัดได้

ตัวแปรร่วม

ตัวแปรตาม  
(ตัวแปรที่ขึ้นอยู่กับสิ่ง  
อื่นที่วัดได้)



ภาพประกอบ 6 แผนภูมิแสดงองค์ประกอบของเจตคติ

ฉะนั้นในการวัดเจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเรื่องหนึ่งเรื่องใดนั้น ผู้วัดอาจวัดองค์ประกอบทางการรู้เชิงประเมินค่า หรือทางการรู้สึกและทางการพร้อมที่กระทำ หรือทั้งสามองค์ประกอบพร้อมกันก็ได้ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2529 : 7) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวัดเฉพาะด้านการรู้สึกเท่านั้น

### ลักษณะของเจตคติ

เจตคติเป็นความรู้สึกที่บ่งบอกลักษณะทางการจิตใจ อารมณ์ของบุคคลซึ่งอาจแสดงเป็นลักษณะที่ไม่แสดงออกมามาก่อนทำให้บุคคลอื่นเห็นหรือเข้าใจก็ได้ ส. วาสนา ประवालฤกษ์ (2524 : 7) ได้กล่าวถึงลักษณะเจตคติ สรุปได้ดังนี้

1. เจตคติเป็นการเตรียมหรือความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการเตรียมนั้น จะเป็นการเตรียมภายในของจิตใจมากกว่าภายนอก ที่จะสังเกตเห็นได้
2. สภาวะของความพร้อมจะตอบสนองนั้น เป็นลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับอารมณ์ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งอธิบายไม่ค่อยได้ และบางครั้งไม่มีเหตุผล
3. เจตคติไม่ใช่พฤติกรรม แต่เป็นสภาวะทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิด และเป็นตัวกำหนดแนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรม
4. เจตคติไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่สามารถสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำนายหรืออธิบายเจตคติได้
5. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ บุคคลจะมีเจตคติในเรื่องเดียวกัน แตกต่างกันได้ด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับอายุ เพศวัยวุฒิ เป็นต้น
6. เจตคติมีความคงที่และแน่นอนพอสมควร แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากเจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ ถ้าการเรียนรู้และประสบการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป เจตคติก็อาจเปลี่ยนแปลงได้

นอกจากนั้น เชดส์กัตต์ ไชวาสินธุ์ (2520 : 40 - 41) ได้กล่าวถึงลักษณะของ เจตคติคล้ายกับ สมจิตรา เรื่องศรี (2527 : 10) ไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นผลหรือขึ้นอยู่กับการณ์บุคคลประเมินผลแล้วเปลี่ยนแปลงมาเป็น ความรู้สึกภายใน ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะแสดงพฤติกรรม
2. เจตคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม โดยจะครอบคลุมช่วงเจตคตินั้น ซึ่งจะแปรค่าได้ทั้งมาก ปานกลาง และน้อย นั่นคือ เจตคติจะมีทั้งทางบวก และทางลบ
3. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ว่า เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นเอง หรือเป็นผล มาจากลักษณะโครงสร้างภายในตัวของบุคคลหรือวุฒิภาวะ
4. เจตคติขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
5. เจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน อาจจะมีความสัมพันธ์ ระหว่างกัน

ลักษณะสำคัญของเจตคติสรุปได้ว่า เจตคติเป็นความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่ง เร้าต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล แล้วเปลี่ยนแปลงมาเป็น ความรู้สึกภายใน มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม ในทางที่ดี หรือเฉย ๆ สามารถสร้างเครื่องมือวัด พฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อใช้ในการทำนายหรืออธิบายได้

#### การเกิดเจตคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 64 - 65) กล่าวถึงแหล่งที่สำคัญที่ทำให้เกิด เจตคติไว้ 4 แหล่ง ดังต่อไปนี้ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences) วิธีการหนึ่ง ที่เรียนรู้เจตคติ คือ จากการมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งที่เราเกี่ยวข้องกับเจตคตินั้น ตัวอย่างเช่น ถ้าเรามีประสบการณ์ที่ดีในการติดต่อกับบุคคลหนึ่ง เราจะมีความรู้สึกชอบบุคคลนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีประสบการณ์ไม่ดีก็จะมีรู้สึกไม่ชอบบุคคลนั้น
2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication Form Others) โดย เฉพาะอย่างยิ่งจากบุคคลในครอบครัว ตัวอย่างเช่น เด็กได้รับการสั่งสอนหรือบอกจากผู้ปกครอง เสมอว่า "การขโมยสิ่งของของคนอื่นไม่ดี" เด็กก็จะมีเจตคติเช่นนั้น ในโรงเรียน ครูเป็นบุคคลที่ เด็กเคารพยกย่อง เชื่อฟังเป็นผลให้เกิดเจตคติติดตัวไป

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Model) เจตคติบางอย่างถูกสร้างขึ้นจากการเลียนแบบผู้อื่น ตัวอย่างเช่น มารดาของนาย ก. กลัวเสียงฟ้าร้อง นาย ก. จึงมีเจตคติต่อเสียงฟ้าร้อง เป็นสิ่งที่น่ากลัว

4. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factors) เจตคติของบุคคลหลายอย่างที่เกิดขึ้น เนื่องจากสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีการทางศาสนา หน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น สถาบันเหล่านี้จะเป็นทั้งที่มาและสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดเจตคติบางอย่างได้

สรุปแล้วการเกิดเจตคติ เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ได้รับมาแตกต่างกัน จึงทำให้บุคคลมีพฤติกรรมไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะครอบครัวเป็นแหล่งกำเนิดของเจตคติของบุคคล นอกจากนั้นบุคคลในโรงเรียน โดยเฉพาะครู ซึ่งเป็นแบบอย่างแก่เด็กในระหว่างที่อยู่ในโรงเรียน ถ้าครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เด็กก็จะเลียนแบบในทางที่ดี ทำให้เกิดเจตคติต่อตนเอง ในทางบวก ถ้าครูเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี ทำให้เด็กเกิดเจตคติต่อตนเองในทางลบ

#### ระดับของเจตคติ

สมศักดิ์ สินธุระเวชอยู่ (2525 : 11) ได้แบ่งเจตคติออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. เจตคติเชิงนิมมาน เป็นการแสดงออกในลักษณะความพึงพอใจเห็นชอบ สนับสนุน ปฏิบัติตามความเต็มใจ
2. เจตคติเชิงนิเสธ เป็นการแสดงในลักษณะตรงกันข้ามกับเจตคติเชิงนิมมาน เช่น ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี ไม่ร่วมมือ ไม่ทำตาม
3. เจตคติที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกมาในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งเจตคติเชิงนิมมาน และเจตคติเชิงนิเสธ แต่อยู่ระหว่างกลาง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่ถึงกับชอบ หรือเกลียด เป็นต้น

คณะกรรมการพัฒนาการสอน และผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2525 : 55) แบ่งเจตคติที่เกิดขึ้นได้ 2 ระดับ คือ

1. เจตคติเชิงบวก เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความพึงพอใจ และเห็นด้วย อาจทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ หรืออยากใกล้สิ่งนั้น

2. เจตคติเชิงลบ เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย อาจทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ซิงซัง หรือต้องการหนีให้ห่างสิ่งนั้น

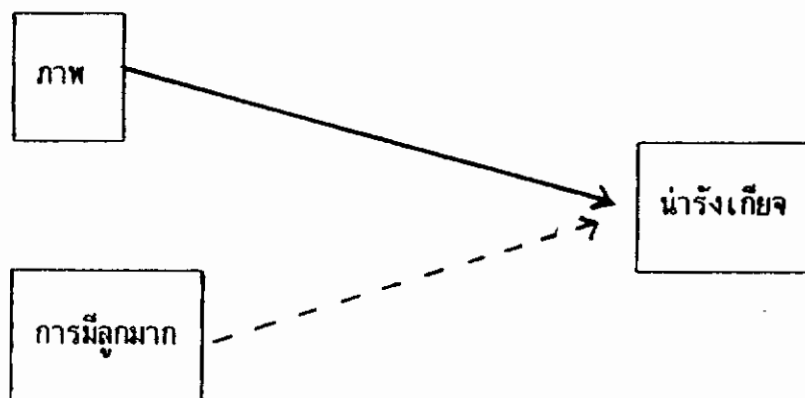
สรุปแล้ว เจตคตินั้นควรจะมีอยู่ 3 ระดับ ที่ใช้กันอยู่ คือ ระดับเชิงนิมานหรือเชิงบวก ระดับที่เป็นกลาง และระดับเชิงนิเสธหรือเชิงลบ

### ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เจตคติไม่ได้เกิดมาโดยกำเนิดหรือมาจากพันธุกรรม แต่เจตคติเกิดขึ้นภายหลัง อาจเกิดจากการเรียนรู้ การเลียนแบบหรือเกิดจากการได้รับแรงเสริมก็ได้ ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติมีมากมายหลายทฤษฎี ซึ่งพอจะแบ่งออกเป็น 3 ทฤษฎีใหญ่ ๆ (ศักดิ์ สุนทรเสนี. 2531 : 8 - 15) คือ

1. ทฤษฎีการวางเงื่อนไขและการใช้แรงเสริม (Conditioning and Reinforcement Theoriers) เป็นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติที่ให้หลักการเรียนรู้ที่มีเงื่อนไขหรือนำไปเกี่ยวโยง (Associate) กับสิ่งหนึ่งที่ชอบหรือสิ่งที่เขามิเจตคติที่ค้อยู่แล้ว เขาจะโยงของสิ่งดังกล่าว และจะชอบสิ่งที่เป็นเงื่อนไขด้วย ทฤษฎีนี้ก่อให้เกิดเจตคติ 3 วิธี คือ

1.1 วิธีสร้างเจตคติแบบ Association คือ แบบเชื่อมโยงสิ่งเร้า ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เป็นหลักการเรียนรู้ที่มีเงื่อนไข ซึ่งเป็นทฤษฎีของ Pavlov ที่เรียกว่า Pavlov - Respondent Conditioning Theory หรือ Classical Conditioning Theory ซึ่งในชีวิตประจำวันของคนเราได้รับการเรียนรู้ประเภทนี้มากมาย เช่น การโฆษณาการค้าขาย เป็นต้น ดังตัวอย่างการโฆษณาคุกกี้กานีด



1.2 วิธีให้แรงเสริม (Reinforcement) เป็นหลักการของ สกินเนอร์ (Skinner) กล่าวคือ เมื่อจะให้บุคคลเกิดเจตคติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการให้ รางวัลหรือชมเชยพฤติกรรมที่ได้รับรางวัล บุคคลนั้นจะแสดงพฤติกรรมนั้นเรื่อย ๆ หรือถ้าไม่มี คาชมเชย เขาก็จะชมเชยตัวเอง ภูมิใจตัวเอง (Self Reinforcemnet) เป็นสิ่งที่มนุษย์ ต้องการ ซึ่งจะช่วยให้เปลี่ยนแปลงเจตคติได้ การเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลมี 2 ลักษณะ คือ

1.2.1 เป็นการเปลี่ยนแปลงเจตคติอย่างผิวเผิน คือความคิดกับการกระทำไม่สอดคล้องกัน ความคิดเห็นหรือเจตคติอย่างหนึ่งการกระทำอีกอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ที่ปฏิบัติตามไปโดยความรู้สึกไม่เห็นคืเห็นงามด้วย เพราะกลัวว่าจะเสียประโยชน์บางอย่างเข้า ลักษณะที่ว่าเข้าเมืองตาหลัวต้องหลัวตาตาม

1.2.2 เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ทั้งทางด้านความคิด ความเชื่อ และการกระทำ เป็นการยอมรับสิ่งต่าง ๆ ด้วยจิตใจ ด้วยความจริงใจ

1.3 เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ (Imitation a Model) คือคนอื่นมีเจตคติอย่างไร เราก็มียเจตคติตามอย่างเขาบ้าง พ่อแม่ เพื่อน และครูเป็นตัวแบบที่สำคัญที่ เด็กจะเลียนแบบเจตคติที่ดีต่อศาสนาพุทธ และยอมรับนับถือศาสนาพุทธด้วย

2. ทฤษฎีเครื่องล่อใจ (Incentive Theories) สิ่งจูงใจต่าง ๆ จะทำให้คนเรามีเจตคติต่อสิ่งนั้น ๆ เช่น ผืนเป็นสิ่งจูงใจหรือเครื่องล่อใจอย่างหนึ่ง เจตคติของคนทั่ว ๆ ไปที่มีต่อผืนเป็นเจตคติที่ไม่ดี แต่ชาวเขามีเจตคติที่ดีต่อผืน เพราะผืนทำให้ชาวเขาได้รับประโยชน์มากมาย จึงเห็นได้ว่าคนเรามีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใด เราต้องเชื่อว่าสิ่งนั้นมีประโยชน์ต่อเรา หรือสร้างความพอใจให้แก่เรา

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เจตคติส่วนใหญ่จะเกิดจากแรงจูงใจพื้นฐานหน้าที่ของเจตคติ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.1 เจตคติช่วยเป็นเครื่องมือทำให้เรา ไปถึงจุดมุ่งหมายและช่วยในการปรับตัว (Instrumental and Adjustive Function) การที่คนเราจะมีเจตคติต่อสิ่งใดทางใด ก็เพราะว่าสิ่งนั้นจะนำเราไปยังจุดมุ่งหมายบางอย่างได้ ถ้าบรรลุถึงจุดหมายเราก็มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น แต่ถ้าเป็นสิ่งที่ขัดขวางต่อจุดมุ่งหมายของเรา เราก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการให้รางวัล หรือการให้เสริมกำลังใจ เช่น คนเราจะรักงาน ถ้างานนั้นเป็นงานที่ทำให้เขาสบายใจ

เจตคติทำให้เราปรับตัวเข้ากับสังคมได้ โดยทั่วไปเจตคติของแต่ละบุคคลที่มีต่อการปรับตัว จะขึ้นอยู่กับ การรับรู้ในปัจจุบันและอดีต ที่ได้ประโยชน์จาก Attitudinal Object ของแต่ละบุคคล เช่น สิ่งที่เราคาดว่าจะได้รับประโยชน์เราก็จะปรับตัวเข้าหาสิ่งนั้น สิ่งใดที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อคนเรา เราก็ปรับตัวออกห่างหรือหนีจากสิ่งนั้น

## 2.2 เจตคติช่วยป้องกันตัวเราเองได้ (Self - Defensive Function)

เจตคติในบางเรื่องจะช่วยป้องกันตัวเราได้ คือ เราเชื่อในบางสิ่งบางอย่างแบบบิดเบือน ซึ่งทำให้เราสบายใจขึ้น เพื่อเป็นการรักษาภาพพจน์ของตัวเองเอง จะทำให้เราเห็นภาพพจน์ในทางที่ดีของเราทำให้เราสบายใจ และลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาของตัวเองได้คนเรามาก จะหลีกเลี่ยงในสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเรา

## 2.3 เจตคติช่วยให้เราได้แสดงออกทางด้านพฤติกรรมต่าง ๆ (Self -

Expressive Function) เรามีความคิดอย่างไร หรือมีค่านิยมอย่างไร เราก็พยายามที่จะมีเจตคติต่อสิ่งต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความคิดหรือค่านิยมของเราด้วย เพื่อให้เรามีลักษณะตามที่เราเป็นเช่นนั้น

## 2.4 เจตคติช่วยทำหน้าที่ให้เกิดความรู้ (Knowledge Function) คนเราจะ

อยู่ในโลกได้ จะต้องมีความรอบรู้พอสมควรเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย เราจะต้องสามารถคาดคะเนได้ว่าสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านั้นจะเป็นอย่างไร เราสามารถคิดและแก้ปัญหาเล็ก ๆ น้อย ๆ ได้ สามารถทำนายสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนจนเกินไป

## 3. ทฤษฎีการสอดคล้องของการรู้ (Cognitive Consistency Approach)

เป็นเรื่องเกี่ยวกับการคิดหรือการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทำให้เกิดความรู้หลาย ๆ ด้านหรือมีส่วนประกอบของการรู้ (Cognitive Element) หลายอย่าง รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้าเรา รู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีมากกว่าในทางที่ไม่ดี ก็ จะเกิดความสอดคล้องการรู้ขึ้น ทำให้เราเกิดเจตคติที่ดีในสิ่งนั้นหรือถ้าเรา รู้ในทางที่ไม่ดีมากกว่าในทางที่ดี ก็ จะเกิดความไม่สอดคล้องของการรู้ ทำให้เรามีเจตคติที่ไม่ดีหรือไม่ชอบสิ่งนั้น และเมื่อเรา รู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดในทางที่ดีและ ไม่ดีพอ ๆ กัน จะทำให้เราเกิดความขัดแย้งของการรู้ขึ้นเรียกว่า เกิดความไม่สอดคล้องของการรู้ขึ้น (Cognitive Dissonance) ดังนั้น เราจะต้องรู้ในทางที่ดีให้มากกว่าในทางที่ไม่ดีเรา จึงจะมีเจตคติในทางที่ดีมากกว่า

กล่าวได้ว่าส่วนประกอบของการรู้ (Cognitive Element) ของคนเรา ถ้ารู้  
ในทางที่ดีมากกว่าในทางไม่ดี จะเกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นในความรู้หรือความคิดของคนเรา คือ

- เกิดความมั่นคง (Consistency)
- เกิดความสมดุล (Balance)
- เกิดความสอดคล้อง (Consonance)
- เกิดความเหมาะสม (Congruity)

ถ้าส่วนประกอบของการเรียนรู้ของเราอยู่ในทางที่ไม่ดีมากกว่าในทางที่ดี จะเกิดสิ่ง  
เหล่านี้ขึ้นในความรู้ หรือความคิดของคนเรา คือ

- เกิดความไม่มั่นคง (Inconsistency)
- เกิดความไม่สมดุล (Imbalance)
- เกิดความไม่สอดคล้อง (Dissonance)
- เกิดความไม่เหมาะสม (Incongruity)

ประโยชน์ของเจตคติ

เจตคติมีประโยชน์แก่คนเรา ดังนี้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526 : 4)

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งของ  
ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
2. ช่วยให้มี Self - Esteem โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือ  
ปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา
3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยา  
ตอบโต้หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้น ส่วนมากจะทําในสิ่งที้นำความพอใจมาให้ หรือเป็น  
บาปเห็นจางวัลจากสิ่งแวดล้อม
4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่า เจตคตินั้น  
นำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

### การวัดเจตคติ

การวัดเจตคติเป็นการวัดคุณลักษณะภายในของบุคคล ซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก คุณลักษณะดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่แน่นอนดังนั้น การวัดเจตคติจะต้องอาศัยหลักสำคัญต่อไปนี้ (ไพศาล หวังพาณิชย์. 2523 : 221 - 222)

1. ต้องยอมรับข้อตกลงเบื้องต้น (Basic Assumptions) เกี่ยวกับการวัดเจตคติ คือ

1.1 ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือเจตคติของบุคคลนั้นจะมีลักษณะคงที่หรือคงเส้นคงวาอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ไม่ได้ผันแปรอยู่ตลอดเวลาอย่างน้อยจะต้องมีช่วงเวลาในเวลานั้น ที่มีความรู้สึกของคนเรามีความคงที่ซึ่งเราสามารถวัดได้

1.2 เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง การวัดจะเป็นการวัดทางอ้อม โดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

1.3 เจตคตินอกจากจะแสดงออกในรูปทิศทางของความคิดความรู้สึก เช่น สนับสนุนหรือคัดค้าน ยังมีขนาดหรือปริมาณความคิด ความรู้สึกนั้นด้วย ดังนั้น ในการวัดเจตคติ นอกจากจะทำให้ทราบลักษณะหรือทิศทางแล้วยังบอกระดับความมากน้อย หรือความเข้มข้นของเจตคติได้ด้วย

2. การวัดเจตคติด้วยวิธีใดก็ตาม จะต้องมีสิ่งประกอบ 3 อย่าง คือ ตัวบุคคลที่ถูกวัด มีสิ่งเร้า (การกระทำหรือเรื่องราวที่บุคคลจะแสดงเจตคติตอบสนอง) และสุดท้ายต้องมีการตอบสนอง ซึ่งจะออกมาเป็นระดับสูงต่ำมากน้อย

3. สิ่งเร้าที่นำไปใช้เร้า และทำให้บุคคล ได้แสดงเจตคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกมาที่นิยมใช้ คือ ข้อความวัดเจตคติ

4. การวัดเจตคติเพื่อทราบทิศทาง หรือระดับความรู้สึกของบุคคลนั้น เป็นการสรุปผลการตอบสนองของบุคคลในแง่มุมต่าง ๆ ดังนั้น การวัดเจตคติของบุคคลเกี่ยวกับเรื่องใดสิ่งใดจะต้องพยายามถามคุณค่าและลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนทุกลักษณะ เพื่อให้การสรุปผลตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

5. การวัดเจตคติต้องคำนึงความเที่ยงตรง (Validity) ของผลการวัดเป็นพิเศษ กล่าวคือ ต้องพยายามให้ผลการวัดที่ได้ตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลทั้งในแง่ทิศทาง และระดับหรือช่วงของเจตคติ

### การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติ

ซิมเมอร์ (ลัวน สายยศ. 2528 : 4 ; อ้างอิงมาจาก Summer. 1970 : 4 - 10) กล่าวว่า การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติได้พัฒนามานานแล้วแบ่งการวัดออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. Self - Report Techniques
2. Indirect Test and Objective Tasks
3. Direct Observtion Techniquer
4. Physiological Reaction Techniques

ลัวน สายยศ (2528 : 40) กล่าวว่า การสร้างเครื่องมือวัดเจตคติที่นิยมสร้างกันในปัจจุบัน คือ แบบ Self - Report Techniques ได้แก่ แบบเทอร์สโตน (Thurstone) แบบกัตต์แมน (Guttman) แบบลิเคอร์ท์ (Likert) แบบออสกู๊ด (Osgood) แต่ละแบบการสร้างจะยากง่ายต่างกัน

จากการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อตนเองกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับการสอนตามแบบปกติ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาการสร้างเครื่องมือวัดเจตคติแบบลิเคอร์ท์ เพราะสามารถนำข้อความที่สร้างขึ้นไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ไม่ต้องให้คณะผู้ตัดสินพิจารณาเหมือนวิธีอื่น ซึ่งมีวิธีการสร้างดังต่อไปนี้ (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 156 - 157)

วิธีของลิเคอร์ท์ (Likert Scale) เป็นวิธีที่กำหนดมาตราเป็น 5 ชั้น แต่ละชั้นจะกำหนดค่าไว้หลังจากไปรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมาแล้ว จึงเรียกชื่อว่า Posteriori Approach วิธีการมีหลักดังนี้

1. ข้อความจะต้องครอบคลุมช่วงเจตคติทั้งหมด
2. การตอบแต่ละข้อความจะบอกถึงเจตคติที่มีอยู่
3. จุดที่ตอบนั้น อาจกำหนดได้จากจำนวนเปอร์เซ็นต์ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยตอบข้อนี้เมื่อก่อน
4. เจตคติของแต่ละคน อาจกำหนดได้จากการรวบรวมคำตอบของเขา จากข้อความต่าง ๆ ในมาตรวัดนั้นออกมาในรูปของคะแนนเฉลี่ย

### วิธีสร้าง

1. การรวบรวมข้อความ แต่ละข้อความนั้น อาจเขียนขึ้นเองหรือนำมาจากผู้อื่น และควรเป็นข้อความที่คนมีเจตคติต่างกัน จะตอบแตกต่างกันทันที และข้อความจะต้องไม่เป็นจริง ภาษาที่ใช้ไม่มีความหมายเป็นสองแง่
2. ตรวจสอบข้อความ ให้พิจารณาว่าข้อความที่นำมาใช้นั้นสอดคล้องกับการตอบเพียงใด เช่น การกำหนดให้ตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยเฉย ๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งนั้น สอดคล้องกับข้อความที่ถามหรือไม่ เพราะการตอบบางข้อความจะต้องตอบในรูปของ ชอบ ไม่ชอบ เป็นต้น
3. การทดลองขั้นต้น เมื่อตรวจสอบข้อความจนแน่ใจว่าได้ข้อความที่รัดกุมดีแล้ว ต้องนำไปทดลองขั้นต้น เพื่อคว่ายังมีข้อความใดยังไม่ชัดเจนหรือต้องแก้ไขก่อนบรรจุลงในมาตราวัดเจตคติ
4. กำหนดน้ำหนักคะแนน เป็นการกำหนดว่าตัวเลือกใดในแต่ละข้อความ ควรจะให้น้ำหนักคะแนนเป็นเท่าไร

วิธีสร้างมาตราวัดเจตคติแบบลิเคอร์ท เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมาก คือวิธีกำหนดค่าตัวเลขกับความรู้สึก แต่ละระดับ ถ้าความรู้สึกระดับสูงให้ตัวเลขสูง ความรู้สึกของคนเป็นความรู้สึกต่อเนื่อง คือ มีเห็นด้วยไปซึ่งไม่เห็นด้วยความรู้สึกทางด้านเดิมักเป็นตัวเลขสูงมากกว่าด้านไม่คิดั้งนั้น ตัวเลขที่กำหนดให้จึงมักจะเป็น 1, 2, 3, 4, 5 ทานองนี้ เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้น้ำหนัก 5 เห็นด้วย ให้น้ำหนัก 4 ไม่แน่ใจ ให้ 3 ไม่เห็นด้วย ให้ 2 และ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 หรือจะให้เป็น 4, 3, 2, 1, 0 ก็ได้เหมือนกัน การแปลผลมีค่าเท่า ๆ กัน

เมื่อมีข้อความที่เกี่ยวกับความรู้สึกต่อสิ่งใด เช่น ต่อชาติ ต่อศาสนา ต่อคณะรัฐบาล ฯลฯ ก็กำหนดตัวเลขแต่ละข้อ เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความรู้สึก ตัวเลขเหล่านี้จึงจริง ๆ แล้ว เป็นเพียงตัวเลขอันดับเท่านั้น ถ้ายึดหลักคณิตศาสตร์เคร่งครัดจะไม่สามารถบวก ลบ เจลี่ยกันได้ แต่ที่สามารถนำมาบวก ลบ และเจลี่ยได้นั้นก็เพราะอาศัยข้อตกลงบางประการว่า ช่วงความรู้สึกต่อเนื่องที่กำหนดให้มันเป็นช่วงเท่า ๆ กัน นั่นคือ ช่วงที่ให้ค่า 5, 4, 3, 2 และ 1 เป็นช่วงเท่ากันจึงถือเป็นการสมยอมให้เป็นคะแนนอัตราภาคไปโดยปริยาย การกำหนดช่วง และกำหนดระยะตัวเลข จึงควรคำนึงด้วย เพื่อไม่ให้ผิดจากข้อตกลงเบื้องต้น วิธีกำหนดตัวเลขแบบนี้ เรียกว่า วิธี Arbitrary Weighting Method

การเขียนมาตรวัดเจตคติแต่ละฉบับ ค่าชี้แจงในการตอบจะต้องเขียนอย่างดี มีความชัดเจนอย่างมาก เพราะผู้ตอบแต่ละคนมีความคิดไม่เหมือนกัน ถ้าเข้าใจวิธีการตอบผิดไปผลที่ได้จะเสียหายหมด ข้อมูลที่นำมาแปลผลจะไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย กรณีข้อความที่มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นเป็นบวก การให้คะแนนของผู้ตอบเป็นแบบธรรมดา คือ เห็นด้วยอย่างยิ่งให้สูงที่สุด ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนนต่ำสุด ตรงกันข้าม ถ้าเป็นข้อความที่มีความรู้สึกต่อสิ่งนั้นในทางลบ ถ้าเรียงเลขกลับกันก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าใช้ตัวเลขแบบเดียวกันต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วนจึงตอบอย่างไรก็ตาม ค่าชี้แจงของข้อสอบถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

### เจตคติต่อตนเอง

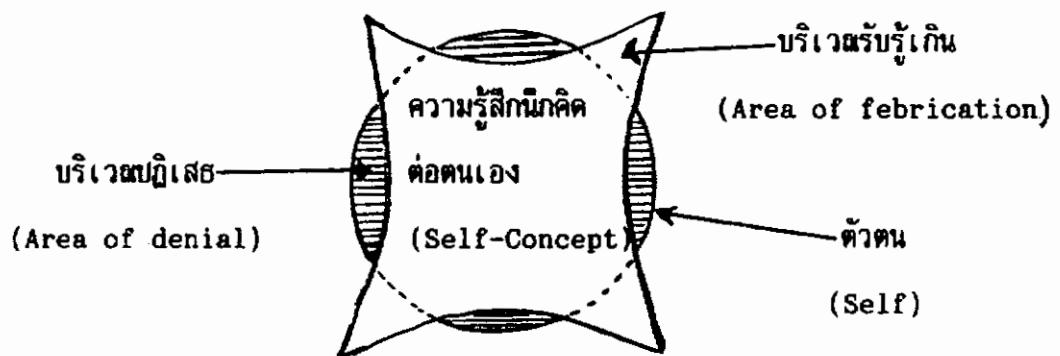
#### ความหมายของเจตคติต่อตนเอง (Attitudes Toward Self)

เจตคติต่อตนเอง มีรากฐานมาจากคำว่า มโนภาพแห่งตน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Self - Concept พรรณี ช. เจนจิต (2528 : 305) ใช้คำว่า ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความพอใจที่มีต่อตนเองในทิศทางที่ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคตที่นักเรียนมีต่อตนเอง ซึ่งมีนักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

โรเจอร์ส (Rogers. 1951 : 490) ให้ความหมายว่า เป็นผลจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และจากการประเมินผลการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เกิดเป็นการรับรู้ บุคคลิกภาพของตนเองทั้งหมด จะเห็นว่าโรเจอร์ส (Rogers) ได้ให้ความหมายไปที่การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับกูร์เน (Gurney. 1988 : 7) ได้สรุปความคิดเห็นว่า มโนภาพแห่งตน คือ ความรู้สึก ความพอใจ และความคิดเห็นที่แต่ละคนมีต่อตนเอง และรวมถึงการตอบสนองต่อบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ


การให้ความหมาย เกี่ยวกับความรู้สึกต่อตนเองดังกล่าวมาแล้วนั้น มีความสอดคล้องกันคือ เป็นความรู้สึกที่แต่ละบุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งได้มาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน อันเป็นมาจากการประสบการณ์ของแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม แมคเดวิด และฮารารี (McDavid and Harari. 1969 : 220 - 222) ได้อธิบายถึงความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ในความหมายของโครงสร้างของความรู้ ความเข้าใจที่ได้จัดระบบระเบียบแล้วซึ่งได้จากประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง เนื่องจากว่าบุคคลอาจจะแสดงการรับรู้อย่างผิด ๆ และ

บิดเบือนที่จะเข้าใจตนเองได้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง หรือความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง จึงไม่จำเป็นต้องตรงกับสภาพความเป็นจริงทุกประการ แมคเควิด และฮารารี (McDavid and Harari) ได้อธิบายถึงความแตกต่างและความเกี่ยวข้องระหว่างตัวตน และความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ไว้อย่างชัดเจน โดยใช้แผนภูมิที่เรียกว่า ซีสเบอร์เกอร์ (Cheese Burger) ดังนี้



ภาพประกอบ 7 แผนภูมิ "ซีสเบอร์เกอร์" (Cheese Burger) แสดงความแตกต่างและความเกี่ยวข้องระหว่างตัวตน และความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง (McDavid and Harari. 1969 : 222)

ตัวตน คือ ส่วนรวมของร่างกายทั้งหมด พฤติกรรมความรู้สึกของบุคคลตามวิถีของบุคคลนั้น แทนด้วยวงกลมทั้งหมด

ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง คือ ระบบโครงสร้างของการรับรู้ที่บุคคลมีตัวตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน แทนด้วยรูป  ที่ซ้อนทับวงกลม

บริเวณปฏิเสธ คือ ส่วนของความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองที่รับรู้ไม่ได้ หรือไม่ยอมรับ อาจเป็นได้ทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี

บริเวณรับรู้เกิน คือ ส่วนของความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ที่รับรู้ได้เกินที่ตัวตนเป็นจริง อาจเป็นได้ทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี

จากแนวคิดของ แมคเดวิดและฮารารี (McDavid and Harari) จะเห็นว่าความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง จะต้องเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองนั้น จะไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงทุกประการ

จากความหมายของความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ไคมีเย่ (Dinkmeyer. 1965 : 184) ได้ให้ความหมายในแง่มุมที่กว้างขึ้นว่าเป็นการรับรู้ของบุคคล นามাজักระบบตามที่ตนได้สังเกตและรู้สึกในอดีตและปัจจุบัน ทำให้เกิดความเชื่อถือในตนเอง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เจตคติต่อตนเอง คือ แบบแผนที่บุคคลได้พิจารณาจักระบบจากความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและความพอใจที่มีต่อตนเอง เพื่อนำไปตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้เหมาะสมกับตนเอง จะเป็นผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ดังคำกล่าวของสุนทร จันทรรักษ์ (2528 : 58) ว่า เจตคติต่อตนเองมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่กูร์เน่ (Gurney. 1988 : 12) ได้กล่าวไว้ว่าความรู้สึกต่อตนเอง เป็นการรวมการรับรู้จากสิ่งต่าง ๆ ที่ได้มาจากความสนใจ การเรียนรู้ และความจำ นามาประกอบเป็นโครงสร้างของเจตคติต่อตนเองและโครงสร้างนี้ จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลนั้น

#### องค์ประกอบของความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง

โรเจอร์ส (Rogers) เป็นนักจิตวิทยาคลินิกที่สนใจ เรื่อง ตัวตนเป็นอย่างมาก และได้ตั้งทฤษฎีตัวตน (Self Theory) ขึ้นมา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่า เป็นทฤษฎีที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Client Center Theory) โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาตนเองของผู้เรียน ซึ่ง โรเจอร์ส (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2536 : 123 ; อ้างอิงมาจาก Rogers. n.d.) ได้แบ่งองค์ประกอบของตัวตนออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. **ทัศนคติที่ตนเองมองเห็น (Self Concept)** คือ ภาพของตนเองว่าตนเป็นคนอย่างไร คือใคร มีความรู้ความสามารถลักษณะเฉพาะตนอย่างไร เช่น คนสวย คนเก่ง คนร่ำรวย คนมีชาติตระกูล คนต่ำต้อยวาสนา คนช่างพูด คนขี้อาย คนเก็บตัว คนเศร้าสร้อย ฯลฯ โดยทั่วไปคนรับรู้มองเห็นตนเองหลายแง่หลายมุม อาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือภาพที่คนอื่นเห็น เช่น คนที่ชอบเอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น อาจไม่เคยนึกเลยว่าตนเองเป็นบุคคลประเภทนั้น

2. **ตนตามที่เป็นจริง (Real Self)** คือ ลักษณะตัวตนที่เป็นไปตามข้อเท็จจริงบ่อยครั้งที่ตนเองไม่เห็นข้อเท็จจริงของตน เพราะเป็นกรณีที่ทำให้รู้สึกเสียใจ เศร้าใจ ไม่เทียบหน้าเทียบตากับบุคคลอื่น ๆ รู้สึกผิดเป็นบาป

3. **ตนตามอุดมคติ (Ideal Self)** คือ ตัวตนที่อยากมีอยากเป็น แต่ยังไม่เป็น เป็นในสภาวะปัจจุบัน เช่น นาย ก. เป็นคนขี้บรรับจ้าง แต่นึกฝันอยากจะเป็นมหาเศรษฐี มีคนขับรถให้ ข. นางสาว ก. ถูกสามีทอดทิ้งหวังจะมีครอบครัวอบอุ่น พร้อมหน้าสามีและลูก นางสาว วนิดา เป็นคนชอบเก็บตัว แต่นึกอยากเป็นคนเก่งสังคม เข้าคนง่าย เป็นต้น

องค์ประกอบของตัวตน ตามแนวคิดของ ไรเจอร์ (Rogers) จะแยกเป็นส่วนที่อยู่ในสภาพที่ตนเองมองเห็น ตนตามที่เป็นจริง และตนตามอุดมคติ โดยไม่ได้แยกตัวตนเป็นส่วนของการประเมินค่า ต่างจากเซียน (Siann) และโลเวลล์ (Lovell) ซึ่งได้ให้ความสำคัญแยกองค์ประกอบของตัวตน ในด้านการประเมินค่า ดังนี้

เซียน (Siann. 1980 : 73) ได้กล่าวถึง ตัวตนว่าเป็นผลรวมของทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวบุคคล จะรวมถึงระบบความคิด เจตคติ คุณค่าและสิ่งแวดล้อมทั้งหมดภายในตัวบุคคลจากแนวคิดนี้ เขียนได้แบ่งตัวตน เป็น 2 ส่วน คือ

1. **ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง (Self - Concept)** หมายถึงความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ว่าตนเองเป็นอย่างไร เป็นส่วนของการคิดเกี่ยวกับภาพรวมของตนเอง (Self - Picture)

2. **คุณค่าในตนเอง (Self - Esteem)** หมายถึง ส่วนของการความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง ที่คิดว่าตนเองเป็นอย่างไร จากนั้นจึงประเมินคุณค่า ว่าตนเองมีคุณค่าอย่างไร เป็นส่วนของการมีคุณค่าของภาพรวมของตน

โลเวลล์ (Lovell. 1980 : 115 - 118) ได้แบ่งองค์ประกอบของความรู้สึกนึกคิดเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. จิตภาพแห่งตน (Self Image) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ปรากฏออกมาในช่วงแรกของชีวิต บุคคลจะได้จิตภาพแห่งตนจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะจากบิดา มารดา บุคคลในครอบครัว และเพื่อน ๆ ตามลำดับ โลเวลล์ เรียกจิตภาพแห่งตนว่า เป็นตนตามสภาพความเป็นจริง (Real Self) ซึ่งเป็นภาพลักษณะที่ปรากฏออกมาให้เห็นจริง

2. ตนในอุดมคติ (Ideal Self) หมายถึงภาพที่บุคคลต้องการจะเป็นตนในอุดมคติ มีจุดเริ่มต้นจากการที่มีบุคคลอื่น ๆ เป็นแบบอย่าง และจะสร้างแบบอย่างของตนขึ้นมา (Model Self) ในเด็กเล็กจะมีแบบอย่างของตนเอง โดยเริ่มจากพ่อแม่หรือคนใกล้ชิด ในเด็กวัยรุ่น เด็กจะมีแบบอย่างที่ได้จากนักกีฬาเด่น ๆ นักแสดงหรือบุคคลยอดนิยม ส่วนวัยรุ่นผู้ใหญ่แบบอย่างจะเป็นตามจินตนาการของบุคคลที่ประสบผลสำเร็จ

3. คุณค่าในตนเอง (Self Esteem) หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ตนในอุดมคติจะเป็นส่วนที่สำคัญในการตัดสินคุณค่าในตนเอง คุณค่าในตนเองที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างจิตภาพแห่งตน กับตนในอุดมคติ ถ้าใกล้กันมากจะมีคุณค่าในตนเองสูง ถ้าแตกต่างกันมากคุณค่าในตนเองจะต่ำบุคคลที่มีคุณค่าในตนเองต่ำ จะเป็นคนที่มีความวิตกกังวลสูง รู้สึกไม่ปลอดภัยและสุขภาพจิตไม่ดี

จากการแบ่งองค์ประกอบของตัวตน ตามแนวคิดของโรเจอร์ส (Rogers), เซียน (Siann) และโลเวลล์ (Lovell) จะเห็นว่าทั้ง 3 แนวคิดมีความสอดคล้องกัน และเป็นส่วนที่รับรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง เป็นความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง และความรู้สึกนึกคิดที่ตนปรารถนาที่จะเป็น ซึ่งความปรารถนານี้ บางส่วนอาจจะเป็นจริงและไม่เป็นจริง ความรู้สึกนึกคิดทั้งสองประการนี้ จะทำให้บุคคลเกิดการประเมินตนเอง เกิดความรู้สึกที่มีคุณค่าต่อตนเอง

#### ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติต่อตนเอง

ไวล์ (อาไฟ สิริพัทธ์. 2515 : 95 ; อ้างอิงมาจาก Wylie. 1961) ได้กล่าวว่าการศึกษา เรื่อง ตัวตน น่าจะเกิดจากสาเหตุ 2 ประการคือ

1. ผลจากการทดลองของกลุ่มพฤติกรรมนิยม เป็นการนำสัตว์มาใช้ในการศึกษาทดลอง ซึ่งไม่เหมาะที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับคน

2. เกิดจากอิทธิพลของกลุ่มจิตวิเคราะห์ ซึ่งภายหลังหันมาสนใจและให้ความสำคัญของ Ego แทน Id และ Ego ในระยะหลังนี้มีลักษณะคล้ายกับตัวตน

นอกจากสาเหตุ 2 ประการแล้ว เขียน (Siann. 1980 : 71 - 72) ได้กล่าวถึงสาเหตุอีก 3 ประการสู่การศึกษาทางด้านทฤษฎีของ "ตัวตน" ดังนี้

1. จากการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) ที่พยายามจะทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้น ยังมีปัญหาในเรื่องเครื่องมือ และ วิธีการ วิธีการที่ดีที่สุด คือ การถามบุคคลนั้นว่าเขาคิดอย่างไร จึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้น หรือถามว่าเขามองหรือคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างไร

2. จากการให้คำปรึกษาของจิตแพทย์ พบว่าผู้รับบริการมักมีปัญหากล่าวว่า "ฉันไม่รู้สึกว่าฉันรู้จักตัวฉันเองมากพอ" หรือ ฉันแปลกใจจริง ๆ ที่ฉันทำอย่างนั้น"

3. จากนักสังคมวิทยา เช่น มีด (Mead) ได้ตั้งข้อสังเกตว่าเด็กเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองได้อย่างไร มีด (Mead) มีความเชื่อว่า เด็กเรียนรู้ตนเองจากการมองภาพตนเองในหลาย ๆ ภาพ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเขาในประสบการณ์ทั้ง ๆ

จะเห็นว่าการศึกษาในเรื่อง "ตัวตน" เกิดขึ้นเนื่องมาจากข้อจำกัดของแนวคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยม และจากข้อข้องใจของจิตแพทย์ นักจิตวิทยาจึงหันมาสนใจเกี่ยวกับ "ตัวตน" หลายด้าน เช่น โรเจอร์ (Rogers), เอกเลอร์ (Adler), ซัลลิแวน (Sullivan), มีด (Mead), เลวิน (Lewin), แอลพอร์ต (Allport) และโคมส์ (Combs) ทฤษฎีของแต่ละท่านจะแตกต่างกันตามแนวคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ของแต่ละท่าน เช่น ซัลลิแวน (Sullivan) ให้ความสนใจด้านการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ในขณะที่ แอลพอร์ต (Allport) ให้ความสนใจด้านการรับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลในปัจจุบัน ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะขอเสนอทฤษฎีที่สำคัญ 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีของโรเจอร์ ทฤษฎีของซัลลิแวน และทฤษฎีของมีด

#### 1. ทฤษฎีของโรเจอร์

โรเจอร์ส (Rogers and Shulman. 1979 : 77 - 78 ; citing Rogers. 1961) ได้สรุปองค์ประกอบของบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลิกภาพไว้ 3 ส่วน คือ

1.1 ตัวบุคคล (Organism) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของบุคคลิกภาพของบุคคลที่มีการเคลื่อนไหวไปในทิศทางต่าง ๆ แล้วปรับตัวและตอบโต้ต่อสิ่งแวดล้อม

1.2 ขอบเขตของสนามประสบการณ์ (Phenomenal Field) เป็นส่วนของประสบการณ์ทั้งหมดของบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลในการปรับตัวและมีปฏิกิริยาต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งส่วนที่รู้ตัว (อยู่ในจิตสำนึก) และส่วนที่ไม่รู้ตัว (อยู่ในจิตไร้สำนึก)

1.3 ตัวตน หรือ ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง (Self or Self - Concept) เป็นส่วนที่พัฒนามาจากสนามประสบการณ์ โดยจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้นจนแยกออกมาเป็นอีกระบบหนึ่งที่สำคัญต่อการเคลื่อนไหวของตัวบุคคล (Organism) ความกลมกลืนกันระหว่างตัวบุคคล และความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองจะช่วยให้บุคคลปรับตัวได้ดี ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง เป็นส่วนที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

โรเจอร์ส (Rogers) ได้แบ่งตัวตนของบุคคลหรือความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองของบุคคลออกเป็น 3 ชนิด (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2536 : 123) คือ คนตามที่ตนเองมองเห็น (Self Concept) คนตามที่เป็นจริง (Real Self) และคนตามอุดมคติ (Ideal Self) ทฤษฎีของโรเจอร์เน้นให้การให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเองอย่างแท้จริง

## 2. ทฤษฎีของซัลลิแวน

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2536 : 65 - 68) ได้อ้างถึงทฤษฎีโครงสร้างบุคคลิกภาพของ ซัลลิแวน (Sullivan) ซึ่งเน้นตรงประเด็นที่สำคัญในเรื่องขบวนการที่บุคคลรับรู้สิ่งแวดล้อม และนำความรู้ที่นำมาปรับปรุงให้กับตนเอง ซัลลิแวน (Sullivan) ได้กล่าวถึงเรื่องตัวตนว่า บุคคลรู้ตัวตนเองเป็นอย่างไรนั้น เกิดจากการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับบิดา มารดา บุคคลทุกคนที่เกิดมามีความสามารถในการเรียนรู้ที่จะสร้าง "ตัวตน" สำหรับ ตนเอง ซึ่งอาศัยปัจจัยในการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบิดา มารดา และผู้ใกล้ชิด เช่น เมื่อแรกเกิดมารดา จะโอบอุ้มเด็ก เมื่อเด็กร้องไห้เด็กหิว เด็กจะได้รับความรักความอบอุ่น และเรียนรู้ว่าการร้องไห้ของตนเองจะมีอิทธิพลให้มารดาเอาใจใส่ เด็กจะเกิดการสร้าง ตัวตนในเบื้องต้นว่า ตนมีคุณค่า และเมื่อเติบโตขึ้นเด็กที่ได้รับการชื่นชมเชย จะทำให้เด็กคิดว่า ฉันเป็นคนดี คนเก่ง

จากทฤษฎีของซิลลิแวน จะเห็นว่าการสร้างตัวตนของบุคคลนั้นเน้นที่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดา มารดา เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เด็กที่มีความรู้สึกต่อตนเองในด้านบวก จะรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากที่เด็กได้รับความรัก ความอบอุ่น บิดามารดามีความรู้สึกที่ดีและมีความเชื่อมั่นในตัวเด็กเป็นสำคัญ

### 3. ทฤษฎีของมีด

มีด (Hall and Lindrey. 1970 : 521 ; citing Mead. 1934) ได้เสนอทฤษฎีตัวตน ในลักษณะของการเป็นตัวตนและมีความรู้สึกในตนเอง (Self Awareness) มากกว่าจะเป็นกระบวนการตัวตนของบุคคลไม่ได้เกิดมาพร้อมกับบุคคล แต่จะเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลอื่น จะเป็นประสบการณ์ทำให้บุคคลได้เรียนรู้ เพื่อจะเกิดการคิดพิจารณาไปว่าตัวเขาเป็นบุคคลหนึ่งที่เกิดความรู้สึกต่อตนเอง มีด (Mead) ได้เน้นว่า ตัวตน เป็นการตอบสนองของบุคคลอื่น ๆ ที่มีต่อตัวเขา ตัวตน ตามแนวคิดนี้จึงเป็นตัวตนทางสังคม (A Socially Firm Self) ตัวตน จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลอยู่ในสังคม และจากการติดต่อสื่อสารกันภายในสังคมมีด (Mead) เสนอแนะว่าตัวตน ของคนเราจะมีการพัฒนาและแสดงออกแตกต่างกันไปตามกลุ่มของสังคม เช่น ในครอบครัว หรือในโรงเรียน เป็นต้น

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ ตัวตน หรือมีภาพแห่งตน ทั้ง 3 ทฤษฎีที่ได้เสนอไปแล้วนั้น จะเห็นว่าแนวคิดในเรื่อง ตัวตน นั้นจะคล้ายคลึงในประเด็นที่ ตัวตน เป็นองค์ประกอบของความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองที่เป็นบุคคลิกภาพที่เกิดจากบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งจะเริ่มจากครอบครัว ก่อน โดยบิดา มารดาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอันดับแรกในการพัฒนาตัวตนของบุคคล ส่วนประเด็นที่แตกต่างกัน คือ การพิจารณาตัวตน ในความหมายของความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง เป็นการประเมินค่าตนเอง (Self as Object)

#### ลำดับขั้นของการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง

ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ที่รุนแรง (Gurney. 1988 : 17 - 24) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง อันประกอบด้วยขั้นตอนตามลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ตามที่ปรากฏหรือระยะก่อนรู้สึกในตน (0 - 2 ปี)

(Existential or Pre Self Awareness)

ขั้นที่ 2 คนตามภายนอก (2 - 13 ปี)

(Exterior Self)

ขั้นที่ 3 คนตามภายใน (13 ปีขึ้นไป)

(Internal Self)

ขั้นที่ 1 คนตามที่ปรากฏหรือระยะก่อนรู้สึกในตน (Existential or Pro Self Awareness) 0 - 2 ปี มีคำถามว่าในระยะนี้เกิดพัฒนาการของตบ้างหรือไม่ คำตอบที่ได้เป็นพื้นฐานคือ เด็กจะเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ในกระบวนการนี้ จะนำไปสู่ความเข้าใจตนเองว่า เป็นสิ่งที่แยกจากสิ่งแวดล้อม เด็กในช่วงแรกยังไม่สามารถพูดเกี่ยวกับตนเองได้ ดังนั้น จึงต้องอาศัยการสังเกตพฤติกรรม และคุณลักษณะที่แสดงว่า เด็กรู้จักตนเอง เช่น การใช้สรรพนามแทนบุคคลสำหรับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น มารดาจะใช้สัญลักษณ์ชื่อเขาว่า "ปีเตอร์ท่า" หลังจากนั้น 2-3 สัปดาห์ เด็กจะเข้าใจว่า "ฉันเป็นคนท่า"

ขั้นที่ 2 คนตามภายนอก (Exterior Self) 2 - 13 ปี

การวินิจฉัยความรู้สึกต่อตนเองในวัยนี้จะง่ายขึ้น เพราะนอกจากการสังเกตแล้วยังได้ข้อมูลจากการตอบคำถามง่าย ๆ ที่เด็กในวัยนี้สามารถเข้าใจและตอบได้

ในขั้นตอนนี้ เด็กจะรวบรวมรายละเอียดจากข้อมูลต่าง ๆ มีการประเมินผลความรู้สึกในทางลบ รายละเอียดทั้งหมดและการประเมินผลจะรวมเป็นรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ซึ่งเป็นตัวสำคัญในการดำเนินกิจกรรมในการควบคุมการรับรู้เกี่ยวกับตนเองดังนั้น ระยะเวลาจึงเป็นระยะที่สำคัญมาก เพราะเป็นช่วงที่เด็กจะได้รับข้อมูลต่าง ๆ เข้าไป ประสบการณ์ความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ข้อวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ใหญ่วิจารณ์เด็ก เป็นสิ่งที่มีอำนาจในการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ในระยะที่สำคัญมากที่สุดที่บิดา มารดา และคนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก จะได้ช่วยกันให้เด็กได้มีคุณค่ามากขึ้น ทั้งในขณะนี้และในอนาคตข้างหน้า

ขั้นที่ 3 คนตามภายใน (Interior Self) 13 ปี ขึ้นไป

ในเด็กเล็ก ๆ จะบรรยายตนเองในด้านรูปธรรม เช่น พวกเขาอยู่ที่ใด พวกเขาต้องการอะไร และพวกเขาเหมือนอะไร สำหรับวัยรุ่นจะบรรยายตนเองในเรื่องของบุคลิกภาพส่วนบุคคล และความเชื่อของบุคคลมูลเลนเนอร์ และเลอร์ด (Mullener and

Laird. 1971) พบว่า ในระหว่างอายุ 12 - 29 ปี เป็นช่วงที่ความรู้สึกนึกคิดของตนเอง จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และสามารถแยกแยะได้มากขึ้น เซลแมน (Selman. 1980) ได้ให้ ข้อเสนอแนะว่า เด็กวัยรุ่นจะสนใจในเรื่องกระบวนการของจิตไร้สำนึกในตนเองและผู้อื่น คัสซิด และฟลาเฮสตี (Dusek and Flahesty. 1981) พบว่าความรู้สึกนึกคิดของเด็กวัยรุ่น จะมีพัฒนาการไปอย่างต่อเนื่อง และการเปลี่ยนแปลงจะมีพัฒนาการไปอย่างช้า ๆ

จากลำดับขั้นของพัฒนาการที่กูร์เน (Gurney) ได้แบ่งไว้นั้นจะเห็นว่า ความรู้สึกนึก คิดต่อตนเองในช่วง 2 ปีแรก มีความสัมพันธ์กับการอบรมเลี้ยงดู การดูแลที่บิดา มารดา หรือ ผู้ใกล้ชิด ได้ให้กับเด็ก ความรู้สึกนึกคิด ในขั้นแรกอยู่ที่สัมพันธ์ภาพกับบิดามารดา และการได้ พัฒนาให้เด็กได้รู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม เมื่อเข้าสู่ขั้นที่ 2 การสร้างและพัฒนาความรู้สึก นึกคิดต่อตนเองมีความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การเก็บรายละเอียดที่บุคคลอื่นมองตนเอง แล้ว นำไปประเมินรวบรวมเป็นความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ในขั้นนี้เด็กยังใช้ชีวิตในสังคมโรงเรียน มากขึ้น บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการสร้างและพัฒนาความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง นอกจากจะเป็นบิดา มารดาแล้ว ครูและเพื่อน ๆ จะมีความสำคัญด้วย ส่วนขั้นที่ 3 การพัฒนาความรู้สึกนึกคิดต่อ ตนเองจะเกี่ยวข้องกับตนเอง บุคคลจะหลบลมมกลั่นกรองความรู้สึกนึกคิดที่เป็นตัวของตัวเอง พยายามค้นหาลักษณะเด่นของตน ต้องการรู้ให้ถ่องแท้ว่าตนเองเป็นอย่างไร

#### ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง

จากลำดับขั้นของความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง สังเกตเห็นว่า ความรู้สึกต่อตนเอง เริ่มพัฒนามาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ซึ่งเริ่มจากบิดามารดา ผู้ปกครอง และพัฒนา จากด้านรูปธรรมไปสู่เจตคติ จะเห็นว่าความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองเป็นสิ่งที่สามารถมีพัฒนาการ และเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ตามสถานการณ์ฟาติแมนและฟราเจอร์ (Fadiman and Frager. 1976 : 285 - 286) ได้กล่าวไว้ว่า "ตัวตน" เป็นสิ่งที่ไม่คงที่ ถ้าดูอย่างไม่พิจารณาในขณะ นั้น จะเห็นว่าตัวตนคงที่ อาจเป็นเพราะว่า เรามุ่งสนใจสังเกตเพียงจุดใดจุดหนึ่ง ในขณะนั้น แท้จริงแล้ว "ตัวตน" เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ บุคคลจะมีความรู้สึกนึกคิดของตนเอง ได้ใหม่ตาม สถานการณ์ และจากการที่คนมีการเจริญเติบโตมีการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการ ดังนั้น ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองจึงเกี่ยวข้องกับการมองตนเอง ที่มีพื้นฐานมาจากอดีตที่เป็นประสบการณ์ เฉพาะบุคคล และประสบการณ์ในอดีตและปัจจุบัน ผลจากการกระทำในปัจจุบัน และจากการ คาดหวังในอนาคต

จากแนวคิดข้างต้น การพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของบุคคลต่าง จากประสบการณ์ในอดีต และปัจจุบันจะเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับที่เฮอร์ลอค (Hurlock. 1968 : 506 - 507) กล่าวว่า บุคคลที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน หรือมีสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน จะมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองแตกต่างกัน

#### ลักษณะของบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง

โรเจอร์ส (Strang. 1957 : 77 ; citing Rogers. 1964) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองที่ดี ควรส่งเสริมให้บุคคลมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ มีเจตคติที่ดีต่อตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง ได้รับการยอมรับจากสังคม และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ นอกจากนี้ แสตรง (Strang. 1957 : 77) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองที่ดีนั้น ควรเป็นบุคคลที่เข้าใจตนเอง ยอมรับตนเองและมีความมั่นใจในตนเอง

เฮอร์ลอค (Hurlock. 1978 : 525) มีความคิดเห็นว่าองค์ประกอบที่สำคัญของบุคลิกภาพ คือ ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดและมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัย (Trait) คือ บุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองในทางบวก จะมีลักษณะนิสัยที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองเห็นตนเองอย่างแท้จริง สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี เฮอร์ลอค (Hurlock. 1978 : 372) ยังกล่าวอีกว่า ความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองทางด้านร่างกายและจิตใจ ทางด้านจิตใจมีพื้นฐานมาจาก ความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ เกี่ยวกับคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว ความซื่อสัตย์ และความมั่นใจในตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า บุคคลที่มีเจตคติต่อตนเอง หรือ บุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองในทางบวกนั้น ควรเป็นดังคำกล่าวในคัมภีร์การใช้หลักสูตร ประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ว่า การจัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรต้องปลูกฝังคุณลักษณะค่านิยม เจตคติต่าง ๆ อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น

- รักตนเอง ครอบครัว เห็นคุณค่าของชีวิต
- มองโลกในแง่ดี ยุติธรรม
- รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
- ชอบพัฒนา ใฝ่ดี
- สนใจ ใฝ่รู้
- มีเหตุผล ไม่เชื่อง่าย แต่ยอมรับความจริง ไม่ถือดี
- ไม่เห็นแก่ตัว
- รักอิสระ เป็นตัวของตัวเอง ชอบฟังตนเอง
- มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจเป็นนักกีฬา
- จงรักภักดีต่อบ้านเมือง
- ยอมรับความแตกต่าง
- ศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 26)

#### การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง

ในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์การสอนเป็นแนวคิดในการจัดกิจกรรม ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน และต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างทักษะกระบวนการกับเนื้อหาที่ใช้ในการสอนของแต่ละกิจกรรม ดังปรากฏในแผนการสอนแต่ละขั้นนั้น ดำเนินกิจกรรมตามเนื้อหาให้สอดคล้องกับหลักการที่เป็นแนวคิดนำมาใช้กับเนื้อหาโภชนาการ สิ่งเสพติด และการสาธารณสุข เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง ในระหว่างการเรียน คาดว่าจะเป็นผลต่อการปฏิบัติต่อตนเองในทางที่ดีงามในอนาคต ดังที่ สุนทร จันทรรักษ์ (2528 : 58) ได้กล่าวว่า เจตคติเกี่ยวกับตนเอง มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตอื่น ๆ ที่เรามีอยู่ เพราะว่าถ้าเรามีความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self Concept) ไม่ตรงกับความเป็นจริง เราก็จะตั้งจุดมุ่งหมายที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง ควรจะเป็นการพัฒนาความคิดที่ถูกต้องและเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง รวมถึงเจตคติดังต่อไปนี้

1. ศรัทธาในความสำเร็จของตนเองในฐานะเป็นคน ๆ หนึ่ง ครูสามารถช่วยให้นักเรียนคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี และเป็นจริงได้โดยแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับนับถือความสำเร็จของนักเรียนแต่ละคน ในฐานะที่เป็นคน ๆ หนึ่ง ในการร่วมกิจกรรมทุก ๆ อันของชั้นเรียน โดยเท่าเทียมกัน

2. ศรัทธาในความสามารถที่จะทำงานที่มีคุณค่าทั้งในและนอกโรงเรียน การพัฒนาเจตคติไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าจะทำให้นักเรียนมีความสามารถได้อย่างไร แต่ขึ้นอยู่กับว่าจะทำอย่างไร จึงจะ让他ได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเกิดจากการที่นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมของชั้นเรียนและประสบความสำเร็จ จนเกิดเป็นความพอใจที่จะทำงานขึ้น

3. ศรัทธาที่จะสามารถเรียนรู้การแก้ไขปัญหาและตัดสินใจอย่างฉลาด ชีวิตที่ประสบความสำเร็จ ขึ้นอยู่กับการแก้ปัญหาชีวิตได้เป็นอย่างดีและรู้จักตัดสินใจด้วยวิธีการที่ฉลาด จึงมีความจำเป็นที่นักเรียนจะต้องพัฒนาศรัทธาที่จะสามารถเผชิญกับการท้าทายของชีวิต โดยการคิดอย่างสร้างสรรค์ได้ตลอดไปอย่างประสบความสำเร็จ

จากนั้น พรณี ช.เจนจิต (2528 : 309 - 310) ได้กล่าวถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา เจตคติต่อตนเองของนักเรียนนั้น ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 อย่าง คือ

1. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) โดยกระตุ้นให้กำลังใจ เพื่อให้เด็กประสบผลสำเร็จในงาน พูดยุติให้เด็กรู้สึกว่าคุณเชื่อในความสามารถของเด็กที่จะทำงานนั้น ๆ แม้ว่าจะเป็นงานที่ค่อนข้างยาก ให้เด็กรู้สึกมีอิสระที่จะท้าทายให้รู้ว่าถูกบังคับ

2. บรรยากาศที่มีอิสระ (Freedom) บรรยากาศที่จะช่วยให้เด็กมีการยอมรับนับถือในตนเอง (Self - Esteem) คือ บรรยากาศที่มีอิสระเด็กมีโอกาสที่จะเลือก ซึ่งเด็กสามารถตัดสินใจเลือกในสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า ทั้งนี้ รวมถึงโอกาสที่จะทำผิดพลาดด้วย บรรยากาศเช่นนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ เด็กจะเกิดความมั่นใจในตนเอง ที่จะศึกษาค้นคว้าไม่เกิดความตึงเครียด

3. บรรยากาศซึ่งมีการยอมรับนับถือ (Respect) การที่ครูเห็นคุณค่าในตัวเด็กจะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองเกี่ยวกับการเรียนการสอนไม่มีอะไรสำคัญที่ครูเห็นว่าเด็กเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่าและสามารถเรียนได้ ถ้าครูมีความรู้สึกเช่นนี้ให้กับเด็กอย่างจริงจัง จะมีผลการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก นอกจากนั้น เด็กก็จะรู้สึกว่าตน

เองมีคุณค่าและยอมรับนับถือในตนเอง ดังนั้น ความรู้สึกนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก สำหรับเด็กที่มี  
บมด้อย ขาดความมั่นใจในตนเอง ดังนั้น จึงควรถ่ายทอดความรู้สึกนี้ให้เด็กได้รับให้ได้

4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) ความรู้สึกทางด้านจิตใจ มีผลต่อ  
ความสำเร็จในการเรียนเช่นเดียวกับการที่เด็กตระหนักว่าตนเองมีคุณค่า ดังนั้น การที่ครูมีความ  
เข้าใจเป็นมิตรยอมรับ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ จะทำให้เกิดความอบอุ่น การช่วยเหลือซึ่งกัน  
และกัน และเด็กรู้ว่าครูเอื้ออาทรกับการกระทำของตน จะทำให้เกิดความรู้สึกรักในโรงเรียน

5. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) เด็กที่อยู่ในบรรยากาศที่ปล่อยปะ  
ละเลยตามสบาย (Permissive) จะพัฒนาการยอมรับนับถือในตนเองได้น้อยกว่าเด็กที่อยู่ใน  
บรรยากาศแห่งการควบคุม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องชี้แจงให้เด็กเข้าใจว่าทำไมต้องทำสิ่งนี้  
แต่ไม่ทำในสิ่งที่ครูจะต้องคำนึงถึงคือไม่ให้สิทธิ พิเศษกับเด็กบางคน มิเช่นนั้นจะเกิดปัญหาว่า  
ทำไมคนนี้จึงทำได้ แต่คนนั้นทำไม่ได้ เทคนิคการควบคุมที่ใช้ได้ผลดีโดยไม่ทำให้เด็กรู้ตัว คือ การที่  
ครูพูดให้เด็กเข้าใจว่า ทุกคนล้วนเป็นคนที่มีความสำคัญต่อครูทั้งสิ้น ดังนั้น ไม่ว่าเด็กจะทำอะไร  
เราจะต้องเคร่งต่อการกระทำนั้น ๆ ของเขา

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) การเห็นชอบจากบุคคลที่มีความ  
สำคัญต่อเด็ก จะมีผลต่อความสำเร็จในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก และการไม่ได้รับ  
ความเห็นชอบจะมีผลต่อความสำเร็จในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อยลง ครูที่ฉลาดจะพูดถึง  
จุดที่เด็กประสบความสำเร็จมากกว่าพูดเกี่ยวกับความล้มเหลว การที่คนเราคำนึงถึงแต่ความ  
ล้มเหลวจะมีผลทำให้ความคิดหวังต่ำ ซึ่งไม่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น คนเราจะเรียนว่า  
ตนเองมีความสามารถนั้น มิใช่จากความล้มเหลวแต่จากความสำเร็จ

องค์ประกอบทั้ง 6 อย่างที่กล่าวมาแล้ว จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้  
สึกลึกซึ้งต่อตนเอง และช่วยพัฒนาความสำเร็จในการเรียนด้วย และการที่นักเรียนจะรับรู้คุณค่า  
ของตนได้นั้น ต้องอาศัยการประเมินผลด้วยวิธีการต่อไปนี้

เคนเนธ (Worchel. 1985 : 57 ; citing Kenneth. 1970)

กล่าวถึง การประเมินผลเพื่อรู้คุณค่าของตนเองไว้ว่า บุคคลรู้คุณค่าของตนเองจาก

1. การประเมินของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น เช่น บิดา  
มารดา
2. การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่นในสังคม

3. การให้เหตุผลของตนเอง
4. การเลียนแบบบุคคลอื่น

การประเมินผลเจตคติต่อตนเอง อาจใช้การให้รายการตนเอง การสังเกต พฤติกรรม หรือจากการรายงานของบุคคลอื่น จะใช้วิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับ อายุ สติปัญญา การศึกษา และสถานภาพทางสังคมด้วย (The International Encyclopedia of Education. 1985 : 4517 - 4508) สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการให้นักเรียนประเมินตนเอง โดยใช้มาตราวัดเจตคติต่อตนเองแบบจัดอันดับคุณภาพของ ลีเคอร์ท (Likert Scale) ศึกษาในด้านความรู้สึกที่นักเรียนมีต่อตนเอง ในสภาพความเป็นจริงของตนเอง และการเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่นในสังคมในเชิงความสัมพันธ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เจตคติต่อตนเองมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ถ้าบุคคลนั้นมีเจตคติต่อตนเองในทางบวกและตรงตามความเป็นจริง จะไม่เกิดปัญหาใด ๆ แต่ถ้าบุคคลมีเจตคติต่อตนเองในทางลบหรือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองที่บิดเบือนความจริงย่อมมีปัญหาคือการแสดงพฤติกรรม สิ่งสำคัญในการพัฒนาเจตคติต่อตนเอง คือ บุคคลจะต้องได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับความสำเร็จของเขาและพัฒนาการทางสังคมอย่างถูกต้องและตรงไปตรงมา รวมทั้งการได้รับการยอมรับในคุณค่าและความสามารถของตน ในสายตาของผู้อื่นด้วย ดังนั้น การสร้างบรรยากาศในการเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดเจตคติต่อตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงควรให้ความสนใจในการพัฒนาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อตนเอง ในการเรียนการสอนให้มากขึ้นด้วย

จากการศึกษาค้นคว้าลักษณะของนักเรียน ที่มีเจตคติต่อตนเองในทางที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

1. รู้สึกนึกคิดในตนเองหรือรู้ตระหนักในตน (Self Awareness)
2. ยอมรับและเข้าใจตนเอง
3. ยอมรับและเข้าใจผู้อื่น
4. ยอมรับและเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล
5. พึงพอใจในตนเอง
6. มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น
7. เห็นคุณค่าและภูมิใจในตนเอง

8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
9. มีการประเมินตนเอง
10. ต้องการพัฒนาตนเอง

ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องยึดทฤษฎีต่าง ๆ เป็นพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) นั้นจะต้องใช้หลักการสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แต่ตามสภาพความเป็นจริง ครูผู้สอนไม่ค่อยได้ทำตามหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่นำหลักการมาใช้ ตามขั้นตอนต่าง ๆ ของทักษะกระบวนการ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน ให้สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ สอนองตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร และเป็นแนวทางแก่ครูผู้สอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ได้เห็นตัวอย่างที่ชัดเจน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำหลักการสอนนี้ มาทดลองศึกษาเปรียบเทียบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อตนเอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียน ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แตกต่างจากการสอนตามแบบปกติหรือไม่

#### สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องตัวเรา ของนักเรียนกลุ่มที่สอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แตกต่างจากกลุ่มที่สอนตามแบบปกติ
2. เจตคติต่อตนเองของนักเรียนที่สอน โดยใช้กิจกรรมการเรียน ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แตกต่างจากกลุ่มที่สอนตามแบบปกติ

## 5.2 ตัวแปรตาม

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
2. เจตคติต่อตนเอง \*

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ตัวเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ซึ่งวัดได้จากคะแนนของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้ จากการทำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ตัวเรา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามจุดประสงค์ในแผนการสอน และได้ทำการทดลองหาคุณภาพแล้ว

2. เจตคติต่อตนเอง หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความพอใจที่มีต่อตนเอง ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งเกิดประสบการณ์ในอดีต ปัจจุบันและความคาดหวังในอนาคตที่นักเรียนมีต่อตนเองในเรื่องโภชนาการ สิ่งเสพติด การสาธารณสุข ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามการวัดเจตคติต่อตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้เรียนใช้เทคนิคหรือวิธีการในการเรียนรู้ด้วยตนเองตามกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เรียงตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ 9 ขั้น ตามที่หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เสนอแนะดังนี้

3.1 ขั้นตระหนักในปัญหาและความจำเป็น เป็นขั้นที่ครูทำให้นักเรียนมองเห็นปัญหาที่เกิดขึ้น และเห็นความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหานั้น โดยให้นักเรียนได้รับปัญหาจากการฟังเรื่อง รูปภาพ หรือลงมือกระทำเพื่อให้ผู้เรียนคิดเห็นปัญหาและเข้าใจปัญหา อาจใช้วิธีการให้นักเรียนอภิปราย บรรยาย การใช้คำถาม สถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมุติแล้ว นำมาสรุปถึงความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางแก้ปัญหานั้น

3.2 ขั้นคิด วิเคราะห์ วิจัย เป็นขั้นที่นักเรียนแยกแยะปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเปรียบเทียบหาจุดเด่นหรือหลักการของปัญหา

3.3 <sup>๕</sup>ขั้นสร้างทางเลือกอย่างหลากหลาย เป็นขั้นที่นักเรียนระดมความคิด อภิปราย แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ เพื่อแสวงหาวิธีการหรือแนวทางในการแก้ปัญหา หลากๆ วิธี

3.4 <sup>๕</sup>ขั้นประเมินและเลือกทางเลือก เป็นขั้นที่นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่ม ประเมินทางเลือก ที่จะหาความรู้ความจริงว่าทางเลือกใดสมควรจะใช้ปฏิบัติได้จริงและ ตรงปัญหา

3.5 <sup>๕</sup>ขั้นกำหนดและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ เป็นขั้นที่นักเรียนร่วมกันวางแผน กำหนดลำดับขั้นตอนตามแนวทางที่เลือก ซึ่งอาจปฏิบัติได้ตั้งแต่ขั้นเตรียมการ การดำเนินงาน และติดตามผล ประเมินผล เพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 <sup>๕</sup>ขั้นปฏิบัติด้วยความชื่นชม เป็นขั้นที่นักเรียนลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยครูให้การยอมรับ ให้การเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติ

3.7 <sup>๕</sup>ขั้นประเมินผลระหว่างปฏิบัติ เป็นขั้นที่นักเรียนประเมินผลด้วยตนเอง ระหว่างการปฏิบัติ โดยยึดตามแผนการในขั้นที่ 5 เพื่อตรวจสอบสิ่งที่ทำได้และหาสาเหตุในกรณี ที่ปฏิบัติไม่ได้

3.8 <sup>๕</sup>ขั้นปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เป็นขั้นที่นักเรียนในกลุ่มคิดหาแนวทางแก้ไข อุปสรรคและปรับปรุงผลงานของตนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

3.9 <sup>๕</sup>ขั้นประเมินผลรวมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ เป็นขั้นที่นักเรียนได้สรุปผลงาน การปฏิบัติ นำเสนอผลงานของตนด้วยความภาคภูมิใจ เช่น การเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน การ รายงาน การจัดป้ายนิเทศหรือจัดแสดงผลงานของตนเอง โดยครูให้การยอมรับเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้คุณค่าในตนเอง

4. การสอนแบบปกติ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวกิจกรรมที่ หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดและกิจกรรมที่ได้ เสนอแนะไว้ในเอกสารประกอบหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เพื่อเป็นแนวทางใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายในการเรียน โดยเน้นพฤติกรรมครู ดังนี้ บรรยาย อภิปราย ชักถาม และศึกษาค้นคว้าจากหนังสืออ่านประกอบ เอกสารต่าง ๆ ตามที่ เสนอแนะไว้ในแผนการสอน

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. แบบแผนการทดลอง
6. การดำเนินการทดลอง
7. การวิเคราะห์ข้อมูล
8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 กลุ่มโรงเรียน คือกลุ่มโรงเรียนตะเคียนลมศักดิ์ ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 3 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 203 คน โดยมีเหตุผลในการเลือกโรงเรียนในกลุ่ม ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เป็นโรงเรียนขนาดกลางมีนักเรียนระหว่าง 300 - 500 คน
3. เป็นโรงเรียนที่มีสถิติการมาเรียนของนักเรียนสูง
4. เป็นโรงเรียนที่มีห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2537 ตั้งแต่ 2 ห้องเรียนขึ้นไป และมีจำนวนนักเรียนอย่างน้อยห้องเรียนละ 20 คน
5. เป็นโรงเรียนที่มีการจัดห้องเรียนแบบคละกัน โดยมีนักเรียนชาย หญิง และระดับสถิติปัญหาอยู่ในระดับต่ำ ปานกลาง สูง คละกัน

6. เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ คณะกรรมการการศึกษา และผู้ปกครอง ให้ความสนใจและร่วมมือเป็นอย่างดี

#### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนบ้านกะกา อำเภอชุนธุ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 48 คน โดยมีวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกกลุ่มโรงเรียนที่ใช้ในการทดลอง 1 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนขนาดกลาง ภายในกลุ่ม 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านตะเคียนช้างเหล็ก โรงเรียนบ้านจันลม โรงเรียนบ้านกะกา
2. จับฉลากโรงเรียนที่ใช้ในการทดลองมา 1 โรงเรียน จากข้อ 2 ได้โรงเรียนบ้านกะกา
3. สุ่มตัวอย่างแบบง่ายด้วยการจับฉลากจากจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 48 คน สุ่มเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามแบบปกติ

#### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. แผนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น
2. แผนการสอนตามแบบปกติ
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. แบบทดสอบวัดเจตคติต่อตนเอง

#### การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้น จำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จากประชากรในห้องที่ทำการทดลอง ตลอดจนประชากรที่อพยพไปประกอบอาชีพในต่างจังหวัด

เพื่อนำมาเป็นสถานการณ์ กำหนดสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง ในระหว่างการจัด การเรียนการสอนและนำข้อความที่ได้จากการสัมภาษณ์มาปรับปรุงเป็นแบบสอบถามวัดเจตคติ ต่อตนเอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2536 ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงาน การประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตรที่สำนักงาน การประถมศึกษาอำเภอร่วมกับกลุ่มโรงเรียนในสังกัดได้จัดทำขึ้น เช่น โครงการสอน กำหนด การสอน แบบบันทึกการสอน เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา การจัดการศึกษาระดับ ท้องถิ่น แล้วนำมาวางแผนกำหนดเวลาในการทดลอง ให้สอดคล้องกับโครงการสอนของ โรงเรียน

2. ผู้วิจัยได้ออกสำรวจสภาพ ปัญหา และกระบวนการแก้ปัญหาชีวิตและสังคมของ บุคลากรในชุมชนต่าง ๆ โดยศึกษาเกี่ยวกับความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ประชากร การอนามัย ศาสนา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยการสังเกตและสอบถามจากชาวบ้านเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแผนการสอน และวัสดุประกอบการเรียน กลุ่มสร้างเสริม ประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ตัวเรา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ในระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2536 สำรวจชุมชนบ้านกะกำ ตำบล ตะเคียน อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 ในระหว่างเดือนเมษายน พ.ศ. 2536 ออกสำรวจกลุ่มประชากรที่ อพยพไปรับจ้างทำสวนยางพารา ตำบลกระเจ็ด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นประชากร ที่อพยพมาจากอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ

2.3 ในระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2536 ออกสำรวจกลุ่มประชากรที่อพยพ ไปรับจ้างเฝ้าสวนเงาะ สวนทุเรียน ที่อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นประชากรที่อพยพ มาจากอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ

เหตุผลที่ผู้วิจัย ได้ออกสำรวจสภาพปัญหาในชุมชนดังกล่าวนี้ ก็เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้อ มาวางแผนกำหนดโครงการสอน สร้างแผนการสอน สื่อการเรียน ตลอดจนสร้างแบบสอบถามวัด เจตคติต่อตนเอง เพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้

## แผนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น

1. แผนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยยึดหลักจุดประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในขอบเขตเนื้อหาหน่วยสิ่งมีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 เรื่อง ตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาสร้างเป็นแผนการสอน ซึ่งดำเนินการตามลำดับขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในด้านหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน แนวดำเนินการ การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยสิ่งมีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 เรื่อง ตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535 : 1 - 4, 39) คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) การพัฒนาหลักสูตรสู่ศึกษา (พรสุบ หุ่นรินทร์. 2534 : 1 - 149) แผนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2534 : 15 - 117) เอกสารจากหลักสูตร...สู่แผนการสอนของ สงบ ลักษณะ (2535 : 1 - 46) เพื่อใช้ในการสร้างแผนการสอน

1.2 เนื้อหาที่นำมาสร้างแผนการสอนในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 สิ่งมีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เลือกมา 3 เรื่อง

1.2.1 โภชนาการ

1.2.2 สิ่งเสียด

1.2.3 การสาธารณสุข

1.3 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และเนื้อหาตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำจุดประสงค์ปลายทางจากจุดประสงค์ บ.02/6 ในคู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2533 : 130) มากำหนดจุดประสงค์นำทาง ตามเนื้อหาของหลักสูตร โดยกำหนดเป็นเนื้อหาย่อยตามคาบเวลาเรียนแต่ละวัน

1.4 เขียนแบบการสอนตามจุดประสงค์นำทาง หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1.5 นำแผนการสอนที่เขียนขึ้นแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโท  
ตรวจพิจารณา และเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไข ผู้เชี่ยวชาญ คือ

1.5.1 อาจารย์สุพจน์ พันธุ์ยะ นักวิชาการศึกษา กองวิชาการ  
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

1.5.2 อาจารย์รุ่งโรจน์ เบ้าทอง อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียน  
บ้านกันจาน อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.5.3 อาจารย์บัวพันธ์ พุ่มพวง อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียน  
บ้านเรียม กลุ่มโรงเรียนตะเคียนลมศักดิ์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ

1.6 นำแผนการสอนที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข  
ข้อบกพร่อง

1.7 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองสอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา  
ปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 3 ปีการศึกษา 2536 ระหว่างวันที่ 20 - 30 มีนาคม พ.ศ. 2537  
โดยครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่โรงเรียนบ้านตะเคียนข้างเหล็ก บ้านจันลม บ้านเรียม บ้านบัวบก  
ตำบลตะเคียน อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 โรงเรียน ใช้ทดลอง 42 คาบ  
เท่ากับการทดลองจริง ผู้วิจัยนำแผนการสอนที่สร้างขึ้นไปพบกับครู แล้วชี้แจงการใช้แผนการสอน  
จากนั้นให้ครูได้ทดลองสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการสอน เมื่อเสร็จการทดลองประชุมแสดง  
ความคิดเห็นร่วมกับครูผู้สอน เพื่อหาข้อบกพร่องเกี่ยวกับเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน  
สื่อการสอน

1.8 นำแผนการสอนที่ได้ไปทดลองมาแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องก่อนที่จะ  
นำไปทดลอง

1.9 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับกลุ่มทดลอง

## 2. แผนการสอนตามแบบปกติ

ผู้วิจัยได้สร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.  
2533) แผนการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หน่วยที่ 1  
สิ่งมีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 15 -  
117)

2.2 ค่าเนิการสร้างแผนการสอนแบบการสอนแบบปกติ

2.3 นำแผนการสอนที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญา  
นิพนธ์ แล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแผนการสอนของกลุ่มทดลอง ทำการ  
ตรวจสอบขั้นตอนการทำงานแผนการสอนและแก้ไขข้อบกพร่อง

2.4 นำแผนการสอนที่ผู้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแล้วมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

2.5 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองสอน เพื่อหาข้อบกพร่อง  
โดยดำเนินการทดลอง เช่นเดียวกับกับแผนการสอนของกลุ่มทดลอง

2.6 นำแผนการสอนที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กลุ่มควบคุม

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต  
หน่วยที่ 1 สิ่งมีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาวิธีสร้างข้อสอบจากหนังสือเทคนิคการวัดผล ของ ชวาล แพร่ตกุล  
(2518 : 48 - 288) เทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพร่ตกุล (2520 : 11 - 406)  
การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 1 - 382)  
เป็นแนวทาง

3.2 วิเคราะห์หลักสูตรโดยยึดพฤติกรรมของบลูม (Bloom. 1971 : 271 -  
273) โดยรวมกับอาจารย์ผู้สอนที่มีประสบการณ์ทางการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต  
มาแล้วอย่างน้อย 10 ปี จำนวน 5 ท่าน คือ อาจารย์อรุณศักดิ์ โอชารส อาจารย์รุ่งโรจน์  
เข้าทอง อาจารย์บัวพันธ์ พุ่มพวง อาจารย์ขวัญ พันธ์จันทร์ อาจารย์อภิเดช เชนาเกล็ด

3.3 สร้างข้อทดสอบตามตารางวิเคราะห์หลักสูตรเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ  
จำนวน 60 ข้อ ข้อละ 4 ตัวเลือก

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมปริญญา  
นิพนธ์ และเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต 3 ท่าน พิจารณาผู้เชี่ยวชาญ  
คือ

อาจารย์สุพจน์ พันธุ์ยะ นักวิชาการศึกษา กองวิชาการ สำนักงาน  
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

อาจารย์pring เพชรล้วน ศึกษานิเทศ 6 สำนักงานการประถมศึกษา  
อำเภอขุนันท์ จังหวัดศรีสะเกษ

อาจารย์อรุณศักดิ์ โอชารส ศึกษาในเทศ 6 สำนักงานคณะกรรมการ  
การประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ

3.5 นำแบบทดสอบที่ได้รับการตรวจแก้แล้ว จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข

3.6 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปหาคุณภาพโดยนำไปสอบกับนักเรียน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตะเคียนข้างเหล็ก และโรงเรียนบ้านจันลม สังกัดสำนักงาน  
คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภออุษุณี จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 100 คน

3.7 นำผลการทดสอบวิเคราะห์หาอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค  
27% และเปิดตารางสำเร็จรูปของ จุง เทห์ ฟาน (Fan. 1952 : 6 - 32) เลือกเฉพาะ  
ข้อสอบที่มีความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (D) ตั้งแต่ .20  
ขึ้นไป

3.8 คัดเลือกข้อสอบอีกครั้ง จากจำนวน 60 ข้อ เพื่อให้เหลือแบบทดสอบที่  
ต้องการจริง จำนวน 30 ข้อ แล้วมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR.20  
ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 168) เท่ากับ .98

3.9 นำแบบทดสอบที่หาคุณภาพแล้ว ไปใช้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตาม  
แบบแผนการทดลองต่อไป

#### 4. แบบทดสอบเจตคติต่อตนเอง

แบบทดสอบที่ใช้วัดเจตคติต่อตนเอง ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเป็น  
แบบสอบถาม โดยใช้วิธีการของ ลิเคอร์ท (Likert) ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม จากหนังสือการวัดทัศนคติ และบุคลิกภาพ  
ของเชิดศักดิ์ ไชวาสินธ์ (2520 : 38 - 56) ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 1 - 6,  
45 - 52) รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์ (2533 : 85 - 114) ล้วน สายยศ และอังคณา  
สายยศ (2536 : 156 - 159) เป็นแนวทาง

2. สร้างแบบสอบถามเจตคติต่อตนเองในเรื่องเกี่ยวกับการเรียน จำนวน  
80 ข้อ

3. นำแบบสอบถามดังกล่าวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการควบคุม  
ปริญญาโท และผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดังต่อไปนี้

อาจารย์สุพจน์ พันธุ์ยะ นักวิชาการศึกษา กองวิชาการ สำนักงาน  
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

อาจารย์ธีรทัศน์ ทองแถว หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศ สำนักงาน  
การประถมศึกษาอำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ

อาจารย์ปริง เพชรล้วน ศึกษาพิเศษ 6 สำนักงานการประถมศึกษา  
อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดศรีสะเกษ

4. กำหนดเกณฑ์การตรวจให้คะแนน ตามแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมี 2 ลักษณะ คือ  
ข้อความที่แสดงว่ามีเจตคติต่อตนเองในทางบวก (Positive) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

|                      |          |   |       |
|----------------------|----------|---|-------|
| เห็นด้วยอย่างยิ่ง    | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |
| เห็นด้วย             | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ             | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่เห็นด้วย          | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |

ข้อความที่แสดงว่า นักเรียนมีเจตคติต่อตนเองในทางลบ (Negative) กำหนด  
ให้คะแนน ดังนี้

|                      |          |   |       |
|----------------------|----------|---|-------|
| เห็นด้วยอย่างยิ่ง    | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |
| เห็นด้วย             | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ             | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่เห็นด้วย          | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |

5. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง ผู้วิจัยดำเนินการตาม  
ลำดับ ดังนี้

5.1 นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง ไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา  
ปีที่ 6 โรงเรียนบ้านตะเคียนช้างเหล็ก และโรงเรียนบ้านจันทรม ตำบลตะเคียน อำเภออุบลรัตน์  
จังหวัดศรีสะเกษ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน

5.2 นำผลการตรวจคะแนนมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิคร้อยละ 27  
แบ่งเป็นกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ นำมาคำนวณโดยใช้แบบทดสอบค่าที (t - test) และเลือกข้อที่มี  
ค่าอำนาจจำแนก ไม่ต่ำกว่า 1.75 ขึ้นไปไว้ใช้จำนวน 40 ข้อ

5.3 นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง จำนวน 40 ข้อ ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดเจตคติได้ตรวจอีกครั้ง

5.4 นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง จำนวน 40 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ใช้สูตรของ ครอนบาค (Cronbach) (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 171) เท่ากับ .87

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคคุณภาพแล้ว ไปใช้กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตามแบบแผนการทดลอง

#### แบบแผนการทดลอง

\* การวิจัยครั้งนี้ กระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design มีลักษณะการทดลอง ดังที่ ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2536 : 216) แสดงไว้ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

| กลุ่ม | สอบก่อน        | ทดลอง | สอบหลัง        |
|-------|----------------|-------|----------------|
| ER    | T <sub>1</sub> | X     | T <sub>2</sub> |
| CR    | T <sub>1</sub> | -     | T <sub>2</sub> |

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

เมื่อ X แทน การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ปี

T<sub>1</sub> แทน การทดสอบก่อนเรียน

- T<sub>2</sub> แทน การทดสอบหลังเรียน
- R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม
- C แทน กลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนตามแบบปกติ
- E แทน กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น

2. การดำเนินการวิจัย กระทำในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 ก่อนการทดลอง ใช้แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบทดสอบวัดเจตคติต่อตนเอง ให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทำเพื่อเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2.2 ทบทวนการทดลอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเองทั้ง 2 กลุ่ม ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2538 ถึงวันที่ 7 ธันวาคม 2538 ทบทวนการสอนวันละ 3 คาบ สัปดาห์ละ 4 วัน รวมใช้เวลาในการสอนทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 42 คาบ

ตาราง 2 การจัดคาบเวลาการสอนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

| วัน/เวลา | 09.00 - 10.00 | 13.00 - 14.00 |
|----------|---------------|---------------|
| จันทร์   | ทดลอง         | ควบคุม        |
| อังคาร   | ควบคุม        | ทดลอง         |
| พุธ      | -             | -             |
| พฤหัสบดี | ทดลอง         | ควบคุม        |
| ศุกร์    | ควบคุม        | ทดลอง         |

ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เนื้อหาการเรียนหน่วยสิ่งที่มีชีวิต หน่วยย่อยที่ 1 ตัวเรา โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนทั้ง 2 กลุ่ม ใช้เนื้อหาที่สอนอย่างเดียวกัน แต่การสอนแตกต่างกัน

กลุ่มทดลอง ใช้การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ตามทักษะกระบวนการ  
9 ปี

กลุ่มควบคุม ใช้การสอนตามแบบปกติ

2.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบนักเรียนทั้งกลุ่มทดลอง  
และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้สอบก่อนเรียน \*

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริม  
ประสบการณ์ชีวิต ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร t-test แบบ Independent
2. เปรียบเทียบเจตคติต่อตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร  
t - test แบบ Independent

#### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร  
KR. - 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left( 1 - \frac{pq}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ  $r_{tt}$  แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

$n$  แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด

$p$  แทน สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ

$$= \frac{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}$$

$q$  แทน สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือ คือ  $1 - p$

$s_t^2$  แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 168)

2. ทาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดเจตคติต่อตนเอง โดยใช้สูตร Alpha Coefficient ของ ครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536. 171)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left( 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

|         |     |                                          |
|---------|-----|------------------------------------------|
| เมื่อ   | แทน | ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น          |
| $n$     | แทน | จำนวนข้อของเครื่องมือวัด                 |
| $s_i^2$ | แทน | คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ               |
| $s_t^2$ | แทน | คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือนี้ทั้งฉบับ |

3. ทาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดเจตคติต่อตนเอง โดยการทดสอบค่าที (t - distribution) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2536 : 185)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

|       |             |     |                                 |
|-------|-------------|-----|---------------------------------|
| เมื่อ | $t$         | แทน | ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ          |
|       | $\bar{X}_H$ | แทน | คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง          |
|       | $\bar{X}_L$ | แทน | คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ          |
|       | $s_H^2$     | แทน | คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง     |
|       | $s_L^2$     | แทน | คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ     |
|       | $n_H$       | แทน | จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง |
|       | $n_L$       | แทน | จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ |

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติ  
 ต่อตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร

4.1 ถ้าความแปรปรวนต่างกัน ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1 - 1)S_1^2 + (n_2 - 1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}}$$

|       |             |     |                                              |
|-------|-------------|-----|----------------------------------------------|
| เมื่อ | t           | แทน | ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ                       |
|       | $\bar{X}_1$ | แทน | ค่าความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง       |
|       | $\bar{X}_2$ | แทน | ค่าความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม      |
|       | $n_1$       | แทน | จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง                    |
|       | $n_2$       | แทน | จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม                   |
|       | $S_1^2$     | แทน | คะแนนความแตกต่างของความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง  |
|       | $S_2^2$     | แทน | คะแนนความแตกต่างของความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม |

(ชูศรี วงศ์รัตน์. 2534 : 177)

Degrees of Freedom คำนวณจาก

$$df = n_1 + n_2 - 2$$

4.2 ถ้าความแปรปรวนแตกต่างกัน ใช้สูตร t - test

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

Degrees of Freedom คำนวณจาก

$$df = \frac{\left( \frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2} \right)^2}{\frac{\left( \frac{s_1^2}{n_1} \right)^2}{n_1 - 1} + \frac{\left( \frac{s_2^2}{n_2} \right)^2}{n_2 - 1}}$$

(ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 177)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

|                |     |                                        |
|----------------|-----|----------------------------------------|
| n              | แทน | จำนวนนักเรียน                          |
| $\bar{x}$      | แทน | คะแนนเฉลี่ย                            |
| S.D            | แทน | ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน                |
| S <sup>2</sup> | แทน | ค่าความแปรปรวนของคะแนน                 |
| t              | แทน | ค่าอัตราส่วนวิกฤตใน t - distribution   |
| df             | แทน | ขั้นแห่งความอิสระ (Degrees of Freedom) |

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม
2. การเปรียบเทียบเจตคติต่อตนเอง ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้วหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความแปรปรวนของคะแนน แล้วเปรียบเทียบกันโดยใช้ t - test ได้ผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

| กลุ่มตัวอย่าง | N  | X     | S    | t    |
|---------------|----|-------|------|------|
| กลุ่มทดลอง    | 24 | 10.50 | 6.72 | 1.53 |
| กลุ่มควบคุม   | 24 | 9.25  | 7.30 |      |

จากตาราง 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลองของนักเรียนที่สอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับนักเรียนที่สอนตามแบบปกติไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบเจตคติต่อตนเอง ก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยได้ทดสอบเจตคติต่อตนเอง ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมนำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าความแปรปรวนของคะแนน แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้  $t$  - test ได้ผลดังแสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงการเปรียบเทียบเจตคติต่อตนเอง ก่อนและหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง กับกลุ่มควบคุม

| กลุ่มตัวอย่าง | N  | X    | S    | t      |
|---------------|----|------|------|--------|
| กลุ่มทดลอง    | 24 | 4.79 | 7.30 | 3.15** |
| กลุ่มควบคุม   | 24 | 2.75 | 3.33 |        |

\*\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า เจตคติต่อตนเองของนักเรียนที่สอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น กับการสอนตามแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษา

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น กับการสอนตามแบบปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อตนเอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น กับการสอนตามแบบปกติ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนกลุ่มที่สอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น แตกต่างจากกลุ่มที่สอนตามแบบปกติ
2. เจตคติต่อตนเองของนักเรียนที่สอน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น แตกต่างจากกลุ่มที่สอนตามแบบปกติ

ประชากร

ประชากรเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนที่มีขนาดกลาง ซึ่งมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 300 - 500 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอขุนยี่ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 203 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 ของโรงเรียนบ้านกะกำ อำเภอขุนยี่ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 48 คน แบ่งเป็นนักเรียนกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มละ 24 คน กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 24 คน

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น
2. แผนการสอนแบบปกติ
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" จำนวน 30 ข้อ ซึ่งได้หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความยากง่าย .20 - .80 ค่าอำนาจจำแนก .20 - .74 ค่าความเชื่อมั่น .98
4. แบบทดสอบวัดเจตคติต่อตนเอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ในเนื้อหาโภชนาการ สิ่งเสพติด การสาธารณสุข ซึ่งได้หาค่าความยากง่ายและค่าความเชื่อมั่นได้ค่าอำนาจจำแนก 3.30 - 6.38 มีค่าความเชื่อมั่น .87

### วิธีดำเนินการทดลอง

1. ทำการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และแบบทดสอบวัดเจตคติต่อตนเอง
2. ดำเนินการทดลอง โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนทั้ง 2 กลุ่ม  
กลุ่มทดลอง ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น  
กลุ่มควบคุม ได้รับการสอนตามแบบปกติ  
ใช้เวลาในการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 3 คาบ รวม 42 คาบ

### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้สูตร  $t - test$  แบบ Independent
2. เปรียบเทียบเจตคติต่อตนเอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้  $t - test$  แบบ Independent

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนกลุ่มที่สอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แตกต่างจากกลุ่มที่สอนตามแบบปกติ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. เจตคติต่อตนเองของนักเรียนกลุ่มที่สอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แตกต่างจากกลุ่มที่สอนตามแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

### อภิปรายผล

จากการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อตนเอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับการสอนตามแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แตกต่างจากการสอนตามแบบปกติอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ 1 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

การสอนโดยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น เป็นการสอนที่เน้นกระบวนการ โดยนำรูปแบบการจัดกิจกรรมจากวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาประยุกต์ในแต่ละชั้น ในด้านเนื้อหาที่นำมาสอนนั้นส่วนใหญ่จะเป็นนามธรรม ดังนั้น การที่เด็กจะเกิดความรู้ ความคิดในเวลาอันจำกัดจึงเป็นไปได้ยาก เพราะเด็กแต่ละคนมีประสบการณ์เดิมต่อเนื้อหาแตกต่างกัน ดังที่เพียเจท์ กล่าวว่า เด็กแต่ละคนมีประสบการณ์ต่างกัน ทำให้มีความแตกต่างกันในเรื่อง การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ (พรณี ช. เจนจิต. 2528 : 94) ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนแต่ละคนทั้งในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกันในเรื่องความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา ซึ่งการสอนที่นำมาเปรียบเทียบกันนั้นคือทั้งสองวิธี เพราะการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น เป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนแบบปกตินั้นใช้ครูเป็นศูนย์กลาง การสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะเกิดความสุขสนุกสนาน มีความสนใจในกิจกรรมระหว่างเรียน รู้จักวิธีการ

ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง จะทำให้ผู้เรียนได้รู้วิธีการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง ตามลำดับ  
 ชั้นตอนที่จัดไว้ในแผนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของอิริคสัน (ศรีเรือน แก้วกังวาล.  
 2536 : 48 - 49) ที่ว่า เด็กอายุระหว่างหกปีถึงวัยรุ่นนั้น เป็นช่วงที่สามารถฝึกฝนกิจกรรม  
 ประเภททักษะต่าง ๆ ได้อย่างดีเลิศ เพราะอยู่ระหว่างพัฒนาการขั้นเอาการเอางานแข่งกับ  
 บมด้อย (Industry and Inferiority) เด็กมีความผูกพันกับเพื่อนบ้านและบุคคลที่โรงเรียน  
 มีการแข่งขันทำงานและร่วมมือกันทำงาน พฤติกรรมที่เป็น คือ รู้จักวิธีการและมีสมรรถภาพ

ส่วนการสอนตามแบบปกตินี้ยึดครูเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมการเรียนการสอนครูจะ  
 เป็นผู้บรรยาย ชักถาม นักเรียนอภิปราย ศึกษาค้นคว้าจากหนังสืออ่านประกอบ เอกสารต่าง ๆ  
 ตามที่เสนอแนะไว้ในแผนการสอนนั้น ๆ ผู้วิจัยพบว่า ผู้เรียนทุกคนในห้องเรียนมีความสนใจ  
 ตั้งใจเรียน โดยเฉพาะการฟังในขณะที่ครูสอน จึงสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้ครูเป็นศูนย์กลาง  
 เป็นการสอนโดยใช้สื่อทางเดียว (ศิริยุภา พูลสุวรรณ. 2530 : 16) สื่อทางเดียวเป็นสื่อที่  
 มีการเคลื่อนไหวของสารเพียงทางเดียว คือ จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน ลักษณะการตอบสนองของ  
 ผู้เรียนจึงมีบทบาทเป็นผู้รับ แทนจะไม่มีโอกาสสื่อสารกับผู้สอน สื่อประเภทนี้ เหมาะสมในการ  
 ถ่ายทอดความรู้ ข่าวสารให้แก่ผู้เรียนจำนวนมากในช่วงเวลาจำกัด และศิริยุภา พูลสุวรรณ  
 (2530 : 18) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของสื่อทางเดียวว่า สื่อทางเดียวจะช่วยให้ผู้เรียน  
 เข้าใจเรื่องต่าง ๆ ได้ตรงกันและตรงตามที่ผู้สอนต้องการ และมีประโยชน์ต่อผู้สอน คือ  
 ประหยัดเวลาในการสอน สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนจำนวนมากในช่วงเวลาจำกัด

จากเหตุผลดังกล่าวมานี้ จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีการสอน  
 ทั้งสองวิธีนี้ ไม่แตกต่างกัน

2. ในด้านเจตคติต่อตนเองของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียน  
 ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับการสอนตามแบบปกติ ผลวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้กิจกรรม  
 การเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น มีเจตคติต่อตนเองแตกต่างจากการสอนตามแบบปกติ  
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ น่าจะเป็น  
 ผลมาจาก

2.1 การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น มีขั้นตอน  
 ให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา หาแนวทางในการแก้ปัญหา กำหนดขั้นตอนใน  
 การปฏิบัติในการแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนได้ปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เป็นประสบการณ์ตรง

ประกอบกับเนื้อหาที่นำมาทดลองนั้น คือ โภชนาการ สิ่งเสพติด การสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนและชุมชน เพราะปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้า จึงส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของประชาชน ในการดำเนินชีวิตมีทั้งประโยชน์และโทษอย่างมาก จึงจำเป็นต้องฝึกทักษะในการแก้ปัญหาให้นักเรียนโดยฝึกคิดการแก้ปัญหาหลาย ๆ ทาง ดังนั้น การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น เรื่อง "ตัวเรา" ในเนื้อหาโภชนาการ สิ่งเสพติด การสาธารณสุข จึงมีส่วนช่วยพัฒนาเจตคติต่อตนเองให้แก่ นักเรียนด้วย

2.2 การสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น แต่ละชั้นตอนนั้น กิจกรรมจะเป็นส่วนกระตุ้นให้นักเรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอยู่เรื่อย ๆ ทำให้นักเรียนที่มีช่วงความสนใจสั้น ๆ ได้จดจ่อที่จะร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมระหว่างเรียนและเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนเกิดความพอใจในระหว่างเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดีตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้อง พรณี ช.เจนจิต (2528 : 305 - 308) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่จัดให้นักเรียนนั้น ถ้านักเรียนเกิดการยอมรับในตนเอง รับรู้ความสามารถและข้อบกพร่องประสบผลสำเร็จในการเรียนได้นักเรียนจะมีความรู้สึกต่อตนเองในทางบวก อีกประการหนึ่ง การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนของกลุ่มทดลองที่ให้นักเรียนพัฒนาเจตคติต่อตนเอง มีการกระตุ้นให้กำลังใจ เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน นักเรียนยอมรับนับถือในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความอบอุ่นทางด้านจิตใจ จึงทำให้รู้จักการควบคุมตนเองในการเรียน นำไปสู่ความสำเร็จ บรรยากาศเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี (พรณี ช.เจนจิต. 2528 : 309 - 310)

### ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

#### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ควรให้ความสนใจและสนับสนุนให้ครูได้จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น เพราะทักษะกระบวนการ 9 ชั้น เป็นกระบวนการหลักที่หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เสนอแนะให้ใช้ประกอบการเรียนการสอน และสามารถนำแผนการสอน

ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำไปใช้ในโรงเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางที่จะนำไปปรับใช้ในวิชาอื่น ๆ ได้อีกด้วย

1.2 สำหรับครูผู้สอน ควรให้ความสนใจ ศึกษาแผนการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น เพราะเป็นการสอนที่ประกอบด้วยกระบวนการที่จะให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา กำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา ซึ่งสภาพการเรียนการสอนส่วนใหญ่ ครูยังไม่ให้โอกาสแก่นักเรียนได้คิด และเสนอวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ แบบ สำหรับข้อเสนอเพิ่มเติมในการนำแผนการสอนไปใช้หรือปรับปรุงใช้นั้น มีดังนี้

1.2.1 การเตรียมการสอน ครูต้องมีการวางแผน เตรียมตัวศึกษาหลักสูตรในด้านเนื้อหาต่าง ๆ ล่วงหน้า โดยเฉพาะเนื้อหาโภชนาการ สิ่งเสพติด การสาธารณสุข ต้องสอดคล้องกับการนำไปใช้แก้ปัญหาชีวิตและสังคมรอบตัวนักเรียน

1.2.2 การจัดกิจกรรมทักษะกระบวนการ ในแต่ละแผนอาจไม่ครบทั้ง 9 ชั้น ก็สามารถนำไปจัดในแผนการสอนต่อไปในเนื้อหาเดียวกัน และบางแผนการสอนจะเกิดความสำเร็จจบลงในกระบวนการที่ 6 แล้วไปปรากฏผลในกระบวนการที่ 9 มองแล้วเป็นการข้ามขั้นตามปกติจะเกิดตามลำดับ 6 7 8 แต่เกิดเร็วมาก จึงควรจัดหาเวลาเสริมทักษะกระบวนการที่ 7 8 คือ ประเมินผลระหว่างการปฏิบัติ และปรับปรุงให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ควรกำหนดเวลาที่เหมาะสม ซึ่งไม่จำเป็นต้องอยู่ในชั่วโมงเรียน อาจจะเป็นเวลาว่างก็ได้

1.2.3 ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละขั้นตอนนั้น ครูผู้สอนควรให้การเสริมแรงและกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างทั่วถึงกัน เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง อันจะส่งผลต่อการรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี

1.2.4 ครูสามารถใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ทุกระดับชั้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับจุดหมายของเนื้อหาวิชานั้น ๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น ไปทดลองอีกในระดับชั้นอื่น ๆ ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 5 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง "ตัวเรา" โดยใช้กิจกรรมการเรียนตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น กับกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กกว่ามีความแตกต่างกันมากน้อยอย่างไร

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ ดูว่าจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อตนเองมากน้อยอย่างไร

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสว่างษ์. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- การ์คอน โรมัส. เสริมประสิทธิภาพครู. แปลและเรียบเรียง โดย อารี สัตหจวี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์. "การใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา," จันทร์เกษม. 216 : 3 - 13 ; มกราคม - มีนาคม 2534.
- โกวิท ประวาลพฤกษ์. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สำหรับอนาคต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.
- \_\_\_\_\_. "การวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์," วิจัยทางการศึกษา. 21(4) : 12 - 19 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2534.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการประเมินผลความก้าวหน้าคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. "แผนการศึกษาแห่งชาติ," การศึกษาแห่งชาติ. 26(1) : 36 - 54 ; ตุลาคม - พฤศจิกายน 2534.
- ชวาล แพรัตกุล. เทคนิคการเขียนข้อสอบ. กรุงเทพฯ : พิกษ์อักษร, 2520.
- \_\_\_\_\_. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2518.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน, 2518.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- เชิดศักดิ์ ไชวสินธุ์. การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520.
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. "การวัดและการวิจัยทัศนคติที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ," ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 1(3) : 62 - 81 ; 2532.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. เอกสารการฝึกอบรม การวิจัยชั้นสูงทางพฤติกรรมศาสตร์.

กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, 2529. อัดสำเนา.

\_\_\_\_\_. อิทธิพลของสังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518.

บรรจง ชูสกุลชาติ. บทความทางวิชาการ พ.ศ. 2530 - 2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์  
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2533.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2532.

ประธานพร แจ่มเจริฎุทรัพย์. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิด  
สร้างสรรค์ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ข่าวดและเหตุการณ์ ของนักเรียน  
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับการสอน  
แบบปกติ. บริษัทพิมพ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ  
ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย.

พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พีระพินา, 2526.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริฎุทัศน์,  
2530.

พรณี ช. เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน (จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในชั้นเรียน).

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์, 2528.

พรสุข หุ่นรินทร์. การพัฒนาหลักสูตรสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เพรสมีเดีย, 2534.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบ  
ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

ไพศาล หวังพานิช. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและ  
จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

มหาวิทยาลัย, ทบวง. ชุดการเรียนการสอนสำหรับครูวิทยาศาสตร์ เล่ม 1. กรุงเทพฯ :  
ทบวงมหาวิทยาลัย, 2525.

รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธุ์. การวัดทัศนคติเบื้องต้น. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2523.

- รังสรรค์ ทิมพันธุ์พงษ์. รายงานการวิจัยการศึกษาบางประการที่มีผลกระทบต่ออัตราการมาเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : พันธุ์พิบูลย์ซีจี, ม.ป.ป.
- ธรรมสมร อยู่สถาพร. เทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ล้วน สายยศ. "ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแบบทดสอบวัดเจตคติแบบทอร์สไตน์ แกนลิเคอร์ท์ และแบบออสกูด," การวัดผลการศึกษา, 7(19) : 40 - 45 ; พฤษภาคม - สิงหาคม 2528.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2536.
- วิชาการ, กรม. การจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทย ในทศวรรษหน้า ที่สอดคล้องกับลักษณะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2534.
- \_\_\_\_\_ . การวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2533.
- \_\_\_\_\_ . แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- \_\_\_\_\_ . รายงานการสำรวจความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวการสอนของกรมวิชาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- \_\_\_\_\_ . รายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตร ปีการศึกษา 2533 ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536.
- \_\_\_\_\_ . หลักการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.
- \_\_\_\_\_ . เอกสารแนะนำหลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2533.
- ✓ วิลลภ กันทรัพย์. ข้อคิดเบื้องต้นในการสอนและการสอบที่เน้นกระบวนการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2533.

วิไลพร วจิตตานนท์. การทดลองใช้แนวการสอนของกาเยในการพัฒนาเจตคติที่เอื้อต่อการ  
แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม. ปรินญาณินทร์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร  
วิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

ศักดิ์ สุนทรเสณี. เจตคติ. กรุงเทพฯ : ซี.ดี.บีคส์ไตร์, 2531.

ศักดิ์ชัย นิรัฎฐวี. เหตุผลแห่งเหตุผล. กรุงเทพฯ : วลี, 2527.

ศิริยุภา พูลสุวรรณ. การศึกษาประสิทธิภาพของสื่อการสอนโดยวิธีวิเคราะห์อภิमान.  
ปรินญาณินทร์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,  
2530. อัดสำเนา.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เรา รู้เขา). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :  
หมอชาวบ้าน, 2536.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช  
2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,  
2534.

\_\_\_\_\_ . คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). ✓  
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535.

\_\_\_\_\_ . สาระที่เปลี่ยนแปลงของหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง  
พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2534.

\_\_\_\_\_ . หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :  
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2530.

\_\_\_\_\_ . หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533).  
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2535.

✓ สงบบ ลักษณะ. จากหลักสูตร...สู่แผนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ,  
2535.

สุนทร จันทรศรี. สังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์,  
2528.

สุพัศรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สมจิตรา เรืองศรี. การสร้างแบบทดสอบ 3. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการทดสอบและวิจัย  
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527.

- สมชัย วุฒิปรีชา. "สภาพปัญหาและความต้องการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษา," ครุศาสตร์. 15(4) : 20 - 26 ; เมษายน - มิถุนายน 2530.
- สมศักดิ์ สันธนะเวทย์. "การวัดเจตคติในวิชาคณิตศาสตร์," มิตรครู. 13 : 11 - 15 ; กรกฎาคม 2522.
- สุมน อมรวิวัฒน์. สมบัติพิพม์ของการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. หลักสูตรเพื่อชีวิต เศรษฐกิจ สังคม. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร, 2534.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ส.วาสนา ประवालพุกษ์. "ทัศนคติในแง่ของจิตวิทยา," การวัดผลการศึกษา. 3(2) : 1 - 6 ; กันยายน - ธันวาคม 2524.
- อุบล เลี้ยววาริณ. ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมสภาพของผู้ปฏิบัติงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินซ์ตันเพนน์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อิศำเนา.
- อาไพ ศิริพัฒน์. "ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง," วารสารครุศาสตร์. 3(5 - 6) : 91 - 103 ; สิงหาคม - กันยายน 2515.
- Bloom, Benjamin S. Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning. New York : McGraw - Hill, 1971.
- Carroll, John B. "A Model of School Learning," Teacher College Record. 64 : 723 - 733 ; May, 1963.
- Dinkmeyer, Don C. Children Development (The Emerging Self). New Jersey : Perntice - Hall, 1965.
- Fan, Chung Ten. Item Analysis Table Princetion. New Jersey : Educational Lesting Service, 1956.
- Forgus, Ronald and Bernard H. Shulman. Personality : A Cognitive View. New Jersey : Prentice - Hall, 1978.
- Gagne', Robert Mills. The Conditions of Learning and Theories of Instruction. 4th ed. New York : Holt, Rinehart and Winston, 1985.

- Gruney, Peter W. Self - Esteem in Children with Special Educational Need. Worcester : Billing and Sons, 1988.
- Hall, Calvin S. and Gardon Lindzey. Theory of Personalty. 2nd ed. New York : John Wiley and Sons, 1970.
- Hurlock, Elizabeth B. Development Psychology. 5th ed. New York : McGraw - Hill book Company, 1980.
- Kenneth, Michael C. "An Invertigation of the Variialbes of Bloom's Mastery Learning Model for Teaching Junior High School Mathematics," Dissertation Abstracts International. 32 : 3149 - A ; December, 1971.
- Klausmier, Herbert J. and William Goodwin. Learning and Human Abilities : Educational Psychology. New York : harper and Row, 1966.
- Lindzey, G. and E. Aronsen. Hand Book of Social Psychology. Vol. 1. 3rd Edition. New York : Random House, 1985.
- Lovell, R.B. Adult Learning. New York : Redwood Born, 1980.
- McDavid, Juhn W. and Harbert Harari. Social Psychology Individual, Societies. New York : Harper, 1969.
- McDavid, J.W. "Self - Concept," in The International Encyclopedia of Education. edited by Torsten Husen and T. Neville Postlethwaite. p. 4505 - 4508. Great Britain : A. Wheaton & Co. Ltd., Exeter.
- rescott, Danial A. "Report of Conference on Child Study," Education Bulletin. Faculty of Education, Chulalongkon University, 1961.
- Ratliffe and Herman. Self - Awareness : Comunication with Your Self and others. National Textbook, 1982.
- Rogers, Carl R. Client - Centered Therapy. Boston : Haughton Mifflin Company, 1951.
- Siann, Garda. Educational Psychology in a Changling World. London : George Allen and Unwin, 1980.
- Strang, Ruth. Adolescent Views himself. New York : McGraw - Hill Book Company, 1957.
- Wevster's II New Riverside University, Dictionary. New York : Edifed by Anne H. and the others. The Riverside Publishing Company, n.d.
- Wylie, Ruth C. The Self - Concept. Lincoln, Nebraska : University of Nebraska Press, 1961.

ภาคผนวก



ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบจากข้อ ค ให้เป็นข้อ ง ให้ทำดังนี้

| ข้อ | ก | ข | ค            | ง |
|-----|---|---|--------------|---|
| 0   |   |   | <del>ค</del> | X |
|     |   |   |              |   |
|     |   |   |              |   |

- อาหารในข้อใดที่มีสารอาหารเกือบทุกประเภท
  - ถั่ว
  - ไข่
  - ข้าว
  - เนื้อสัตว์
- อาหารในข้อใดให้คุณค่าทางอาหารมากที่สุด
  - ปลาร้าหลน ผักต้ม
  - แกงส้มผักกาดดอง
  - น้ำพริกปลา ผักสด
  - แกงเผ็ดหน่อไม้ดอง
- ข้อใดมีคุณค่าอาหารครบ 5 หมู่
  - ข้าวมัน ส้มตำ
  - ก๋วยเตี๋ยวราดหน้า
  - ขนมจีนขาวน้ำ
  - ซุบหน่อไม้

4. อาหารที่ระบ่งชนิดใดที่นักเรียนควรรับประทาน
  - ก. ตัวระบ่งบุบเล็กน้อย
  - ข. ตัวระบ่งอยู่ในสภาพปกติ
  - ค. ผาและกันระบ่งไปงนูน
  - ง. ตัวระบ่งมีสีนิม
5. อาหารที่มีรสจืด เป็นอันตรายต่อระบบใดของร่างกาย
  - ก. ระบบขับถ่าย
  - ข. ระบบการย่อยอาหาร
  - ค. ระบบหายใจ
  - ง. ระบบหมุนเวียนโลหิต
6. อาหารในข้อใดไม่ควรซื้อมารับประทาน
  - ก. เนื้อวัวมีสีแดงจัด
  - ข. ปลาสดเหงอกมีสีแดง
  - ค. หอยสดฝาปิดสนิท
  - ง. กุ้งสด ครีบและหางเป็นสีชมพู
7. ถ้าขาดไขมัน เราจะขาดวิตามินอะไร
  - ก. วิตามิน เอ ซี อี เค
  - ข. วิตามิน บี ซี ดี อี
  - ค. วิตามิน เอ บี ดี เค
  - ง. วิตามิน เอ ซี อี เค
8. ถ้าขาดวิตามินบีหนึ่ง จะเป็นโรคอะไร
  - ก. เหน็บชา
  - ข. กระจกอ่อน
  - ค. ลักปิดลักเปิด
  - ง. ปากนกกระจอก

9. ทำไมคนเจ็บจึงต้องการอาหารมากกว่าคนปกติ
- ก. เพื่อให้นอนหลับสบาย
  - ข. ร่างกายจะได้แข็งแรงอ้วนท้วม
  - ค. เสริมสร้างความต้านทานโรค
  - ง. รับประทานให้อิ่มจะได้หายเร็ว
10. ถ้านักเรียนเหงือกอักเสบควรรับประทานอาหารในข้อใด
- ก. ก๋วยเตี๋ยวราดหน้า
  - ข. ข้าวต้มทรงเครื่อง
  - ค. ข้าวผัด
  - ง. โจ๊ก
11. ครอบครัวที่มีสมาชิกติดยาเสพติดจะเป็นอย่างไร
- ก. จ่ายเงินมากโดยเปล่าประโยชน์
  - ข. มีหลักประกันที่มั่นคง
  - ค. รักใคร่สามัคคี
  - ง. สร้างชื่อเสียงให้ครอบครัว
12. เพราะเหตุใดผู้ติดยาเสพติดจึงเป็นโรคแทรกซ้อนได้ง่าย
- ก. ชอบรับประทานอาหารต่าง ๆ
  - ข. ร่างกายขาดความต้านทานโรค
  - ค. เป็นโรคเรื้อรังอยู่แล้ว
  - ง. อยู่ในหมู่คนที่ เป็นโรคเหล่านั้น
13. บิดีเห็นเพื่อนสูบบุหรี่ ด้วยความอยากรู้อยากเห็นเพื่อนสูบ นานเข้าบิติจึงติดบุหรี่ นักเรียนคิดว่าเขาติดบุหรี่เพราะเหตุใด
- ก. เพื่อนชักชวน
  - ข. ถูกบังคับ
  - ค. อยากรลอง
  - ง. ประชดสังคม

14. ในละแวกบ้านของนักเรียนมีผู้คิดสิ่งเสพติดมาก ควรปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้พ้นจากการเป็นทาสสิ่งเสพติด
- หักเสฟบ้างเมื่อเพื่อนชวน
  - หักเสฟให้เป็นเพื่อเข้ากับเพื่อน ๆ ได้
  - ไม่สนใจและไม่ยอมเชื้อไปเสฟมันเข้า
  - ปฏิบัติตามคำแนะนำของเพื่อนอย่างเคร่งครัด
15. ใครมีโอกาศติดยาเสพติดได้ง่าย
- มาลีอ่านหนังสืออนนคิกทุกคืน
  - มาลาเรียนหนังสือไม่เก่ง
  - มาลัยชอบเล่นในห้องเรียน
  - สมใจที่เรียนเป็นประจำ
16. เมื่อใดเราควรซื้อยากินเองได้ โดยไม่เกิดอันตราย
- เมื่อได้รับคำแนะนำจากแพทย์
  - เมื่อซื้อจากร้านขายยา
  - เมื่อซื้อจากรถจักรยานขายยา
  - เมื่อซื้อยาได้ในราคาถูก
17. เมื่อรู้ว่าเพื่อนติดยาเสพติด นักเรียนควรปฏิบัติตามข้อใด
- ปิดเป็นความลับ
  - รีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ
  - รีบหนีออกจากบ้าน
  - หาเงินมาซื้อเสฟตามต้องการ
18. ข้อความใด ควรเป็นเครื่องเตือนใจ ไม่ให้ติดสิ่งเสพติด
- สิ่งเสพติดช่วยชีวิตให้รุ่งเรือง
  - สิ่งเสพติดเนรมิตความร่ำรวย
  - สิ่งเสพติดช่วยให้มีสิทธิ์อยู่ในสังคม
  - สิ่งเสพติดเป็นภัยต่อชีวิต เป็นพิษต่อสังคม

19. การรักษาผู้ติดเชื้อเสียดิวให้ได้ผล ขึ้นอยู่กับข้อใด
- วิธีการรักษา
  - ระยะเวลาที่ทำการรักษา
  - ตัวผู้ติดเชื้อเสียดิวเอง
  - สถานที่ไปรับการรักษา
20. ถ้าเพื่อนบ้านของนักเรียนติดเชื้อเสียดิว ควรแนะนำไปที่ใด
- ตามคลินิกทั่วไป
  - โรงพยาบาลที่อยู่ใกล้บ้าน
  - สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก
  - โรงพยาบาลอัครินทร์
21. ข้อใดตรงกับการสาธารณสุข
- การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ
  - การป้องกันอุบัติเหตุ
  - การป้องกันอุทกภัย
  - การป้องกันอัคคีภัย
22. ข้อใดเป็นหัวใจสำคัญของการสาธารณสุข
- การใช้ยาที่ถูกต้อง
  - การรักษาพยาบาล
  - การป้องกันโรคติดต่อ
  - การบริการสุขภาพ
23. การกระทำในข้อใดเป็นการช่วยแก้ปัญหาสาธารณสุข
- ไม้ขีดของที่วางขายเกะกะทางเดิน
  - ขายหนังสือพิมพ์ตามสี่แยกที่มีรถมาก ๆ
  - ขายพวงมาลัยตามสี่แยกที่มีรถมาก ๆ
  - หารายได้พิเศษโดยการนำเอาของมาขายบนทางเท้า

24. มีข่าวพาดหัวหนังสือพิมพ์ว่า "น้ำท่วม พาร์มแตก จรเข้าลวาทผู้คน" นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับข่าวนี้
- เป็นข่าวที่ไม่น่าเชื่อ
  - เป็นเรื่องธรรมชาติกำหนด
  - ไม่น่าจะปล่อยให้เกิดเหตุการณ์อย่างนี้
  - การมีพาร์มจรเข้าเป็นสิ่งที่ไม่ดี
25. คนไข้หนักควรไปรับบริการที่ใด
- โรงพยาบาล
  - สถานอนามัย
  - คลินิกนายแพทย์
  - สำนักงานสาธารณสุข
26. ใครปฏิบัติงานสาธารณสุข
- สีกาข้ามถนนตรงทางม้าลาย
  - ประกาศช่วยแม่ขายขนม
  - นิคมเล่นน้ำในคลองหน้าบ้าน
  - ประพันธ์เก็บเศษกระดาษหน้าบ้าน
27. ข้อใด คือ ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข
- ผู้ที่สอบผ่านการคัดเลือก
  - ผู้ที่เรียนมาด้านนี้โดยตรง
  - ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาจากประชาชนในหมู่บ้าน
  - ผู้ที่กระทรวงสาธารณสุขส่งตัวมารับตำแหน่ง
28. ข้อหาในข้อใดมักเกิดขึ้นในชนบท
- สุขภาพจิตไม่ดี
  - อาหารสกปรก
  - การใช้ส้วมไม่ถูกสุขลักษณะ
  - หมอและพยาบาลไม่เพียงพอ

29. การกระทำในข้อใดที่ก่อให้เกิดปัญหาสาธารณสุข
- ก. นายยะไปฝั่งหรือเผา
  - ข. นายยะหรือเศษไม้ไปพ่นๆ ไปทำปุ๋ยหมัก
  - ค. ถ่ายอุจจาระหรือปัสสาวะในสวน แล้วรดน้ำเสมอ
  - ง. ทั้งเศษกระดาษหรือเปลือกผลไม้ในที่ตามถังขยะ
30. ปัญหาเรื่องความสกปรกของบ้านเมือง ส่วนใหญ่เกิดจากอะไร
- ก. การเพิ่มประชากร
  - ข. ประชาชนมีนิสัยมักง่าย
  - ค. รัฐบาลขาดการดูแลเอาใจใส่
  - ง. การอยู่ร่วมกันอย่างแออัดของประชากร

## แบบสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง

## คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการทราบความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อตัวนักเรียนเองด้านการเรียน
2. คำตอบสำหรับเรื่องนี้ทั้งหมด 40 ข้อ ให้นักเรียนพิจารณาทุกข้อ และตอบในกระดาษคำตอบที่แจกให้
3. การตอบให้ตอบ โดยอาศัยความรู้สึก ความคิดเห็น ความพอใจเป็นหลักไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เนื่องจากไม่มีข้อใดถูกไม่มีข้อใดผิด
4. วิธีตอบ ขอให้ดูตัวอย่างข้อ (0) ต่อไป  
ข้อ (0) อาหารเป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์ต่อร่างกาย  
เมื่อนักเรียนอ่านข้อความนี้แล้ว ควรตัดสินใจเป็นอันดับแรกว่าท่านเห็นอย่างไร ระหว่างเห็นด้วย กับไม่เห็นด้วย ต่อมาจึงตัดสินใจอีกทีว่าเห็น หรือไม่เห็นด้วย มากน้อยเพียงใด ส่วนคำตอบไม่แน่ใจนั้น ควรใช้เมื่อไม่สามารถตัดสินใจได้จริง ๆ เมื่อไม่เข้าใจข้อความเท่านั้น สมมติว่าข้อ (0) นี้ นักเรียนพิจารณาแล้วว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งว่า อาหารเป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์ต่อร่างกาย (/) ตรงช่อง เห็นด้วยอย่างยิ่ง ของข้อ (0) ดังนี้

| ข้อความ                                        | เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง | เห็นด้วย | ไม่แน่ใจ | ไม่เห็นด้วย | ไม่เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง |
|------------------------------------------------|-----------------------|----------|----------|-------------|--------------------------|
| (0) อาหารเป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์ต่อ<br>ร่างกาย | /                     |          |          |             |                          |

| ข้อความ                                                                   | เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง | เห็นด้วย | ไม่แน่ใจ | ไม่เห็นด้วย | ไม่เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง |
|---------------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------|----------|-------------|--------------------------|
| 1. ข้าพเจ้ารับประทานอาหารผัก<br>ใบเขียวและผักอื่น ๆ ทุกวัน .....          | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 2. ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารที่<br>ปรุงด้วยเกลือไอโอดีนมากที่สุด ..       | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 3. ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารที่มี<br>รสจัด เช่น เปรี้ยวจัด เค็มจัด ..     | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 4. ข้าพเจ้าจะเลือกรับประทานอาหาร<br>กระป๋องเป็นอันดับแรก .....            | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 5. ข้าพเจ้าชอบรับประทานผักคอง<br>ทุกวัน .....                             | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 6. ข้าพเจ้าชอบรับประทานอาหารที่<br>ผสมสีสไต .....                         | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 7. ข้าพเจ้าสบายใจเมื่อได้<br>รับประทานผลไม้ทุกวัน .....                   | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 8. ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจมากที่ได้ดื่ม<br>ถั่วเหลืองทุกวัน .....              | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 9. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจที่ต้อง<br>รับประทานอาหารทุกประเภท .....          | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 10. ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจที่ได้<br>รับประทานไข่วันละ 1 ฟอง<br>ทุกวัน ..... | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 11. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจที่ต้อง<br>รับประทานผลไม้ทุกวัน .....            | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |

| ข้อความ                                                                    | เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง | เห็นด้วย | ไม่แน่ใจ | ไม่เห็นด้วย | ไม่เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง |
|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------|----------|-------------|--------------------------|
| 12. ข้าพเจ้าชอบรับประทานผักต้ม<br>เปื่อยทุกวันเมื่อเจ็บป่วย .....          | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 13. ข้าพเจ้าเกลียดแกงจืดที่สุด .....                                       | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 14. ข้าพเจ้าไม่ชอบคนสูบบุหรี่ .....                                        | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 15. ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่อเห็นเพื่อน<br>เลิกสูบบุหรี่ .....                | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 16. ข้าพเจ้ามีสุขภาพดีเพราะ<br>ไม่เสพสิ่งเสพติด .....                      | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 17. ข้าพเจ้ารำคาญใจเมื่ออยู่ใกล้<br>คนดื่มเหล้า .....                      | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 18. ข้าพเจ้าต้องซื้อยามารับประทานเอง<br>ทุกครั้งเมื่อเจ็บป่วย .....        | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 19. ข้าพเจ้าชอบพูดคุยกับผู้ดื่มเหล้า<br>สูบบุหรี่ .....                    | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 20. ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจเมื่ออยู่ใกล้<br>กับคนดื่มเหล้า .....              | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 21. ข้าพเจ้ามีความพอใจมาก ที่แพทย์<br>แนะนำเพื่อนไม่ให้สูบบุหรี่ .....     | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 22. ข้าพเจ้าพอใจมากที่เห็นตำรวจ<br>จับเด็กดมกาว .....                      | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 23. ข้าพเจ้ายอมฟังความคิดเห็นจาก<br>เพื่อน เพื่อลองดื่มเหล้า .....         | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 24. ข้าพเจ้าจะไม่บอกเจ้าหน้าที่ตำรวจ<br>เมื่อเห็นเพื่อนเสพสิ่งเสพติด ..... | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |

| ข้อความ                                                                       | เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง | เห็นด้วย | ไม่แน่ใจ | ไม่เห็นด้วย | ไม่เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง |
|-------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------|----------|-------------|--------------------------|
| 25. ข้าพเจ้าต้องการ ไปหาแพทย์เพื่อรับ<br>คำแนะนำวิธีหลีกเลี่ยงสิ่งเสพติด      | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 26. ข้าพเจ้าไม่พอใจเมื่อเห็นคนคิดสุรา<br>ไปศูนย์บริการสาธารณสุข               | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 27. ข้าพเจ้าเห็นความสำคัญเรื่องสุขภาพ<br>ของคนในครอบครัว                      | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 28. ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่อได้เรียน<br>เรื่องการสาธารณสุข                      | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 29. ข้าพเจ้ารู้สึกโล่งใจเมื่อรัฐบาล<br>หยุดการสนับสนุนเรื่องสุขภาพใน<br>ชุมชน | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 30. ข้าพเจ้าชอบฟังรายการเกี่ยวกับ<br>สุขภาพเป็นประจำ                          | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 31. ข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดที่ต้องนอน<br>กางมุ้งทุกครั้ง                         | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 32. ข้าพเจ้าพร้อมที่จะสนับสนุนการจัด<br>บริการสุขภาพในท้องถิ่น                | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 33. ข้าพเจ้าไม่พอใจไปรักษาตัวที่<br>โรงพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย                    | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 34. ข้าพเจ้าพอใจที่หมู่บ้านของเรา<br>มีอาสาสมัครสาธารณสุข                     | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 35. ข้าพเจ้าพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุข<br>แล้วสุขภาพจิตเสีย                       | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |

| ข้อความ                                                              | เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง | เห็นด้วย | ไม่แน่ใจ | ไม่เห็นด้วย | ไม่เห็นด้วย<br>อย่างยิ่ง |
|----------------------------------------------------------------------|-----------------------|----------|----------|-------------|--------------------------|
| 36. ข้าพเจ้าให้ความร่วมมือทุกครั้ง<br>เมื่อมีการตรวจสุขภาพ .....     | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 37. ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะแก้ปัญหสุขภาพ<br>ของตนเองเป็นประจำ .....      | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 38. ข้าพเจ้าพอใจที่จะไปหาหมอ<br>รูดน้ำมดเป็นประจำเมื่อเจ็บป่วย ..... | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 39. ข้าพเจ้าพอใจที่จะให้ผู้เฒ่าเฒ่า<br>นั่งมากเวลาเจ็บป่วย .....     | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |
| 40. ข้าพเจ้าปฏิบัติตามเจ้าหน้าที่<br>สาธารณสุขแนะนำทุกครั้ง .....    | .....                 | .....    | .....    | .....       | .....                    |

## แผนการสอนที่ 1 ประเภทและประโยชน์ของสารอาหาร (กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

สารอาหารแต่ละประเภทมีประโยชน์ต่อร่างกายแตกต่างกัน ต้องรู้จักประเภทและประโยชน์ของสารอาหารที่จะรับประทาน เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่ดี

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพของปัญหา เรื่อง โภชนาการ

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อนักเรียนเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

1. แยกประเภทของสารอาหาร
2. บอกประโยชน์ของสารอาหาร

### เนื้อหา

อาหารที่รับประทานประกอบด้วยสารอาหารที่สำคัญ 6 ประเภท ได้แก่

1. คาร์โบไฮเดรต เป็นอาหารจากพวกแป้งและน้ำตาล มีในข้าวต่าง ๆ ถั่ว เผือก มัน ผลไม้รสหวาน มีหน้าที่ช่วยทำการเผาผลาญไขมันให้เกิดพลังงาน ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย
2. โปรตีน ได้แก่ พวกเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ไข่ นม ถั่ว ช่วยสร้างความเจริญเติบโตแก่ร่างกาย ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ ให้พลังงาน สร้างความต้านทานโรค
3. ไขมัน มีในไขมันพืชและสัตว์ เนย ไข่แดง ให้พลังงาน ความร้อนเป็นตัวละลายวิตามินต่าง ๆ
4. เกลือแร่ ให้ประโยชน์ในการเสริมสร้างความต้านทานโรค เช่น แคลเซียม มีในนม ไข่แดง ถั่ว หอย กุ้งฝอย ผักใบเขียว ช่วยสร้างกระดูก และฟัน ทำให้เลือดแข็งตัว  
ธาตุฟอสฟอรัส ทำหน้าที่ร่วมกับแคลเซียม

เหล็ก มีในเครื่องในสัตว์ มะเขือเทศ ผักสีเขียว เป็นส่วนของเม็ดเลือดแดง  
ไอโอดีน มีในอาหารทะเล เกลือทะเล มีหน้าที่ควบคุมการทำงานของ

ต่อมธัยรอยด์

5. วิตามิน ช่วยสร้างความเจริญเติบโตของร่างกาย ทำให้ร่างกายทำงานตาม  
ปกติ สร้างความต้านทานโรค

วิตามินเอ ช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโต บำรุงผิวและสายตา

วิตามินดี ทำให้กระดูกและฟันแข็งแรง ถ้าขาดก็จะขาดธาตุแคลเซียมด้วย

วิตามินบีหนึ่ง ช่วยทำให้กล้ามเนื้อทำงานได้ดี

วิตามินบีสอง ป้องกันโรคตาอักเสบ ผิวหนังอักเสบ ช่วยย่อยอาหาร สร้างความ  
ต้านทานโรค ทำให้ร่างกายเจริญเติบโต

วิตามินซี ช่วยป้องกันโรคโลหิตจาง โรคฟันผุ บำรุงหลอดเลือด

วิตามินอี ช่วยควบคุมการทำงานของระบบสืบพันธุ์ให้ทำงานตามปกติ

วิตามินเค ช่วยทำให้เลือดแข็งตัว

6. น้ำ ช่วยควบคุมระดับความร้อนในร่างกาย ระบายของเสีย

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 2 คน
2. ครูนำภาพถ่ายเอกสารอาหารมาสนทนากับนักเรียนหน้าชั้น เพื่อให้ตระหนักถึง

ปัญหา

3. ให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มมารับภาพถ่ายอาหารทั้ง 5 หมู่ โดยกลุ่มละ 1 ภาพ

#### ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาบอกประโยชน์ของสารอาหาร ตามภาพที่กลุ่ม  
ของตนได้รับ พร้อมทั้งสรุปประเภทของสารอาหารจากภาพ

2. จากเรื่องที่เล่าครูช่วยเสริมจริยธรรม เรื่อง ความรับผิดชอบของกลุ่ม  
และบุคลิกท่าทางของผู้เล่า

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตัดสินใจคัดเลือกปัญหาที่ทำให้เด็กขาดสารอาหารและจำเป็นที่จะต้องรีบแก้ไขมากลุ่มละ 1 ปัญหา
4. จากปัญหาที่แต่ละกลุ่มเสนอมา ครูร่วมพิจารณาว่าปัญหาใดจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขก่อน แล้วนำปัญหานั้นมาศึกษา
5. ให้นักเรียนทุกคน บันทึกปัญหาแต่ละกลุ่มเสนอมาลงสมุด

#### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนสรุปปัญหา สาเหตุของปัญหาเด็กขาดสารอาหารและวิธีแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง
2. นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์จากการได้รับสารอาหารครบถ้วนและโทษของการขาดสารอาหาร

#### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพเด็กขาดสารอาหาร
2. ภาพอาหารหลัก 6 หมู่

#### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความสามารถในการบอกเหตุผลประกอบภาพ
  - 1.3 ความสามารถในการสรุปเรื่อง
  - 1.4 ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม

แผนการสอนที่ 1 ประเภทและประโยชน์ของสารอาหาร (กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

สารอาหารแต่ละประเภทมีประโยชน์ต่อร่างกายแตกต่างกัน ต้องรู้จักประเภทและประโยชน์ของสารอาหารที่จะรับประทาน เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่ดี

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสภาพของปัญหา เรื่อง โภชนาการ

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อนักเรียนเรียนเรื่องนี้แล้ว นักเรียนสามารถ

1. แยกประเภทของสารอาหาร
2. บอกประโยชน์ของสารอาหาร

### เนื้อหา

อาหารที่รับประทานประกอบด้วยสารอาหารที่สำคัญ 6 ประเภท ได้แก่

1. คาร์โบไฮเดรต เป็นอาหารจากพวกแป้งและน้ำตาล มีในข้าวต่าง ๆ ถั่ว เผือก มัน ผลไม้รสหวาน มีหน้าที่ช่วยทำการเผาผลาญไขมันให้เกิดพลังงาน ให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย
2. โปรตีน ได้แก่ พวกเนื้อสัตว์ต่าง ๆ ไข่ นม ถั่ว ช่วยสร้างความเจริญเติบโตแก่ร่างกาย ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ ให้พลังงาน สร้างความต้านทานโรค
3. ไขมัน มีในไขมันพืชและสัตว์ เนย ไข่แดง ให้พลังงาน ความร้อนเป็นตัวละลายวิตามินต่าง ๆ
4. เกลือแร่ ให้ประโยชน์ในการเสริมสร้างความต้านทานโรค เช่น แคลเซียม มีในนม ไข่แดง ถั่ว หอย กุ้งฝอย ผักใบเขียว ช่วยสร้างกระดูก และฟัน ทำให้เลือดแข็งตัว  
ธาตุฟอสฟอรัส ทำหน้าที่ร่วมกับแคลเซียม

เหล็ก มีในเครื่องในสัตว์ มะเขือเทศ ผักสีเขียว เป็นส่วนของเม็ดเลือดแดง  
ไอโอดีน มีในอาหารทะเล เกลือทะเล มีหน้าที่ควบคุมการทำงานของ

ต่อมธัยรอยด์

5. วิตามิน ช่วยสร้างความเจริญเติบโตของร่างกาย ทำให้ร่างกายทำงานตามปกติ สร้างความต้านทานโรค

วิตามินเอ ช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโต บำรุงผิวและสายตา

วิตามินดี ทำให้กระดูกและฟันแข็งแรง ถ้าขาดก็จะขาดธาตุแคลเซียมด้วย

วิตามินบีหนึ่ง ช่วยทำให้กล้ามเนื้อทำงานได้ดี

วิตามินบีสอง ป้องกันโรคตาอักเสบ ผิวหนังอักเสบ ช่วยย่อยอาหาร สร้างความต้านทานโรค ทำให้ร่างกายเจริญเติบโต

วิตามินซี ช่วยป้องกันโรคโลหิตจาง โรคฟันผุ บำรุงหลอดเลือด

วิตามินอี ช่วยควบคุมการทำงานของระบบสืบพันธุ์ให้ทำงานตามปกติ

วิตามินเค ช่วยทำให้เลือดแข็งตัว

6. น้ำ ช่วยควบคุมระดับความร้อนในร่างกาย ระบายของเสีย

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

ครูนำภาพเด็กขาดสารอาหารมาให้ให้นักเรียนดู แล้วสนทนากับนักเรียน

#### ขั้นสอน

1. ครูให้นักเรียนที่เป็นตัวแทน 6 คน มารับภาพอาหารหลัก 5 หมู่ คนละ 1 ภาพ
2. ให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนเหล่านั้นได้บรรยายภาพหน้าชั้นเรียน
3. ครูบรรยายเสริมหลังจากนักเรียนที่เป็นตัวแทนบรรยายจบ
4. ให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันแสดงความคิดเห็นจากภาพว่าอาหารแต่ละประเภทนั้นมีสารอาหารอะไรบ้าง สารอาหารเหล่านั้นมีประโยชน์อะไรบ้างต่อร่างกาย

### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนที่เรียนมาอีกครั้ง
2. ให้นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพเด็กขาดสารอาหาร
2. ภาพอาหารหลัก 5 หมู่

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความสามารถในการใช้ภาษาจากการบรรยายภาพ
  - 1.3 ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น
  - 1.4 ลักษณะท่าทางในการแสดงออก
2. ตรวจผลงาน
  - คู่มือการจดลงสมุด

แผนการสอนที่ 2 อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

อาหารบางชนิดมีอันตรายต่อร่างกาย จึงควรหลีกเลี่ยงจากการรับประทานอาหารที่ร่างกายไม่ต้องการ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่ดี

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความเข้าใจ วิเคราะห์สภาพปัญหาซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการรับประทานอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อนักเรียนเรียนเสร็จแล้ว นักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง ได้
2. เปรียบเทียบชนิดของอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง
3. จัดประเภทของอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

### เนื้อหา

อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง มีดังนี้

1. อาหารที่มีคุณภาพต่ำ และอาจสกปรก เช่น ผักคอง ลูกกวาด ทอฟฟี่ ชนมง
2. อาหารมีรสจัด เช่น เผ็ดจัด เค็มจัด เปรี้ยวจัด ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อระบบ

ย่อยอาหาร

3. อาหารที่บูด มีกลิ่น ค้างคิน ขึ้นรา จะเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งในตับ
4. อาหารที่สงสัยว่าเป็นพิษ เช่น เห็ดบางชนิด พิษป่า อาหารกระป๋อง
5. ผงชูรส ไม่ควรใส่อาหารรับประทาน
6. อาหารปลอมปน คือ อาหารที่ใส่สารต่าง ๆ เช่น สีย้อมผ้า ยาฆ่าแมลง

สารกันบูด น้ำส้มสายชูปลอม น้ำปลาปลอม น้ำประสานทองหรือบอแรกซ์ คีน้ำตาล สารทำให้เปื่อยนุ่ม

## กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

### ขั้นนำ

1. ครูเตรียมนักเรียนจากการเข้ากลุ่มเมื่อชั่วโมงที่แล้ว สนทนาทบทวนบทเรียน
2. ครูนำบัตรงานในเนื้อหาเกี่ยวกับอาหารที่ควรหลีกเลี่ยงมาให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

ศึกษา

### ขั้นสอน

1. นักเรียนภายในกลุ่มร่วมกันอภิปรายพร้อมทั้งยกตัวอย่างอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง
2. ครูนำภาพอาหารต่าง ๆ พร้อมทั้งแถบประโยคชื่อประเภทอาหารที่ควรหลีกเลี่ยงมาแจกนักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. นักเรียนคิดว่ามีสาเหตุอะไรบ้างที่จะต้องหลีกเลี่ยงจากอาหารตามในภาพนั้น (ทักษะกระบวนการที่ 2)
4. นักเรียนร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง โดยให้สมาชิกภายในกลุ่มเสนอความคิดเห็น (ทักษะกระบวนการที่ 3)
5. ให้นักเรียนเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา เช่น ถ้าคนในชุมชนรับประทานแกงเห็ดแล้วเมา ทางเลือกหลายทางในการแก้ปัญหา
  - ไม่กินอาหารที่เป็นพิษ
  - ไม่กินอาหารที่บูดและมีกลิ่น
  - หาความรู้เรื่องอาหารต่าง ๆ
  - ตรวจสอบอาหารก่อนรับประทาน

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาพร้อมทั้งประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหาดังกล่าว (ทักษะกระบวนการที่ 4)

### ขั้นสรุป

1. นักเรียนและครูช่วยกันสรุปปัญหาอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง บันทึกลงในแผนภูมิเพื่อติดไว้ที่แผ่นป้ายนิเทศในห้องเรียน เพื่อนักเรียนจะได้ปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

### สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรงาน เรื่อง อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง
2. บัตรภาพ เรื่อง อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความร่วมมือกันภายในกลุ่ม
  - 1.3 ความมีเหตุผล เสนอแนวคิดภายในกลุ่ม

แผนการสอนที่ 2 อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

อาหารบางชนิดมีอันตรายต่อร่างกาย จึงควรหลีกเลี่ยงจากการรับประทานอาหารที่ร่างกายไม่ต้องการ เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่ดี

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความเข้าใจ วิเคราะห์สภาพปัญหาซึ่งเป็นผลกระทบมาจากการรับประทานอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อนักเรียนเรียนเสร็จแล้ว นักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง
2. เปรียบเทียบชนิดของอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง
3. จัดประเภทของอาหารที่ควรหลีกเลี่ยง

### เนื้อหา

อาหารที่ควรหลีกเลี่ยง มีดังนี้

1. อาหารที่มีคุณภาพต่ำ และอาจสกปรก เช่น ผักคอง ลูกกวาด ทอฟฟี่ ขนมผง
2. อาหารมีรสจัด เช่น เผ็ดจัด เค็มจัด เปรี้ยวจัด ซึ่งอาจจะเป็นอันตรายต่อระบบ

ย่อยอาหาร

3. อาหารที่บูด มีกลิ่น ค้างคิน ขึ้นรา จะเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งในตับ
4. อาหารที่สงสัยว่าเป็นพิษ เช่น เห็ดบางชนิด พิษป่า อาหารกระป๋อง
5. ผงชูรส ไม่ควรใส่อาหารรับประทาน
6. อาหารปลอมปน คือ อาหารที่ใส่สารต่าง ๆ เช่น สีย้อมผ้า ยาฆ่าแมลง

สารกันบูด น้ำส้มสายชูปลอม น้ำปลาลม น้ำประสานทองหรือบอแรกซ์ คีน้ำตาล สารทำให้เปรี้ยว

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูนำภาพอาหารต่าง ๆ มาสนทนากับนักเรียนเพื่อทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว
2. ครูถามนักเรียนว่าอาหารในภาพใดบ้างที่ควรหลีกเลี่ยงเพราะเหตุใด โดยให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล

#### ขั้นสอน

1. ครูนำกระเป๋าน้ำแข็งมาติดพร้อมทั้งนำแถบประโยคมาให้ให้นักเรียนอ่านแล้วนำไปติดในกระเป๋าน้ำแข็ง
2. ครูนำภาพอาหารมาให้นักเรียนพร้อมกับบรรยาย แล้วนำภาพไปติดต่อจากแถบประโยคนั้น
3. ขณะที่ครูบรรยาย ให้นักเรียนได้ซักถามแสดงความคิดเห็น
4. ให้นักเรียนจดข้อความในแถบประโยคเหล่านั้นลงในสมุด

#### ขั้นสรุป

นักเรียนสรุปความคิดเห็นจากบทเรียนที่เรียนมาว่า อาหารที่ควรหลีกเลี่ยงมีอะไรบ้าง โดยให้คิดแล้วแยกประเภท

### สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ภาพอาหารต่าง ๆ
2. แถบประโยค
3. กระเป๋าน้ำแข็ง

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 การแสดงความคิดเห็นในระหว่างเรียน
2. ตรวจผลงาน
 

ดูการจดข้อความลงในสมุด

แผนการสอนที่ 3 อันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหาร (กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การขาดสารอาหารทำให้ร่างกายได้รับอันตราย ควรรู้จักอันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหารเพื่อปฏิบัติตนในการรับประทานอาหารได้อย่างถูกต้อง

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหาตามสภาพของปัญหา

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างอันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหาร
2. เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

### เนื้อหา

อันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหาร

1. ขาดคาร์โบไฮเดรตจะอ่อนเพลีย เกิดโรคแทรกได้ง่าย
2. ขาดโปรตีน จะผอม ท้องบวม เรียกว่า คานซิมอย
3. ขาดไขมัน ย่อมทำให้ขาดวิตามิน เอ ดี อี เค ด้วย
4. แกลิโอแร่ มีดังนี้

แคลเซียม จะเป็นโรคกระดูกอ่อน เพราะ หักง่าย และหักงอ

ขาดธาตุเหล็ก จะเป็นโรคโลหิตจาง

ขาดธาตุไอโอดีน จะทำให้ต่อมธัยรอยด์ไธ ที่เรียกว่า โรคคอหอยพอก

5. วิตามิน มีดังนี้

ขาดวิตามินเอ จะทำให้มึนงง เล็บเปราะ ผิวหนังแห้ง ตาฝ้า

ขาดวิตามินดี จะขาดธาตุแคลเซียม ทำให้เกิดโรคกระดูกอ่อน พันผุ

ขาดวิตามินบีหนึ่ง จะเป็นโรคเหน็บชา โรคหัวใจ เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย  
ท้องผูก อาหารไม่ย่อย นอนไม่หลับ หงุดหงิด

ขาดวิตามินบีสอง จะทำให้ริมฝีปากแห้ง ลิ้นแตก เจ็บคอ ปากเปื่อยที่มุมปาก  
เรียกว่า ปากนกกระจอก

ขาดวิตามินซี จะทำให้เป็นโรคเงือกบวม เลือดออกตามไรฟัน เรียกว่า  
โรคลักปิดลักเปิด

ขาดวิตามินอี จะเป็นหมัน

ขาดวิตามินเค จะทำให้เลือดไหลไม่หยุด ถ้าเกิดบาดแผล

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูสนทนาเรื่องอาหารที่ควรหลีกเลี่ยงจากบทเรียนที่แล้ว
2. ให้นักศึกษาที่เคยใช้สอนในแผนที่ 1 มาสนทนากับนักเรียน

#### ขั้นสอน

1. จากภาพที่นำมาให้นักเรียนดู ครูซักถามการขาดสารอาหารเป็นอันตรายต่อสุขภาพ  
สาเหตุการขาดสารอาหารเนื่องมาจากอะไร

2. ให้นักเรียนร่วมกันกำหนดขั้นตอนการแก้ไขปัญหา เพื่อหาความรู้ความจริงจากภาพ  
ที่เห็น เช่น นักเรียนจะหาความรู้และวิธีการแก้ไขปัญหานี้เกิดจากการขาดสารอาหาร  
อย่างไร โดยค้นหา ดังนี้

- จากหนังสือเรียน
- ข้อมูลเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

โดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติหาความรู้ ความจริง ดังนี้

1. กำหนดเวลาศึกษา
2. การเตรียมคำถาม เพื่อค้นหา
3. เตรียมจดบันทึกข้อมูล
4. เตรียมรายงานหน้าชั้น

3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอผลงาน รายงานหน้าชั้น (ทักษะกระบวนการที่ 5)

#### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปขั้นตอนการปฏิบัติอีกครั้ง
2. ให้นักเรียนจดบันทึกลงในสมุด

#### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพเด็กขาดสารอาหาร
2. หนังสือเรียน
3. เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

#### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 การร่วมกันทำงานภายในกลุ่ม
  - 1.3 การร่วมกันอภิปราย รายงาน ภายในกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - 2.1 ดูการจดบันทึกลงในสมุด
  - 2.2 ดูการบันทึกขั้นตอนการปฏิบัติภายในกลุ่ม

แผนการสอนที่ 3 อันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหาร (กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การขาดสารอาหารทำให้ร่างกายได้รับอันตราย ควรรู้จักอันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหาร เพื่อปฏิบัติตนในการรับประทานอาหารได้อย่างถูกต้อง

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหาตามสภาพของปัญหา

#### จุดประสงค์เนื้อหา

นักเรียนเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างอันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหาร
2. เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้ถูกต้อง

### เนื้อหา

อันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหาร

1. ขาดคาร์โบไฮเดรตจะอ่อนเพลีย เกิดโรคแทรกได้ง่าย
2. ขาดโปรตีน จะผอม ท้องบวม เรียกว่า ตานขโมย
3. ขาดไขมัน ย่อมทำให้ขาดวิตามิน เอ ดี อี เค ด้วย
4. เกลือแร่ มีดังนี้

แคลเซียม จะเป็นโรคกระดูกอ่อน เพราะ หักง่าย และฟันผุ

ขาดธาตุเหล็ก จะเป็นโรคโลหิตจาง

ขาดธาตุไอโอดีน จะทำให้ต่อมธัยรอยด์โต ที่เรียกว่า โรคคอหอยพอก

5. วิตามิน มีดังนี้

ขาดวิตามินเอ จะทำให้มัวร่วง เล็บเปราะ ผิวหนังแห้ง ตาฟาง

ขาดวิตามินดี จะขาดธาตุแคลเซียม ทำให้เกิดโรคกระดูกอ่อน ฟันผุ

ขาดวิตามินบีหนึ่ง จะเป็นโรคเหน็บชา โรคหัวใจ เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย  
ท้องผูก อาหารไม่ย่อย นอนไม่หลับ หงุดหงิด

ขาดวิตามินบีสอง จะทำให้ริมฝีปากแห้ง ลิ้นแตก เจ็บคอ ปากเปื่อยที่มุมปาก  
เรียกว่า ปากนกกระจอก

ขาดวิตามินซี จะทำให้เป็นโรคเหงือกบวม เลือดออกตามไรฟัน เรียกว่า  
โรคลักปิดลักเปิด

ขาดวิตามินอี จะเป็นหมัน

ขาดวิตามินเค จะทำให้เลือดไหลไม่หยุด ถ้าเกิดขาดแคล

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูสนทนาเรื่องอาหารที่ควรหลีกเลี่ยงจากบทเรียนที่แล้ว
2. นำภาพอาหารต่าง ๆ มาให้นักเรียนดูแล้วสนทนา

#### ขั้นสอน

1. จากภาพที่นำมาให้นักเรียนดู ครูอธิบายถึงโทษของการขาดสารอาหารต่าง ๆ  
ให้นักเรียนฟัง
2. ให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่า การขาดสารอาหารนั้น จะเกิดอันตราย  
ต่อบุคคลอย่างไรบ้าง
3. ให้นักเรียนค้นคว้าวิธีการแก้ปัญหาอันตรายที่เกิดจากการขาดสารอาหารใน  
หนังสือเรียนแล้วสรุปข้อความจดลงในสมุด

#### ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนอีกครั้ง พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นในเรื่องอันตราย  
ที่เกิดจากการขาดสารอาหาร

### สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ภาพอาหารต่าง ๆ

การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
    - 1.1 ความสนใจในการเรียน
    - 1.2 ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น
  2. ตรวจผลงาน
- คู่มือสรุปข้อความแล้วเขียนลงสมุด

แผนการสอนที่ 4 ปริมาณและคุณค่าของอาหาร

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การรู้จักปริมาณและคุณค่าของอาหารที่ร่างกายต้องการแต่ละวัน นำไปสู่การปฏิบัติตนในการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่ดี

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เลือกแนวทางในการปฏิบัติการแก้ปัญหา

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกคุณค่าของอาหารที่ร่างกายต้องการแต่ละวัน
2. อธิบายปริมาณของอาหารที่ร่างกายต้องการแต่ละวัน
3. วางแผนเลือกรับประทานอาหารประจำวันที่มีทั้งปริมาณและคุณค่า

### เนื้อหา

ปริมาณและคุณค่าของอาหาร

ในวันหนึ่ง ควรได้รับอาหารประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- หมู่ที่ 1 เนื้อสัตว์ 1 ถ้วย นม 1 แก้ว ไข่ 1 ฟอง ถั่ว 2 ช้อนโต๊ะ
- หมู่ที่ 2 ข้าว 3 จาน ผักหรือหัวมันเล็ก ๆ 1 หัว น้ำตาล 3 ช้อนโต๊ะ
- หมู่ที่ 3 ผักใบเขียว และพืชอื่น ๆ ควรรับประทาน 1 ถ้วย
- หมู่ที่ 4 ผลไม้ต่าง ๆ ควรรับประทาน 1 - 2 ผล
- หมู่ที่ 5 ควรรับประทานประมาณ 2 - 3 ช้อนโต๊ะ ซึ่งได้จากการปรุงอาหาร

ตาราง 1 ปริมาณอาหารที่เด็กและผู้ใหญ่ควรรับประทานใน 1 วัน

| อาหาร                                      | ปริมาณ            |                                     |                                |                              | คำแนะนำเพิ่มเติม                                                                                                    |
|--------------------------------------------|-------------------|-------------------------------------|--------------------------------|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                            | ก่อนวัยเรียน      | วัยเรียน                            | วัยหนุ่มสาว                    | ผู้ใหญ่                      |                                                                                                                     |
| เนื้อสัตว์และเครื่องในสัตว์                | 3 - 4<br>ช้อนโต๊ะ | 180 กรัม<br>(ประมาณ<br>- 1<br>ถ้วย) | 200 กรัม<br>(ประมาณ<br>1 ถ้วย) | 150 กรัม<br>(ประมาณ<br>ถ้วย) | รับประทานอาหารทะเล<br>อย่างน้อยสัปดาห์ละ<br>2 - 3 ครั้ง<br>รับประทานเครื่องในสัตว์<br>อย่างน้อยสัปดาห์ละ<br>2 ครั้ง |
| ไข่                                        | 1 ฟอง             | 1 ฟอง                               | 1 ฟอง                          | - 1 ฟอง                      | ไข่ไก่หรือไข่เบ็ด ควรกิน<br>ไข่สุกเพราะย่อยง่าย                                                                     |
| นม                                         | 2-4 ถ้วย          | 3-4 ถ้วย                            | 3-5 ถ้วย                       | 0-1 ถ้วย                     | นมสดหรือนมผสม หรือ<br>เครื่องดื่มอย่างอื่น เช่น<br>ไอวัลติน                                                         |
| ข้าวสุก (ข้าวชนิด<br>อื่น ๆ ที่หุงสุกแล้ว) | -3 ถ้วย           | 4-5 ถ้วย                            | 5-6 ถ้วย                       | 3-6 ถ้วย                     | ข้าวเจ้ามีข้าวกระยาทิพย์*<br>ผสมหรือขัดสีแต่น้อย<br>หุงแบบไม่เช็ดน้ำหรือนึ่ง                                        |
| ผักใบสีเขียวและ<br>ผักใบอื่น ๆ             | 4-8<br>ช้อนโต๊ะ   | -1 ถ้วย                             | 1-2 ถ้วย                       | 1-2 ถ้วย                     | รับประทานผักใบเขียวและ<br>ผักใบอื่น ๆ ด้วยทุกมื้อ                                                                   |
| ผลไม้                                      | ถ้วย              | มือละ<br>-1 ผล                      | มือละ<br>-1 ผล                 | มือละ<br>-1 ผล               | ผลไม้สดหรือน้ำผลไม้คั้น<br>ถ้าเป็นผลไม้รับประทาน<br>ขนาดสำหรับ 1 คน                                                 |
| ไขมันหรือน้ำมัน                            | 2 ช้อนโต๊ะ        | -3<br>ช้อนโต๊ะ                      | -3<br>ช้อนโต๊ะ                 | -4<br>ช้อนโต๊ะ               | ใช้ปนไปกับอาหาร<br>รับประทานน้ำมันพืชให้มาก<br>(ยกเว้นน้ำมันมะพร้าว)                                                |

## กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

### ขั้นนำ

1. ครูนำภาพอาหารหลัก 5 หมู่ มาสนทนากับนักเรียน เพื่อทบทวนความจำตามแผนการสอนที่ 1
2. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน โดยครูกำหนดฉลากหมายเลข 1 - 6 ให้นักเรียนจับ จับได้เลขอะไรก็ให้อยู่ตามเลขนั้น

### ขั้นสอน

1. ในแต่ละกลุ่มนักเรียนเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการ
2. ครูแจกบัตรงานปริมาณอาหารที่ควรรับประทานในแต่ละ 1 วัน
3. แต่ละกลุ่มศึกษาบัตรงานพร้อมกับอธิบายให้สมาชิกในห้องเรียนฟัง โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ปริมาณอาหารสำหรับบุคคลก่อนวัยเรียน

กลุ่มที่ 2 ปริมาณอาหารสำหรับบุคคลในวัยเรียน

กลุ่มที่ 3 ปริมาณอาหารสำหรับบุคคลในวัยหนุ่มสาว

กลุ่มที่ 4 ปริมาณอาหารสำหรับบุคคลในวัยผู้ใหญ่

4. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนปฏิบัติ โดยกำหนดรายการอาหารที่รับประทานประจำวันทั้งปริมาณและคุณภาพโดยศึกษาจากหนังสือเรียนและเอกสารต่าง ๆ
5. ให้นักเรียนปฏิบัติงานตามที่กำหนด (ทักษะกระบวนการที่ 6, 7, 8)
6. ในขณะที่นักเรียนปฏิบัติ ครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้การเสริมแรง เช่น การให้กำลังใจ ชมเชยการปฏิบัติงาน เพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์ให้มากที่สุด

### ขั้นสรุป

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันอธิบายสรุปผลงานการปฏิบัติที่ทำไปแล้ว มีอุปสรรคอะไรเกิดขึ้น จะหาวิธีการแก้ไขอย่างไร
2. รวบรวมผลงานที่ปฏิบัติเพื่อจัดป้ายนิเทศ (ทักษะกระบวนการที่ 9)

### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพอาหารหลัก 5 หมู่
2. บัตรงาน
3. หนังสือแบบเรียน
4. เอกสารต่าง ๆ

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม
  - 1.3 ความสามารถในการอธิบายผลงาน
2. ตรวจผลงาน
  - 2.1 แบบรายงานผลการปฏิบัติ

แผนการสอนที่ 4 ปริมาณและคุณค่าของอาหาร

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การรู้จักปริมาณและคุณค่าของอาหารที่ร่างกายต้องการแต่ละวัน นำไปสู่การปฏิบัติตนในการรับประทานอาหารที่ถูกต้องลักษณะ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่ดี

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เลือกแนวทางในการปฏิบัติการแก้ปัญหา

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกคุณค่าของอาหารที่ร่างกายต้องการแต่ละวัน
2. อธิบายปริมาณของอาหารที่ร่างกายต้องการแต่ละวัน
3. วางแผนเลือกรับประทานอาหารประจำวันที่มีทั้งปริมาณและคุณค่า

### เนื้อหา

ปริมาณและคุณค่าของอาหาร

ในวันหนึ่ง ควรได้รับอาหารประเภทต่าง ๆ ดังนี้

หมู่ที่ 1 เนื้อสัตว์ 1 ถ้วย นม 1 แก้ว ไข่ 1 ฟอง ถั่ว 2 ช้อนโต๊ะ

หมู่ที่ 2 ข้าว 3 จาน ผักหรือหัวมันเล็ก ๆ 1 หัว น้ำตาล 3 ช้อนโต๊ะ

หมู่ที่ 3 ผักใบเขียว และพืชอื่น ๆ ควรรับประทาน 1 ถ้วย

หมู่ที่ 4 ผลไม้ต่าง ๆ ควรรับประทาน 1 - 2 ผล

หมู่ที่ 5 ควรรับประทานประมาณ 2 - 3 ช้อนโต๊ะ ซึ่งได้จากการปรุงอาหาร

ตาราง 1 ปริมาณอาหารที่เด็กและผู้ใหญ่ควรรับประทานใน 1 วัน

| อาหาร                                  | ปริมาณ            |                                     |                                |                              | คำแนะนำเพิ่มเติม                                                                                                    |
|----------------------------------------|-------------------|-------------------------------------|--------------------------------|------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                        | ก่อนวัยเรียน      | วัยเรียน                            | วัยรุ่น                        | ผู้ใหญ่                      |                                                                                                                     |
| เนื้อสัตว์และเครื่องในสัตว์            | 3 - 4<br>ช้อนโต๊ะ | 180 กรัม<br>(ประมาณ<br>- 1<br>ถ้วย) | 200 กรัม<br>(ประมาณ<br>1 ถ้วย) | 150 กรัม<br>(ประมาณ<br>ถ้วย) | รับประทานอาหารทะเล<br>อย่างน้อยสัปดาห์ละ<br>2 - 3 ครั้ง<br>รับประทานเครื่องในสัตว์<br>อย่างน้อยสัปดาห์ละ<br>2 ครั้ง |
| ไข่                                    | 1 ฟอง             | 1 ฟอง                               | 1 ฟอง                          | - 1 ฟอง                      | ไข่ไก่หรือไข่เป็ด ควรกิน<br>ไข่สุกเพราะย่อยง่าย                                                                     |
| นม                                     | 2-4 ถ้วย          | 3-4 ถ้วย                            | 3-5 ถ้วย                       | 0-1 ถ้วย                     | นมสดหรือนมผสม หรือ<br>เครื่องดื่มอย่างอื่น เช่น<br>ไอวัลติน                                                         |
| ข้าวสุก (ข้าวชนิดอื่น ๆ ที่หุงสุกแล้ว) | -3 ถ้วย           | 4-5 ถ้วย                            | 5-6 ถ้วย                       | 3-6 ถ้วย                     | ข้าวเจ้ามีข้าวกระยาทิพย์*<br>ผสมหรือขัดสีแต่น้อย<br>หุงแบบไม่เช็ดน้ำหรือนึ่ง                                        |
| ผักใบสีเขียวและผักใบอื่น ๆ             | 4-8<br>ช้อนโต๊ะ   | -1 ถ้วย                             | 1-2 ถ้วย                       | 1-2 ถ้วย                     | รับประทานผักใบเขียวและ<br>ผักใบอื่น ๆ ด้วยทุกมื้อ                                                                   |
| ผลไม้                                  | ถ้วย              | มือละ<br>-1 ผล                      | มือละ<br>-1 ผล                 | มือละ<br>-1 ผล               | ผลไม้สดหรือน้ำผลไม้คั้น<br>ถ้าเป็นผลไม้รับประทาน<br>ขนาดสำหรับ 1 คน                                                 |
| ไขมันหรือน้ำมัน                        | 2 ช้อนโต๊ะ        | -3<br>ช้อนโต๊ะ                      | -3<br>ช้อนโต๊ะ                 | -4<br>ช้อนโต๊ะ               | ใช้ปนไปกับอาหาร<br>รับประทานน้ำมันพืชให้มาก<br>(ยกเว้นน้ำมันมะพร้าว)                                                |

## กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

### ขั้นนำ

1. ครูทบทวนบทเรียน โดยนำภาพอาหารหลัก 5 หมู่ มาสนทนากับนักเรียน

### ขั้นสอน

1. ครูบรรยายเกี่ยวกับคุณค่าและปริมาณอาหารสำหรับบุคคลต่าง ๆ คือ
  - 1.1 บุคคลก่อนวัยเรียน
  - 1.2 บุคคลในวัยเรียน
  - 1.3 บุคคลในวัยหนุ่มสาว
  - 1.4 บุคคลในวัยผู้ใหญ่
2. ครูแจกใบงานปริมาณอาหารสำหรับบุคคลต่าง ๆ ที่ควรรับประทานในแต่ละ 1 วัน แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น

### ขั้นสรุป

1. นักเรียนสรุปความคิดเห็นจากใบงานร่วมกับครู
2. ให้นักเรียนย่อเนื้อหาที่ครูบรรยายลงในสมุด

## สื่อการเรียนรู้การสอน

1. ภาพอาหารหลัก 5 หมู่
2. ใบงาน

## การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการฟัง
  - 1.3 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
2. ตรวจผลงาน
  - 2.1 ตรวจสมุด

แผนการสอนที่ 5 อาหารสำหรับคนเจ็บป่วย

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

คนป่วยและคนปกติมีความต้องการอาหารแตกต่างกัน จึงควรรู้จักการจัดอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถวิเคราะห์ แสดงวิธีปฏิบัติการจัดอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ  
อย่างเป็นระบบ

#### จุดประสงค์ขั้นต้น

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. จานเนกอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ
2. คัดเลือกอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ
3. จัดประเภทอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ

### เนื้อหา

อาหารสำหรับคนป่วย

1. อาหารธรรมดา เป็นอาหารอย่างคนปกติรับประทาน รสไม่จัด เช่น ข้าวสวย  
แกงจืด อาหารผัด ไช้ทอด

2. อาหารอ่อน สำหรับคนป่วยที่ไม่มีฟัน ฟันเสียหรือผิบบกตีในปาก โรคทางเดิน  
อาหาร เช่น โรคลำไส้อักเสบ โรคกระเพาะ อาหารที่ควรจัดมี ดังนี้ นม นมผสมเครื่องต้ม  
แกงจืด ข้าวต้ม ชุบ โจ๊ก ไช้ต้มยางมะตูม เนื้อสัตว์บดกรองเอาแต่น้ำ ผักต้มเปื่อย

3. อาหารเหลว สำหรับคนป่วยที่กลืนอาหารไม่ได้ หรือได้แต่ไม่สะดวก ควรเป็น  
อาหารพวกสายยาง ได้แก่ นม นมผสมเครื่องต้ม เนื้อสัตว์ต้มคั้นเอาแต่น้ำ ข้าวเหลวเป็นแป้ง  
ผสมน้ำต้มผัก น้ำซุป น้ำข้าว น้ำผลไม้

## กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

### ขั้นนำ

ครูนำภาพคนปกติและภาพคนป่วยมาประเภทละ 3 ภาพ แล้วสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความแตกต่างของอาหารที่คนแต่ละลักษณะรับประทาน โดยให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล

### ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนนั่งเป็นกลุ่มที่แบ่งจากชั่วโมงที่แล้ว
2. ครูนำบัตรรายการอาหารต่าง ๆ มาให้นักเรียนสังเกตแล้วอ่านพร้อมกันนำไปเขียนไว้บนกระเป่าผนัง
3. จากภาพชื่ออาหารให้นักเรียนคัดเลือกอาหารใดเหมาะสมสำหรับคนปกติและคนป่วย
4. ครูแจกกระดาษรายงานให้นักเรียนทุก ๆ กลุ่มจัดรายการอาหารจากภาพในลักษณะต่าง ๆ ทั้ง 3 ประเภท โดยวาดภาพระบายสี บอกรายชื่ออาหาร ส่วนประกอบอาหาร มีสารอาหารอะไรบ้าง
5. ให้นักเรียนทุกกลุ่มปฏิบัติตามที่กำหนด ครูให้การเสริมแรงในระหว่างการปฏิบัติ (ทักษะกระบวนการที่ 5, 6, 7, 8)
6. นำผลงานที่นักเรียนปฏิบัติในกิจกรรมที่ 5 รวบรวมทำเป็นเล่ม

### ขั้นสรุป

1. ครูนำผลงานของนักเรียนมาแสดงให้ดูหน้าชั้นพร้อมกับชมเชยให้กำลังใจ
2. นักเรียนนำผลงานที่ปฏิบัติแสดงไว้ที่มุมห้อง เพื่อแลกเปลี่ยนกันอ่านในเวลาว่าง (ทักษะกระบวนการที่ 9)

## สื่อการเรียนรู้การสอน

1. บัตรภาพคนปกติและคนป่วย
2. บัตรคำ
3. กระดาษ

4. สี กรรไกร
5. กระเป๋าหนัง

#### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความสามารถในการอ่านบัตรคำ
  - 1.3 ความสามารถในการตอบคำถาม
  - 1.4 ความร่วมมือกันในการปฏิบัติงานกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - 2.1 คุรายงานผลการปฏิบัติ

แผนการสอนที่ 5 อาหารสำหรับคนเจ็บป่วย

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

คนป่วยและคนปกติมีความต้องการอาหารแตกต่างกัน จึงควรรู้จักการจัดอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถวิเคราะห์ แสดงวิธีปฏิบัติการจัดอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติอย่างเป็นระบบ

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. จำแนกอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ
2. คัดเลือกอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ
3. จัดประเภทอาหารสำหรับคนป่วยและคนปกติ

### เนื้อหา

อาหารสำหรับคนป่วย

1. อาหารธรรมดา เป็นอาหารอย่างคนปกติรับประทาน รสไม่จัด เช่น ข้าวสวย แกงจืด อาหารผัด ไข่ทอด
2. อาหารอ่อน สำหรับคนป่วยที่ไม่มีฟัน ฟันเสียหรือผิดปกติในปาก โรคทางเดินอาหาร เช่น โรคคลาไส้อักเสบ โรคกระเพาะ อาหารที่ควรจัดมี ดังนี้ นม นมผสมเครื่องคั้น แกงจืด ข้าวต้ม ชุบ โจ๊ก ไข่ต้มยางมะตูม เนื้อสัตว์บดกรองเอาแต่น้ำ ผักต้มเปื่อย
3. อาหารเหลว สำหรับคนป่วยที่กลืนอาหารไม่ได้ หรือได้แต่ไม่สะดวก ควรเป็นอาหารพวกสายยาง ได้แก่ นม นมผสมเครื่องคั้น เนื้อสัตว์ต้มคั้นเอาแต่น้ำ ข้าวเหลวเป็นแป้ง ผสมน้ำตาลผัก น้ำชุป น้ำข้าว น้ำผลไม้

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูนำภาพนักเรียนเจ็บป่วยแล้วสนทนากับนักเรียน เรื่องการรับประทานอาหารของคนป่วยว่าแตกต่างกันอย่างไร

#### ขั้นสอน

1. ครูขออาสาสมัครนักเรียน 1 คน ออกมาหยิบบัตรคำรายชื่ออาหารให้เพื่อนในห้องอ่าน แล้วแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับอาหารเหล่านั้น

2. ให้นักเรียนทุกคนเลือกรายการอาหารสำหรับคนป่วยมา 1 รายการ พร้อมทั้งบอก ชื่ออาหาร ส่วนประกอบของอาหาร มีสารอาหารอะไรบ้าง

3. ให้นักเรียนจับอันดับกลางสมุด

4. ให้นักเรียนส่งสมุดครู

#### ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปว่าอาหารสำหรับคนปกติกับคนป่วยนั้น มีความแตกต่างกัน

### สื่อการเรียนรู้การสอน

1. บัตรภาพ
2. บัตรคำ

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการฟัง
  - 1.2 ความกล้าหาญในการร่วมกิจกรรม
  - 1.3 ลักษณะท่าทางการแสดงออก
  - 1.4 การแสดงความคิดเห็น
2. ตรวจสอบ

แผนการสอนที่ 6 ผลร้ายของสิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ (กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การคิดสิ่งเสพติดมีผลเสียต่อตนเองและสังคม จึงควรหลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติดให้โทษ

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เป็นผลเสียของการคิดสิ่งเสพติด

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. เปรียบเทียบผู้ที่คิดสิ่งเสพติด
2. ค้นหาผลร้ายของสิ่งเสพติด

### เนื้อหา

สิ่งเสพติดแต่ละประเภทย่อมมีผลร้ายทั้งต่อตนเอง ต่อสังคม และประเทศชาติ ดังนี้

1. ทำให้สุขภาพกาย และสุขภาพจิตเสื่อมลง
2. ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสวัสดิภาพ
3. ทำให้มีการลักลอบทำผิด และทำสิ่งที่ไม่ดีกฎหมาย
4. ทำให้เกิดความเสื่อมเสียทางศีลธรรมและเสียศักดิ์ศรี
5. สูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น เสียเงินซื้อสิ่งเสพติด
6. เสียกำลังคนและแรงงาน
7. เสียอนาคตทางการเรียน
8. ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ
9. ข่มขู่ทำลายความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติ

## กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

### ขั้นนำ

1. ครูนำภาพคนตีคยาเสพติดแล้วสนทนากับนักเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ดังนี้
  - 1.1 ผลร้ายต่อตนเอง
  - 1.2 ผลร้ายต่อสังคม
  - 1.3 ผลร้ายต่อประเทศชาติ
2. นักเรียนช่วยกันสรุปให้เห็นว่า ยาเสพติดนั้นมีผลเสียต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ

### ขั้นสอน

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาอ่านข่าว เรื่องยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ที่ครูเตรียมมาให้แล้ว ให้เพื่อนในชั้นฟัง พร้อมทั้งสรุปสิ่งที่ได้รับจากข่าวที่กลุ่มเสนอมา
2. ในขณะที่นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านข่าว ครูช่วยเสริมความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวนั้นว่าเป็นเหตุการณ์ที่น่าเสนออาจจะ เป็นจริงหรือเท็จก็ได้ ผู้ฟังก็ต้องมีวิจารณญาณของตนเองที่จะคิดพิจารณาว่าสมควรเชื่อถือได้หรือไม่
3. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันค้นหาผลร้ายที่เกิดจากสิ่งเสพติดในข่าวของตนที่จะหาความรู้ ความจริงจากข่าวในด้านที่เป็นปัญหาต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนหรือคนในชุมชน (ทักษะกระบวนการที่ 1)
4. ให้นักเรียนบันทึกปัญหาลงในกระดาษ

### ขั้นสรุป

1. นักเรียนช่วยกันสรุปลักษณะของผู้ติดสิ่งเสพติดจากภาพอีกครั้งหนึ่ง
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปว่าผู้ติดสิ่งเสพติดมีปัญหาด้านใดบ้าง

### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพคนตัดสิ่งเสฟตัด
2. บัตรข่าว
3. กระดาษบันทึก

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความร่วมมือในการอ่านข่าว
  - 1.3 ความสามารถในการตัดสินใจเป็นกลุ่ม

แผนการสอนที่ 6 ผลร้ายของสิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ (กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การติดสิ่งเสพติดมีผลเสียต่อตนเองและสังคม จึงควรหลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติดให้โทษ

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เป็นผลเสียของการติดสิ่งเสพติด

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. เปรียบเทียบผู้ที่ติดสิ่งเสพติด
2. ค้นหาผลร้ายของสิ่งเสพติด

### เนื้อหา

สิ่งเสพติดแต่ละประเภทย่อมมีผลร้ายทั้งต่อตนเอง ต่อสังคม และประเทศชาติ ดังนี้

1. ทำให้สุขภาพกาย และสุขภาพจิตเสื่อมลง
2. ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสวัสดิภาพ
3. ทำให้มีการลักลอบทำผิด และทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย
4. ทำให้เกิดความเสื่อมเสียทางศีลธรรมและเสียศักดิ์ศรี
5. สูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น เสียเงินซื้อสิ่งเสพติด
6. เสียกำลังคนและแรงงาน
7. เสียอนาคตทางการเรียน
8. ก่อให้เกิดอุบัติเหตุ
9. บ่อนทำลายความมั่นคงและความปลอดภัยของชาติ

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียน เรื่อง ยาเสพติด
2. ครูนำภาพคนคิดยาเสพติดให้นักเรียนดู พร้อมกับสนทนากับนักเรียน

#### ขั้นสอน

1. ครูนำภาพคนคิดสิ่งเสพติดมาที่ละภาพพร้อมกับบรรยายให้นักเรียนฟังถึงสาเหตุการคิด และมีผลกระทบต่อผู้เสนออย่างไร
2. ในระหว่างที่ครูบรรยายสังเกตดูนักเรียนถ้าไม่สนใจฟัง ครูจะถามแทรกขณะที่ครูบรรยาย
3. ให้นักเรียนนำเสนอความย่อข้อความบรรยายของครูถึงผลร้ายของยาเสพติดว่ามีอะไรบ้าง

#### ขั้นสรุป

1. ครูให้นักเรียนถามครูข้อสงสัยในเรื่องที่เรียนมา
2. ครูคัดเลือกนักเรียนบางคนออกมาพูดสรุปเรื่องผลร้ายของยาเสพติด
3. ให้ทุกคนส่งสมุด

### สื่อการเรียนรู้การสอน

ภาพคนติดยาเสพติด

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการฟัง
  - 1.2 ความสามารถในการตอบคำถาม

2. การตรวจผลงาน
  - 2.1 ตรวจสอบต้นทึ่ย่อความ
  - 2.2 ดูจากการออกมาพูดสรุปเรื่อง
    - ดูการใช้ภาษา
    - ลักษณะท่าทาง

แผนการสอนที่ 7 สาเหตุที่คิดสิ่งเสียด

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การคิดสิ่งเสียดย่อมมีสาเหตุ จึงต้องรู้จักสาเหตุที่คิดสิ่งเสียด เพื่อนำไปสู่การป้องกัน สำหรับตนเองและสังคมได้

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากสาเหตุของการคิดสิ่งเสียด

#### จุดประสงค์ขั้นทาง

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างสาเหตุที่ทำให้คนคิดสิ่งเสียด
2. ค้นหาสาเหตุของการคิดสิ่งเสียด
3. ให้เหตุผลของการคิดสิ่งเสียด

### เนื้อหา

สาเหตุที่ผู้คิดสิ่งเสียด

1. คิดเพราะความจำเป็นทางร่างกาย เช่น การเจ็บป่วยเรื้อรัง จึงไปซื้อยามารับประทานเพื่อระงับอาการ
2. คิดเพราะสภาพความต้องการทางด้านจิตใจ
  - 2.1 ใช้ยาระงับประสาทเมื่อมีปัญหาที่บ้านหรือทางโรงเรียน
  - 2.2 ความอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง โดยไม่คำนึงถึงผลเสีย
  - 2.3 เพื่อต้องการหนีความจริงบางประการ
3. คิดเพราะสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อม
  - 3.1 บ้านพักหรือโรงเรียนอยู่ในละแวกของผู้ติดยาเสียด
  - 3.2 เชื่อคำแนะนำชักจูงของผู้อื่นโดยขาดเหตุผล

4. ตัดเพราะความเกรงในสันดาน สาเหตุเนื่องจากขาดความเหลียวแลทางสังคม จึงพยายามทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสังคม เห็นว่าดี เช่น สูบกัญชา ดื่มเหล้า และยาเสพติด ชนิดต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่สนใจโดยไม่คำนึงถึงผลเสีย

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูเตรียมนักเรียนให้แสดงบทบาทสมมติ สาเหตุของการติดยาเสพติดมา 1 เรื่อง
2. นักเรียนกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย แสดงบทบาทสมมติตามเหตุการณ์ที่จะศึกษา

#### ขั้นสอน

1. จากการแสดงบทบาทสมมติ นักเรียนคิดว่าจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาอะไรต่อ นักเรียนหรือคนในชุมชน ยกตัวอย่าง เช่น ปัญหาทางด้านร่างกาย ปัญหาทางด้านจิตใจ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความเกรงในสันดาน (ทักษะกระบวนการที่ 2)
2. นักเรียนคิดว่าปัญหาดังกล่าวมาจากสาเหตุอะไร (ทักษะกระบวนการที่ 2)
3. นักเรียนเสนอแนวทางการแก้ปัญหาจากสาเหตุดังกล่าว โดยทุกคนร่วมกันเสนอความคิดเห็นให้ได้มากที่สุด (ทักษะกระบวนการที่ 3)
4. นักเรียนกำหนดเลือกแนวทางการแก้ปัญหา ที่เหมาะสมที่สุด เช่น
  - 4.1 ถ้ามีเพื่อนมาชักชวนให้ลองเสพยาเสพติด จะต้องไม่หลงเชื่อง่าย ๆ
  - 4.2 ไม่ควรเดินคนเดียวในที่เปลี่ยว เพราะอาจถูกพวกติดยาเสพติดหลอกหลวง
  - 4.3 พบคนติดยาเสพติดที่ไหน รีบแจ้งตำรวจให้ทราบ
  - 4.4 จัดนิทรรศการป้องกันยาเสพติดในห้องเรียน
5. นักเรียนร่วมกันพิจารณาจากความคิดเห็นที่เสนอมาทั้งหมด เพื่อประเมินเลือกแนวทางการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด (ทักษะกระบวนการที่ 4)
6. ให้นักเรียนร่วมกันกำหนดขั้นตอนการแก้ไขปัญหาจากสาเหตุดังกล่าว พร้อมทั้งเขียนเป็นแผนงาน เช่น นักเรียนเลือกการจัดนิทรรศการป้องกันยาเสพติดในห้องเรียน

### ขั้นสรุป

นักเขียนและครูช่วยสรุปขั้นตอนการปฏิบัติงานอีกครั้ง พร้อมทั้งมอบหมายงานให้  
ดำเนินการปฏิบัติ

### สื่อการเรียนการสอน

1. เรื่องที่แสดงบทบาทสมมติ
2. กระดาษเขียนแผนงาน

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติ
  - 1.2 ความมีเหตุผลในการแสดงความคิดเห็น
2. ตรวจสอบผลงาน
  - 2.1 คู่มือเขียนแผนงานที่กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ

แผนการสอนที่ 7 สาเหตุที่คิดสิ่งเสียดัด

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การคิดสิ่งเสียดัดย่อมมีสาเหตุ จึงต้องรู้จักสาเหตุที่คิดสิ่งเสียดัด เพื่อนำไปสู่การป้องกัน สำหรับตนเองและสังคมได้

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากสาเหตุของการคิดสิ่งเสียดัด

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างสาเหตุที่ทำให้คนคิดสิ่งเสียดัด
2. ค้นหาสาเหตุของการคิดสิ่งเสียดัด
3. ให้เหตุผลของการคิดสิ่งเสียดัด

### เนื้อหา

สาเหตุที่ผู้คิดสิ่งเสียดัด

1. คิดเพราะความจำเป็นทางร่างกาย เช่น การเจ็บป่วยเรื้อรัง จึงไปซื้อยามารับประทานเพื่อระงับอาการ
2. คิดเพราะสภาพความต้องการทางด้านจิตใจ
  - 2.1 ใช้ยาระงับประสาทเมื่อมีปัญหากลับบ้านหรือทางโรงเรียน
  - 2.2 ความอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง โดยไม่คำนึงถึงผลเสีย
  - 2.3 เพื่อต้องการหนีความจริงบางประการ
3. คิดเพราะสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อม
  - 3.1 บ้านพักหรือโรงเรียนอยู่ในละแวกของผู้ติดยาเสียดัด
  - 3.2 เชื่อคำแนะนำชักจูงของผู้อื่นโดยขาดเหตุผล

4. คิดเพราะความเกเรในสันดาน สาเหตุเนื่องจากขาดความเหลียวแลทางสังคม จึงพยายามทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสังคม เห็นว่าดี เช่น สูบกัญชา ต้มเหล้า และยาเสพติด ชนิดต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่สนใจโดยไม่คำนึงถึงผลเสีย

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

ครูทบทวนบทเรียนที่แล้วถึงผลร้ายของยาเสพติด ว่ามีผลกระทบต่อผู้เสพ ต่อสังคม และประเทศชาติอย่างไร

#### ขั้นสอน

1. ครูอธิบายเพิ่มเติมถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดให้นักเรียนฟัง

2. ครูนำภาพผู้ติดยาเสพติดมาจัดเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม คือ

2.1 ติดยาเพราะสาเหตุทางร่างกาย

2.2 ติดยาเพราะสาเหตุทางด้านจิตใจ

2.3 ติดยาเพราะสิ่งแวดล้อม

2.4 ติดยาเพราะความเกเรในสันดาน

แล้วครูก็บรรยายถึงสาเหตุการติดยาเสพติดจากภาพต่าง ๆ

3. ในขณะที่ครูบรรยายให้นักเรียนที่สงสัยยกมือถามครู หรือครูอาจจะถามนักเรียนก็ได้ โดยเฉพาะถามเหตุผลของการติดยาเสพติด

#### ขั้นสรุป

1. ครูนำภาพมาสนทนาแล้วให้นักเรียนสรุปความคิดเห็นอีกครั้งหนึ่ง ว่าผู้ติดยาเสพติด มีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง

2. ให้นักเรียนสรุปสาเหตุการติดยาเสพติดลงสมุด

### สื่อการเรียนรู้การสอน

ภาพคนติดยาเสพติดต่าง ๆ

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความสามารถในการถามและตอบคำถาม
2. ตรวจผลงาน
  - 2.1 ดูจากการร่วมสรุปบทเรียน
  - 2.2 ตรวจสอบคจดบันทึก

แผนการสอนที่ 8 การป้องกันการติดเชื้อเสฟติด

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การติดเชื้อเสฟติดสามารถป้องกันได้ จึงควรรู้จักวิธีการป้องกันไม่ให้ติดเชื้อเสฟติด

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ที่จะเสนอแนวทางการปฏิบัติในการแก้ปัญหา

#### จุดประสงค์เนื้อหา

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. อธิบายวิธีการปฏิบัติตนในการป้องกันการติดเชื้อเสฟติด
2. เสนอวิธีการปฏิบัติในการป้องกันสิ่งเสฟติด
3. คัดเลือกวิธีการปฏิบัติในการป้องกันสิ่งเสฟติด
4. วางแผนวิธีการปฏิบัติในการป้องกันสิ่งเสฟติด

### เนื้อหา

การป้องกันสิ่งเสฟติด ควรปฏิบัติดังนี้

1. ไม่เชื่อคนง่าย ไม่ควรทดลองยาที่เพื่อนหรือคนอื่นนำมาให้
2. ไม่ควรใช้ยาโดยมิได้รับคำแนะนำจากแพทย์ เพราะยาบางชนิดคิดง่าย เลิกยาก เช่น ยาากล่อมประสาท สิ่งเสฟติดประเภทเฮโรอีน มอร์ฟีน และยานอนหลับ
3. ถ้ารู้ว่าถูกหลอกให้ติดเชื้อเสฟติด ควรรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบเพื่อจะได้พาไปรักษาแต่เริ่มแรก
4. ช่วยชี้แจงเพื่อนบ้านให้เข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสฟติด เพื่อจะได้ไม่หลงผิดและถูกหลอกได้ง่าย
5. ให้ความร่วมมือกับทางราชการ โดยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ เมื่อรู้ว่าที่ใดหรือใครมีสิ่งเสฟติดไว้ในครอบครอง

6. ต้องระลึกไว้เสมอว่า การตัดสินใจเด็ดขาดเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติและอนาคตของตนเอง

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

ครูสนทนากับนักเรียนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานว่า ได้พากันวางแผน มีความคืบหน้าไปมากน้อยเพียงใด

#### ขั้นสอน

1. ครูแจกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการป้องกันยาเสพติดให้นักเรียนศึกษา เพื่อเตรียมจัดนิทรรศการป้องกันสิ่งเสพติดในห้องเรียน
2. นักเรียนร่วมกันกำหนดขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ ดังนี้ (ทักษะกระบวนการที่ 5)
  - 2.1 การเตรียมจัดนิทรรศการ
    - 2.1.1 วิธีการจัด จัดอย่างไร (ป้ายนิเทศในห้องเรียน)
    - 2.1.2 สถานที่จัด (ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)
    - 2.1.3 ระยะเวลา (1 สัปดาห์)
  - 2.2 ค่าเนิมนการจัดตามขั้นตอนที่กำหนดให้
3. ครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้การเสริมแรง เช่น การให้กำลังใจชมเชย การปฏิบัติงาน เพื่อให้ นักเรียนสามารถปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์
4. นักเรียนปฏิบัติตามที่กำหนด (ทักษะกระบวนการที่ 6, 7, 8)
5. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนองานที่ได้ร่วมกันปฏิบัติ โดยแสดงความรู้สึกต่อการปฏิบัติงานที่ผ่านมาว่า มีความรู้สึกอย่างไร ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เพราะเหตุใด (ทักษะกระบวนการที่ 9)

#### ขั้นสรุป

จากผลการปฏิบัติงานที่นักเรียนได้เสนอมา ครูให้การเสริมแรงยกย่องชมเชยให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงาน พร้อมทั้งเสนอแนะ เพื่อให้การปฏิบัติงานของนักเรียนดีขึ้นในการทำงานครั้งต่อไป

### สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษ
2. ป้ายนิเทศ
3. เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด
4. อุปกรณ์ในการจัดนิทรรศการ เช่น กรรไกร กระดาษสี

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม
  - 1.2 ความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงาน
  - 1.3 ความสนใจในการปฏิบัติงาน
2. ตรวจผลงาน
  - 2.1 รายงานผลการปฏิบัติ
  - 2.2 คู่มือป้ายนิเทศที่จัด

แผนการสอนที่ 8 การป้องกันการติดเชื้อ เสพติด

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การติดเชื้อ เสพติดสามารถป้องกันได้ จึงควรรู้จักวิธีการป้องกันไม่ให้ติดเชื้อ เสพติด

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ที่จะเสนอแนวทางการปฏิบัติในการแก้ปัญหา

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. อธิบายวิธีการปฏิบัติในการป้องกันการติดเชื้อ เสพติด
2. เสนอวิธีการปฏิบัติในการป้องกันสิ่ง เสพติด
3. คัดเลือกวิธีการปฏิบัติในการป้องกันสิ่ง เสพติด
4. วางแผนวิธีการปฏิบัติในการป้องกันสิ่ง เสพติด

### เนื้อหา

การป้องกันสิ่ง เสพติด ควรปฏิบัติดังนี้

1. ไม่เชื่อคนง่าย ไม่ควรทดลองยาที่เพื่อนหรือคนอื่นนำมาให้
2. ไม่ควรใช้ยาโดยมิได้รับคำแนะนำจากแพทย์ เพราะยาบางชนิดคิดง่าย เล็กยาก เช่น ยาากล่อมประสาท เฮโรอีน มอร์ฟีน และยานอนหลับ
3. ถ้ารู้ว่าถูกหลอกให้ติดเชื้อ เสพติด ควรรีบแจ้งให้ผู้ใหญ่ทราบ เพื่อจะได้พา ไปรักษา แต่เริ่มแรก
4. ช่วยชี้แจงเพื่อนบ้านให้ เข้าใจถึงโทษและภัยของยา เสพติด เพื่อจะได้ไม่หลงผิด และถูกหลอกได้ง่าย
5. ให้ความร่วมมือกับทางราชการ โดยแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบ เมื่อรู้ว่าที่ใด หรือใครมีสิ่ง เสพติดไว้ในครอบครอง

6. ต้องระลึกไว้เสมอว่า การตัดสินใจเด็ดขาดเป็นการทำลายความมั่นคงของชาติและอนาคตของตนเอง

#### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

##### ขั้นนำ

1. ครูทบทวนบทเรียนโดยสนทนาซักถามนักเรียนถึงสาเหตุการติดยาเสพติดของบุคคลต่าง ๆ จากการเรียนชั่วโมงที่แล้ว

##### ขั้นสอน

1. ครูเล่า เรื่องบุคคลติดยาเสพติดพร้อมแสดงภาพประกอบให้นักเรียนฟัง
2. จากเรื่องที่ครูเล่ามานั้นครูซักถามนักเรียนว่าผู้ติดยาเสพติดมีสาเหตุมาจากอะไร และสามารถหาวิธีป้องกันอย่างไร
3. ให้นักเรียนวางแผน เสนอวิธีการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันยาเสพติด ลงในสมุดของนักเรียน
4. ให้นักเรียนส่งสมุด

##### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปวิธีการป้องกันยาเสพติดจากบทเรียนที่เรียนมาอีกครั้งหนึ่ง โดยครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ

#### สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เรื่องที่ครูนำมาเล่า
2. ภาพที่ครูนำเสนอ

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น
2. ตรวจผลงาน  
ตรวจสอบคู่มือการปฏิบัติ

แผนการสอนที่ 9 สถานบริการผู้ติดเชื้อเสฟติด

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การติดเชื้อเสฟติดระยะเริ่มแรกสามารถรักษาให้หายได้ จึงควรรู้จักสถานที่ให้บริการรักษาผู้ป่วยที่ติดเชื้อเสฟติด

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสถานที่ในการแก้ไขปัญหาล้างเสฟติด

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกสถานที่บริการรักษาผู้ป่วยที่ติดเชื้อเสฟติด
2. คัดเลือกสถานที่บริการรักษาผู้ป่วยที่ติดเชื้อเสฟติด

### เนื้อหา

สถานที่บริการรักษาผู้ป่วยติดเชื้อเสฟติดมีอยู่ทั่วไป ทั้งที่เป็นของทางราชการและเอกชน ที่ควรรู้จักมีดังนี้

1. แผนกจิตเวช โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร
2. แผนกจิตเวช โรงพยาบาลตำรวจ กรุงเทพมหานคร
3. โรงพยาบาลจิตเวชต่าง ๆ
4. โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า บุคคโล กรุงเทพมหานคร
5. โรงพยาบาลทหารเรือ กรุงเทพมหานคร
6. ศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร
7. ศูนย์บริการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร 16 ลุมพินี ซอยปลุกจิต ถนนวิบูลย์
8. ศูนย์บริการสาธารณสุข 31 เอ็ม - จิตร ทั้งสมุทร
9. โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี

10. สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี
11. สำนักสงฆ์ถ้ำเขาทะลุ จังหวัดราชบุรี
12. วัดป่าแห่ง จังหวัดเชียงใหม่

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูนำภาพคนติดยาเสพติด มาสนทนากับนักเรียน ตามแผนการสอนที่ 6
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็น ผู้ติดยาเสพติดเหล่านี้สามารถรักษาให้หายได้หรือไม่ และควรไปรักษาที่ใดบ้าง

#### ขั้นสอน

1. ครูแจกเอกสารแนะนำสถานที่ให้บริการรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดให้นักเรียนทุกกลุ่ม
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเอกสารเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของสถานบริการรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติด
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มกำหนดลักษณะของคนที่ติดยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ตามแผนการสอนที่ 7, 8, มา 1 บัญชา (ทักษะกระบวนการที่ 1)
4. นักเรียนวางแผนแนะนำให้ผู้ติดยาเสพติดเหล่านั้นไปรับการรักษาที่สถานบริการ โดยครูแจกกระดาษให้กลุ่มละ 1 แผ่น
5. นักเรียนกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตามที่กำหนด (ทักษะกระบวนการที่ 5)
6. ครูทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจ ชมเชยการปฏิบัติงาน เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติได้ตามกำหนด แล้วให้คำแนะนำเพื่อทำการปรับปรุงแก้ไขระหว่างการทำงานของนักเรียน (ทักษะกระบวนการที่ 6, 7, 8,)
7. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการปฏิบัติ โดยให้แสดงความรู้สึกในผลงานว่า ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เพราะเหตุใด

### ขั้นสรุป

1. ครูนำผลงานของแต่ละกลุ่มที่ได้ปฏิบัติไว้ มาแสดงที่มุมห้องเรียนให้นักเรียนแต่ละกลุ่มได้แลกเปลี่ยนกันอ่าน
2. ครูเสริมแรงผลงานของนักเรียน โดยการชมเชย เพื่อให้นักเรียนรู้สึกภาคภูมิใจ (ทักษะกระบวนการที่ 9)

### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพคนคิดสิ่งเสพติด
2. เอกสารแนะนำสถานบริการสิ่งเสพติด
3. กระดาษ สี กรรไกร

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น
  - 1.3 ความสามารถในการปฏิบัติงานกลุ่ม
2. ตรวจผลงาน
  - 2.1 ผลการปฏิบัติสร้างเอกสารแนะนำ

แผนการสอนที่ 9 สถานบริการผู้ติดสิ่งเสพติด

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การติดสิ่งเสพติดระยะเริ่มแรกสามารถรักษาให้หายได้ จึงควรรู้จักสถานที่ให้บริการรักษาผู้ป่วยที่ติดสิ่งเสพติด

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับสถานที่ในการแก้ไขปัญหาล้างเสพติด

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกสถานที่บริการรักษาผู้ป่วยที่ติดสิ่งเสพติด
2. คัดเลือกสถานที่บริการรักษาผู้ป่วยที่ติดสิ่งเสพติด

### เนื้อหา

สถานที่บริการรักษาผู้ป่วยติดสิ่งเสพติดมีอยู่ทั่วไป ทั้งที่เป็นของทางราชการและเอกชน ที่ควรรู้จักมีดังนี้

1. แผนกจิตเวช โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร
2. แผนกจิตเวช โรงพยาบาลตำรวจ กรุงเทพมหานคร
3. โรงพยาบาลจิตเวชต่าง ๆ
4. โรงพยาบาลพระปิ่นเกล้า บุคคโล กรุงเทพมหานคร
5. โรงพยาบาลทหารเรือ กรุงเทพมหานคร
6. ศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร
7. ศูนย์บริการสาธารณสุขกรุงเทพมหานคร 16 ลุมพินี ซอยปลุกจิต ถนนวิบูลย์
8. ศูนย์บริการสาธารณสุข 31 เอ็ม - จิตร ทั้งสมุทร
9. โรงพยาบาลอภัยภูรังค์ จังหวัดปทุมธานี

10. สำนักสงฆ์ถ้ำกระบอก จังหวัดสระบุรี
11. สำนักสงฆ์ถ้ำเขาทะลุ จังหวัดราชบุรี
12. วัดป่าแห่ง จังหวัดเชียงใหม่

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนจากบทเรียนที่แล้วถึงวิธีการป้องกันการติดสิ่งเสพติด ถ้ามีผู้ติดสิ่งเสพติดควรจะไปรักษาที่ใด

#### ขั้นสอน

1. ครูเสนอบัตรภาพสถานที่บริการรักษาผู้ป่วยที่ติดสิ่งเสพติด
2. จากบัตรภาพครูบรรยายบทบาทของสถานที่เหล่านั้นให้นักเรียนฟัง โดยบรรยายที่ตั้ง มีหน้าที่รักษา ผู้ติดสิ่งเสพติดสามารถไปหาได้อย่างไร
3. จากการบรรยายครูสร้างสถานการณ์ถามนักเรียน เช่น ถ้าติดยาหรือ กัญชา เฮโรอีน เหล้า ฯลฯ ควรจะไปรักษาที่ใดแล้วให้นักเรียนยกมือตอบในระหว่างที่ครูบรรยาย

#### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนอีกครั้งหนึ่ง
2. ให้นักเรียนจดสถานที่บริการผู้ป่วยติดสิ่งเสพติดลงสมุด จากเอกสารต่าง ๆ ที่ครูนำมา

### สื่อการเรียนรู้การสอน

1. บัตรภาพ
2. เอกสารเกี่ยวกับยาเสพติด

### การวัดผลประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการฟัง
  - 1.2 ความสามารถในการตอบคำถาม
  - 1.3 ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น
2. ตรวจผลงาน
  - 2.1 ดูจากสมุดจดบันทึก

แผนการสอนที่ 10 การแก้ปัญหาสาธารณสุข

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การแก้ปัญหาสาธารณสุข เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคน

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อทุกคน เนื่องจากขาดความรับผิดชอบเรื่องสาธารณสุข

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายของการสาธารณสุข
2. สรุปความหมายของการสาธารณสุข
3. เปรียบเทียบระหว่างการสาธารณสุขและการสาธารณสุขมูลฐาน

### เนื้อหา

การสาธารณสุข หมายถึง การป้องกันรักษาสุขภาพและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

การสาธารณสุขมูลฐาน หมายถึง การดำเนินการสาธารณสุขในท้องถิ่น ในรูปแบบผสมผสานระหว่างรัฐและความต้องการของประชาชน

### กิจกรรมการเรียนการสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูเปิดเทปบันทึกข่าวเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพ โครงการจัดสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนฟัง แล้วให้นักเรียนบอกว่าเป็นข่าวเกี่ยวกับอะไร

(ครั้งที่ 1 จากข่าววิทยุ เป็นข่าวภายในจังหวัดศรีสะเกษ)

(ครั้งที่ 2 ข่าวจากโทรทัศน์ ข่าวในประเทศ)

2. ครูนำแผนภูมิ เรื่อง การสาธารณสุข และการสาธารณสุขมูลฐานมาให้  
นักเรียนอ่าน

### ขั้นสอน

1. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสรุปสาระสำคัญของข่าวให้เพื่อน ๆ  
ฟังหน้าชั้นเรียน
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันตัดสินใจ กำหนดสิ่งที่ เป็นปัญหาจากข่าวที่ได้ฟังและเป็น  
ผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของนักเรียนและของบุคคลในชุมชน (ทักษะกระบวนการที่ 1)
3. ให้นักเรียนอภิปราย ปัญหาที่ได้รับฟังจากข่าวตามหัวข้อต่อไปนี้
  - นักเรียนคิดว่าจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาอะไร
  - นักเรียนคิดว่าใครบ้างที่รับผิดชอบในการแก้ปัญหา
4. นักเรียนบอกความหมายการสาธารณสุขกับการสาธารณสุขมูลฐาน โดยการ  
สรุปร่วมกันมาจากข่าวและเหตุการณ์ที่จะนำเสนอ
5. ให้ทุกกลุ่มอภิปรายเปรียบเทียบความหมายการสาธารณสุขกับการสาธารณสุข  
มูลฐาน
6. ให้นักเรียนบันทึกความหมายลงในสมุด

### ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุป ความหมายของการสาธารณสุขและสาธารณสุขมูลฐาน

### สื่อการเรียนการสอน

1. ข่าวและเหตุการณ์
2. แถบประโยค
3. สมุดบันทึก

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการฟัง
  - 1.2 ความสามารถในการอ่าน
  - 1.3 ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม
  - 1.4 ความสามารถในการสรุปบทเรียน
2. ตรวจผลงาน  
ตรวจสอบสมุดบันทึก

แผนการสอนที่ 10 การแก้ปัญหาสาธารณสุข

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การแก้ปัญหาสาธารณสุข เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของทุกคน

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ปัญหาที่เป็นผลกระทบต่อทุกคน เนื่องจากขาดความรับผิดชอบ เรื่องการสาธารณสุข

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. บอกความหมายของการสาธารณสุข
2. สรุปลักษณะของการสาธารณสุข
3. เปรียบเทียบระหว่างการสาธารณสุขและการสาธารณสุขมูลฐาน

### เนื้อหา

การสาธารณสุข หมายถึง การป้องกันรักษาสุขภาพและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

การสาธารณสุขมูลฐาน หมายถึง การดำเนินการสาธารณสุขในท้องถิ่น ในรูปแบบผสมผสานระหว่างรัฐและความต้องการของประชาชน

### กิจกรรมการเรียนการสอน

#### ขั้นนำ

1. นำแถบประโยคการสาธารณสุขกับการสาธารณสุขมูลฐานมาให้ให้นักเรียนอ่านแล้วสนทนากับนักเรียน
2. นำเทพข่าวเรื่องการสาธารณสุขมาเปิดให้นักเรียนฟังและซักถามนักเรียน

### ขั้นสอน

1. จากข่าวที่นำมาเปิดให้นักเรียนฟังครูบรรยายถึงเหตุการณ์ในข่าว เพื่อเสนอความรู้
2. จากการบรรยายของครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เมื่อครูถามหรือนักเรียนสงสัย
3. ให้นักเรียนสรุปความหมายการสาธารณสุขและการสาธารณสุขมูลฐาน โดยครูช่วยให้การเสริมแรง
4. เปรียบเทียบความหมายการสาธารณสุขและการสาธารณสุขมูลฐานว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนอีกครั้งจากข่าวที่ครูบรรยาย
2. นักเรียนสรุปความหมายการสาธารณสุขกับการสาธารณสุขมูลฐานแล้วบันทึกลงสมุด

### สื่อการเรียนการสอน

1. ข่าวและเหตุการณ์
2. แถบประโยค

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการฟัง
  - 1.2 ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น
  - 1.3 ความสามารถในการสรุป
2. ตรวจผลงาน
  - ตรวจสมุดจดบันทึก

แผนการสอนที่ 11 หน้าที่สถานที่บริการทางสาธารณสุข (กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การรู้จักหน้าที่สถานที่บริการทางสาธารณสุข เป็นประโยชน์ต่อการใช้บริการเพื่อสุขภาพชีวิตที่ดี

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิธีการเสนอแนวทางแก้ปัญหาการสาธารณสุข

#### จุดประสงค์เนื้อหา

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างสถานที่บริการสาธารณสุข
2. เปรียบเทียบหน้าที่สถานที่บริการสาธารณสุข
3. เสนอหน้าที่สถานที่บริการสาธารณสุข

### เนื้อหา

สถานที่บริการทางสาธารณสุขมีหน้าที่ตรวจวินิจฉัยโรค รักษาพยาบาลคนไข้ และให้คำแนะนำด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่

1. โรงพยาบาล
2. ศูนย์การแพทย์และอนามัย
3. ศูนย์บริการสาธารณสุข
4. สถานีอนามัย
5. สำนักรงานผดุงครรภ์
6. ศูนย์ควบคุมโรคและรักษาโรคบางชนิด เช่น
  - ศูนย์ควบคุมโรคผิวหนัง
  - ศูนย์ควบคุมกามโรค

- ศูนย์ปราบวัณโรค
- สถานเสาวภา ซึ่งรักษาพยาบาลผู้ที่ถูกสุนัขกัดหรือสุนัขกัด

นอกจากนี้ยังมีสถานบริการ รักษาพยาบาลคนไข้ที่เอกชนจัดขึ้น เช่น

1. โรงพยาบาลเอกชนต่าง ๆ
2. สถานพยาบาลขนาดเล็ก (คลินิก)

การไปรับการตรวจรักษาต้องเป็นไปตามความเหมาะสม ผู้ที่อยู่ในชนบทควรติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ชิดก่อน เช่น อาสาสมัคร สาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่ประจำสถานเอนามัย ถ้าเจ็บป่วยมาก เจ้าหน้าที่จะได้แนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลต่อไป ส่วนผู้ที่อยู่ในเมืองก็อาจไปรับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลโดยตรง หรือสถานบริการอื่นตามความเหมาะสม

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. สันทนาการเรียนเรื่องการสาธารณสุขกับการสาธารณสุขมูลฐานตามที่เรียนมาแล้ว
2. ครูนำภาพคนป่วยจำนวน 24 ภาพ มาสนทนากับนักเรียน ว่าคนป่วยเหล่านั้นควรจะไปรักษาตัวที่ใดบ้าง โรคอะไรควรได้รับการรักษาก่อน หลัง ต่างกันอย่างไร (ทักษะกระบวนการที่ 1)

#### ขั้นสอน

1. จากภาพดังกล่าวให้นักเรียน คิดว่าจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาอะไรบ้างต่อคนในชุมชน (ทักษะกระบวนการที่ 2)
2. นักเรียนคิดว่าโรคต่าง ๆ มีสาเหตุมาจากอะไร
3. นักเรียนเสนอแนวทางแก้ปัญหา เพื่อรักษาคนป่วยดังกล่าวให้มากที่สุด โดยศึกษาจากหนังสือเรียนและเอกสารแนะนำต่าง ๆ โดยสมาชิกภายในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น (ทักษะกระบวนการที่ 3)
4. นักเรียนเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา ตัวอย่าง เช่น ถ้าในชุมชนของนักเรียนมีคนป่วยเป็นโรคไข้เลือดออก ทางเลือกหลายทางในการแก้ปัญหาที่ทุกคนเสนอมาได้แก่

- 4.1 ช่วยกันพาไปสถานีอนามัย
  - 4.2 พาไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล
  - 4.3 พาไปหาหมอชาวบ้านเป่าน้ำหมาก ราคาน้ำมนต์
  - 4.4 นายาสมนไพร จากรากไม้ต่าง ๆ มาต้มให้ดื่ม
5. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาพร้อมทั้งประเมินแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุดจากเหตุการณ์ดังกล่าว (ทักษะกระบวนการที่ 4)
6. ครูแจกเอกสารให้นักเรียนศึกษา หลังจากนั้นนักเรียนร่วมกันกำหนดขั้นตอนการแก้ไขปัญหาค้นคว้า พร้อมทั้งเขียนเป็นแผนงานชัดเจน เพื่อรวบรวมเป็นรายงานส่ง (ทักษะกระบวนการที่ 5)

### ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปขั้นตอนการปฏิบัติงานอีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งเน้นหน้าที่รับผิดชอบหมาย

### สื่อการเรียนการสอน

1. บัตรภาพคนเจ็บป่วย
2. หนังสือเรียน
3. เอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานบริการทางสาธารณสุข
4. กระดาษเขียนแผนงาน

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการฟัง
  - 1.2 ความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม
  - 1.3 ความสามารถในการเสนอความคิดเห็น
2. ตรวจผลงาน
 

แผนงานที่กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติ

แผนการสอนที่ 11 หน้าที่สถานທີ່บริการทางสาธารณสุข (กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การรู้จักหน้าที่สถานທີ່บริการทางสาธารณสุข เป็นประโยชน์ต่อการใช้บริการเพื่อสุขภาพ  
ชีวิตที่ดี

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิธีการเสนอแนวทางแก้ปัญหาการสาธารณสุข

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างสถานທີ່บริการสาธารณสุข
2. เปรียบเทียบหน้าที่สถานທີ່บริการสาธารณสุข
3. เสนอหน้าที่สถานທີ່บริการสาธารณสุข

### เนื้อหา

สถานທີ່บริการทางสาธารณสุขมีหน้าที่ตรวจวินิจฉัยโรค รักษาพยาบาลคนไข้ และให้  
คำแนะนำด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่

1. โรงพยาบาล
2. ศูนย์การแพทย์และอนามัย
3. ศูนย์บริการสาธารณสุข
4. สภานีอนามัย
5. สำนักงานงดงครรภ
6. ศูนย์ควบคุมโรคและรักษาโรคบางชนิด เช่น
  - ศูนย์ควบคุมโรคผิวหนัง
  - ศูนย์ควบคุมกามโรค

- ผู้ป่วยรายวันใดโรค
  - สถานเสาวภา ซึ่งรักษาพยาบาลผู้ที่ถูกสุนัขกัดหรือขู่กัด
- นอกจากนี้ยังมีสถานบริการ รักษาพยาบาลคนไข้ที่เอกชนจัดขึ้น เช่น

1. โรงพยาบาลเอกชนต่าง ๆ
2. สถานพยาบาลขนาดเล็ก (คลินิก)

การไปรับบริการตรวจรักษาต้องเป็นไปตามความเหมาะสม ผู้ที่อยู่ในชนบทควรติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่ใกล้ชิดก่อน เช่น อาสาสมัคร สาธารณสุข หรือเจ้าหน้าที่ประจำสถานีอนามัย ถ้าเจ็บป่วยมาก เจ้าหน้าที่จะได้แนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลต่อไป ส่วนผู้ที่อยู่ในเมืองก็อาจไปรับบริการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลโดยตรง หรือสถานบริการอื่นตามความเหมาะสม

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูสนทนาบทเรียนที่ผ่านมากับนักเรียน เรื่อง การสาธารณสุขและสาธารณสุข

#### มูลฐาน

2. นำภาพคนป่วยต่าง ๆ มาสนทนาซักถามนักเรียนเป็นรายบุคคล

#### ขั้นสอน

1. ครูนำภาพคนเจ็บป่วยมาสนทนากับนักเรียนพร้อมกับอธิบายว่าเป็นโรคอะไร และควรจะนำไปรักษาตัวที่ไหน

2. ครูนำภาพสถานที่บริการสาธารณสุขมาให้ให้นักเรียนดูแล้วอธิบายถึงบทบาท และหน้าที่ของสถานที่เหล่านั้นให้นักเรียนฟัง

3. ในขณะที่ครูอธิบายให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกับครูด้วย โดยครูถามให้นักเรียนตอบ

#### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน เรื่อง สถานที่บริการทางสาธารณสุข
2. ให้นักเรียนสรุปข้อความแล้วจดลงสมุด

### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพคนป่วยต่าง ๆ
2. ภาพสถานที่บริการด้านสาธารณสุข

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการฟัง
  - 1.2 ความสามารถร่วมแสดงความคิดเห็น
  - 1.3 ความสามารถในการสรุปบทเรียน

2. ตรวจผลงาน

คู่มือฉบับที่กลงสมุด

แผนการสอนที่ 12 บุคคลากรด้านสาธารณสุข

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความเคิรวบยอค

บุคคลากรทางค้ำสาธาณสุข มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกัน

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการเลือกแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของ บุคคลากรทางค้ำสาธาณสุข

#### จุดประสงค์ค้ำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลากร ค้ำสาธาณสุข
2. เปรียบเทียบบทบาทและหน้าที่ของบุคคลากรสาธาณสุข
3. จานแนหน้าที่บุคคลากรสาธาณสุข
4. สรุบบหน้าที่และบทบาทของบุคคลากรสาธาณสุข

### เนื้อหา

1. บุคคลากรค้ำสาธาณสุขส่วนกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ซึ่งทําทหน้าที่ในกรมและ กองตําง ๗ ของกระทรวงสาธาณสุข ส่วนมากทําทหน้าที่บริหารงานหรือประสานงาน ไม่คํอยได้ ไกลชิดกับประชาชนโดยตรง เช่น รัฐมนตรีว่าการสาธาณสุข ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อํานวยการ และเจ้าหน้าที่ตําง ๗
2. บุคคลากรค้ำสาธาณสุขส่วนภูมิภาค ได้แก่ เจ้าหน้าที่ซึ่งทํางานไกลชิดกับ ประชาชนโดยตรง แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ
  - 2.1 ทําทหน้าที่ตรวจวินิจฉัยโรค รักษาพยาบาลคนไข้ ให้คํานะแนะและบริการ ค้ำสาธาณสุขอนามัย ได้แก่ แพทย์ ส่วนผู้ช่วยพยาบาล ผดุงครรภ์ อาสาสมัครสาธาณสุขประจำ หมู่บ้าน (อสม.) ผู้สื่อข่าวสาธาณสุข (ผสส.) มีหน้าที่ให้คํานะแนะบริการค้ำสาธาณสุขอนามัย และพยาบาลมีหน้าที่ร่วมกับแพทย์ในการวินิจฉัยโรค รักษาพยาบาลคนไข้

2.2 ทำหน้าที่บริหารงาน วางแผน ประเมินผล ประสานงาน และให้คำแนะนำ  
ด้านสาธารณสุข ได้แก่ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

### กิจกรรมการเรียนการสอน

#### ขั้นนำ

1. ทบทวนบทเรียนเกี่ยวกับการแข่งขันตอนการปฏิบัติงานที่หน้าคนป่วยไปรักษาที่  
โรงพยาบาลนั้นว่า ทางโรงพยาบาลปฏิบัติอย่างไร
2. นำภาพบุคคลากรด้านสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาล ผดุงครรภ์ ฯลฯ  
มาสนทนา เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่

#### ขั้นสอน

1. ครูแจกเอกสารบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ซึ่งครูรวบรวมและเรียบเรียง  
ด้วยตนเองให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มแล้วร่วมกันพิจารณาว่าทุกคนมีหน้าที่อะไร โดยครูถาม  
ให้นักเรียนตอบ
3. ครูแจกกระดาษให้กลุ่มละ 1 แผ่น เตรียมเขียนแผนภูมิบุคลากรด้านสาธารณสุข
4. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติแล้วแบ่งหน้าที่กันว่าใคร  
ทำอะไรบ้าง (ทักษะกระบวนการที่ 5)
5. นักเรียนทุกกลุ่มทบทวนแผนภูมิ ดำเนินการปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด ครูให้คำปรึกษา  
และให้การเสริมแรงช่วยเหลือแนะนำเป็นบางโอกาส (ทักษะกระบวนการที่ 6, 7, 8)
6. ทุกกลุ่มนำผลงานที่ปฏิบัติ พร้อมทั้งรายงานให้เพื่อน ๆ ได้ทราบ โดยนำเสนอ  
หน้าชั้นเรียนครั้งละ 1 กลุ่ม

### ขั้นสรุป

1. ครูให้นักเรียนสรุปขั้นตอนการปฏิบัติงานอีกครั้งหนึ่ง
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงความรู้สึกของการปฏิบัติงานกลุ่มที่ผ่านมารู้สึกอย่างไร มีความพอใจหรือไม่พอใจอย่างไร ครูยกย่องชมเชย เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่ปฏิบัติมา และพร้อมที่จะร่วมกันปรับปรุงงานให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป (ทักษะกระบวนการที่ 9)

### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพบุคลากรด้านสาธารณสุข
2. กระดาษ
3. สี
4. เอกสารบทบาทหน้าที่ของบุคลากร

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม
  - 1.3 ความสามารถในการรายงาน
2. ตรวจผลงาน
 

ผลการปฏิบัติโดยเขียนแผนภูมิถูกต้อง

แผนการสอนที่ 12 บุคคลากรด้านสาธารณสุข

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

บุคคลากรทางด้านสาธารณสุข มีบทบาทและหน้าที่แตกต่างกัน

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิธีการเลือกแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของ บุคคลากรทางด้านสาธารณสุข

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างบทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลากร ด้านสาธารณสุข
2. เปรียบเทียบบทบาทและหน้าที่ของบุคคลากรสาธารณสุข
3. จานแนหน้าที่บุคคลากรสาธารณสุข
4. สรุปหน้าที่และบทบาทของบุคคลากรสาธารณสุข

### เนื้อหา

1. บุคลากรด้านสาธารณสุขส่วนกลาง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่ในกรมและ กองต่าง ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข ส่วนมากทำหน้าที่บริหารงานหรือประสานงาน ไม่ค่อยได้ ใกล้ชิดกับประชาชนโดยตรง เช่น รัฐมนตรีว่าการสาธารณสุข ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้อำนวยการ และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ

2. บุคลากรด้านสาธารณสุขส่วนภูมิภาค ได้แก่ เจ้าหน้าที่ซึ่งทำงานใกล้ชิดกับ ประชาชนโดยตรง แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

2.1 หน้าที่ตรวจวินิจฉัยโรค รักษาพยาบาลคนไข้ ให้คำแนะนำและบริการ ด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ แพทย์ ส่วนผู้ช่วยพยาบาล ผดุงครรภ์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้าน (อสม.) ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข (ผสส.) มีหน้าที่ให้คำแนะนำบริการด้านสุขภาพอนามัย และพยาบาลมีหน้าที่ร่วมกับแพทย์ในการวินิจฉัยโรค รักษาพยาบาลคนไข้

2.2 ทำหน้าที่บริหารงาน วางแผน ประเมินผล ประสานงาน และให้คำแนะนำ  
ด้านสาธารณสุข ได้แก่ นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด สาธารณสุขอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

### กิจกรรมการเรียนการสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนทบทวนบทเรียน เรื่องสถานที่บริการด้านสาธารณสุข
2. นำภาพบุคคลากรด้านสาธารณสุขมาสนทนากับนักเรียน

#### ขั้นสอน

1. จากภาพบุคคลากรด้านสาธารณสุข ครูบรรยายถึงบทบาทและหน้าที่ให้นักเรียนฟัง
2. ครูนำแผนภูมิบุคคลากรด้านสาธารณสุขมาติดหน้าชั้นเรียน แล้วอธิบายให้

นักเรียนฟัง

3. ในขณะที่ครูอธิบายนั้นครูอาจซักถามนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้นักเรียนร่วมกัน

แสดงความคิดเห็นกับครู

#### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนอีกครั้งหนึ่ง
2. นักเรียนร่วมกันสรุปบทบาทและหน้าที่ของบุคคลากรสาธารณสุข
3. ให้นักเรียนจดบันทึกลงสมุด

### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพ
2. แผนภูมิ

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 ความสามารถในการฟัง
  - 1.3 ความสามารถร่วมแสดงความคิดเห็น
2. ตรวจผลงาน  
    คู่มือการสรุปลงในสมุด

แผนการสอนที่ 13 ปัญหาสาธารณสุข

(กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

ปัญหาสาธารณสุขมีทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การแยกแยะปัญหาถูกตามสาเหตุ นำไปสู่การแก้ไขที่ถูกต้อง

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณสุขได้ถูกต้อง

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างปัญหาสาธารณสุขระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
2. จำแนกปัญหาสาธารณสุขระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
3. เสนอวิธีจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

### เนื้อหา

ปัญหาสาธารณสุขระดับประเทศ

1. ปัญหาเรื่องน้ำเสีย เช่น น้ำเสียจากโรงงาน ประชาชนปล่อยของเสียลงในแหล่งน้ำ การปล่อยสัตว์เลี้ยงลงในแม่น้ำ
2. ปัญหาเรื่องอากาศเสีย ที่เกิดจากเครื่องจักร เครื่องยนต์
3. ปัญหาการเพิ่มประชากร
4. ปัญหาการรักษาพยาบาล เนื่องจากมีผู้ป่วยมากเกินไปทั้งแพทย์และสถานพยาบาล
5. ปัญหาโรคติดต่อ
6. ปัญหาเรื่องเสียงดังมาก เช่น จากโรงงาน
7. ปัญหาชุมชนแออัดในเมืองใหญ่
8. ปัญหางบประมาณเกี่ยวกับสาธารณสุข และสถานพยาบาล

### ปัญหาสาธารณสุขระดับท้องถิ่น

1. ปัญหาการขาดอาหารและน้ำ
2. ปัญหาเรื่องการรักษาพยาบาล บุคลากรมีน้อย
3. ประชาชนขาดความรู้เรื่องสาธารณสุข เช่น กินอาหารไม่สะอาด กินอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ กินอาหารหลักไม่ครบ 5 หมู่
4. ปัญหาสภาพแวดล้อม เช่น ถนน แหล่งน้ำ ส้วม ที่พักอาศัย
5. ขาดความรู้เบื้องต้นในการรักษาพยาบาล เช่น การขอแนะนำจากเจ้าของร้านขายยา ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายได้
6. ปัญหาสุขนิสัยที่ไม่ดีของประชาชน เช่น ทิ้งขยะไม่เป็นที่ มีนิสัยมกง่าย ชอบเป็นอยู่ง่าย ๆ โดยไม่คำนึงถึงสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูนำภาพปัญหาการสาธารณสุขมาให้ให้นักเรียนดูแล้วสนทนากับนักเรียน
2. ให้ตัวแทนนักเรียนออกมาจัดภาพแยกเป็นประเภทตามข้อความในแถบประโยค
  - 2.1 ปัญหาสาธารณสุขระดับประเทศ
  - 2.2 ปัญหาสาธารณสุขระดับท้องถิ่น

จากภาพที่แบ่งครูให้นักเรียนอธิบายความแตกต่างระหว่างปัญหาการสาธารณสุขระดับประเทศและท้องถิ่น

#### ขั้นสอน

1. จากกรณีศึกษาสภาพปัญหา ครูแจกบัตรงานให้นักเรียนศึกษาตามหัวข้อที่กำหนดไว้ (ทักษะกระบวนการที่ 1)
 

ให้นักเรียนอภิปรายพร้อมเสนอผลการอภิปราย ดังนี้

  - 1.1 นักเรียนคิดว่าจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาอะไรขึ้นต่อนักเรียนหรือคนในชุมชน (ทักษะกระบวนการที่ 2)
  - 1.2 จากปัญหาดังกล่าวนักเรียนคิดว่ามาจากสาเหตุอะไรบ้าง (ทักษะกระบวนการที่ 2)

- 1.3 ให้นักเรียนเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวให้ได้มากที่สุด โดยทุกคนภายในกลุ่มแสดงความคิดเห็น (ทักษะกระบวนการที่ 3)
2. ให้นักเรียนเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่คิดว่าเหมาะสมที่สุด ตัวอย่างเช่น ปัญหาเรื่องโรคติดต่อ ทางเลือกหลายทางในการแก้ปัญหา ได้แก่
- 2.1 ช่วยป้องกันความสะอาดในแม่น้ำลำคลอง
  - 2.2 ไม่ชังน้ำไว้ให้เป็นที่เพาะพันธุ์ยุง
  - 2.3 สร้างส้วมทุกหลังคาเรือน
  - 2.4 ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม
3. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหา (ทักษะกระบวนการที่ 4)
4. ให้นักเรียนร่วมกันกำหนดขั้นตอนการแก้ปัญหา พร้อมทั้งเขียนแผนงานให้ชัดเจนเป็นขั้นตอน เช่น นักเรียนเลือกแนวทางให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งหน้าที่ดังนี้
- |                                                      |   |                                                                                     |
|------------------------------------------------------|---|-------------------------------------------------------------------------------------|
| กลุ่มที่ 1<br>กลุ่มที่ 2<br>กลุ่มที่ 3<br>กลุ่มที่ 4 | } | รวบรวมปัญหาสิ่งแวดล้อม ——— จัดทำแผนงานเกี่ยวกับ<br>การพัฒนาสิ่งแวดล้อมใน<br>ทุกด้าน |
|------------------------------------------------------|---|-------------------------------------------------------------------------------------|
- (ทักษะกระบวนการที่ 5)
5. ครูให้การเสริมแรง เมื่อนักเรียนทุกกลุ่มปฏิบัติตามกำหนดอย่างถูกต้อง (ทักษะกระบวนการที่ 6, 7, 8)

### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปขั้นตอนการปฏิบัติ
2. ครูตรวจผลงาน พร้อมทั้งซักถามความคิด ความรู้สึก ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และเสริมแรง เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ (ทักษะกระบวนการที่ 9)

### สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพ
2. บัตรงาน
3. กระดาษ

### การวัดผลและประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสามารถในการแสดงความคิดเห็น
  - 1.2 ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม
  - 1.3 ความสามารถในการเสนอรายงาน
2. ตรวจสอบผลงาน  
รายงานการปฏิบัติ

แผนการสอนที่ 13 ปัญหาการสาธารณสุข

(กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

ปัญหาการสาธารณสุขมีทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การแยกแยะปัญหาถูกตามสาเหตุ นำไปสู่การแก้ไขที่ถูกต้อง

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาการสาธารณสุขได้ถูกต้อง

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. ยกตัวอย่างปัญหาการสาธารณสุขระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
2. จำแนกปัญหาการสาธารณสุขระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ
3. เสนอวิธีจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

### เนื้อหา

ปัญหาการสาธารณสุขระดับประเทศ

1. ปัญหาเรื่องน้ำเสีย เช่น น้ำเสียจากโรงงาน ประชาชนปล่อยของเสียลงในแหล่งน้ำ การปล่อยสัตว์เลี้ยงลงในแม่น้ำ
2. ปัญหาเรื่องอากาศเสีย ที่เกิดจากเครื่องจักร เครื่องยนต์
3. ปัญหาการเพิ่มประชากร
4. ปัญหาการรักษาพยาบาล เนื่องจากมีผู้ป่วยมากเกินกำลังแพทย์และสถานพยาบาล
5. ปัญหาโรคติดต่อ
6. ปัญหาเรื่องเสียงดังมาก เช่น จากโรงงาน
7. ปัญหาชุมชนแออัดในเมืองใหญ่
8. ปัญหางบประมาณเกี่ยวกับสาธารณสุข และสถานพยาบาล

ปัญหาการสาธารณสุขระดับท้องถิ่น

1. ปัญหาการขาดอาหารและน้ำ
2. ปัญหาเรื่องการรักษาพยาบาล บุคลากรมีน้อย
3. ประชาชนขาดความรู้เรื่องสาธารณสุข เช่น กินอาหารไม่สะอาด กินอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ กินอาหารหลักไม่ครบ 5 หมู่
4. ปัญหาสภาพแวดล้อม เช่น ถนน แหล่งน้ำ ส้วม ที่พักอาศัย
5. ขาดความรู้เบื้องต้นในการรักษาพยาบาล เช่น การขอแนะนำจากเจ้าของร้านขายยา ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายได้
6. ปัญหาสุขนิสัยที่ไม่ดีของประชาชน เช่น ทิ้งขยะไม่เป็นที่ มีนิสัยมกง่าย ชอบเป็นอยู่ง่าย ๆ โดยไม่คำนึงถึงสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

#### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

##### ขั้นนำ

1. ครูนำภาพการสาธารณสุขมาให้ให้นักเรียนดูแล้วสนทนาเกี่ยวกับภาพ

##### ขั้นสอน

1. จากภาพที่ครูนำเสนอให้นักเรียนแยกว่าภาพใดเป็นปัญหาการสาธารณสุขระดับประเทศ ภาพใดเป็นปัญหาการสาธารณสุขระดับท้องถิ่น
2. ครูบรรยายเหตุการณ์ในภาพให้นักเรียนฟัง
3. ในขณะที่ครูบรรยายให้นักเรียนได้ซักถามครูระหว่างการเรียนรู้
4. ครูบรรยายเสนอวิธีการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะให้นักเรียนฟัง

##### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียน
2. ให้นักเรียนบันทึกข้อความลงในสมุด

## สื่อการเรียนการสอน

### 1. ภาพ

## การวัดผลและประเมินผล

### 1. การสังเกต

1.1 ความสนใจในการเรียน

1.2 ความสามารถในการซักถาม

1.3 ความร่วมมือในการสรุปข้อความในบทเรียน

### 2. ตรวจผลงาน

คูการบันทึกผลงสมุค

แผนการสอนที่ 14 การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศระดับท้องถิ่น (กลุ่มทดลอง เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศระดับท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคน

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของท้องถิ่น

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. เสนอแนวทางแก้ปัญหามลพิษทางอากาศของท้องถิ่น
2. วางแผนการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของท้องถิ่น
3. คัดเลือกแนวทางการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศของท้องถิ่น

### เนื้อหา

แนวทางการแก้ปัญหามลพิษทางอากาศระดับท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันออกไป อาจจะกล่าวเป็นแนวทางกว้าง ๆ ดังนี้

1. เผยแพร่การสาธารณสุขมูลฐานอย่างแท้จริง
2. ทุกคนให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นของตน สามัคคีช่วยเหลือกันในการป้องกันรักษาความสะอาดในท้องถิ่น
3. ทุกคนมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองในอันที่จะให้ท้องถิ่นของตนถูกสุขลักษณะและเป็นถิ่นที่น่าอยู่ โดยเริ่มจากบ้านของแต่ละคน แล้วออกไปสู่ท้องถิ่น
4. ทุกคนมีกิจนิสัยที่ดี เช่น รับประทานอาหารที่สะอาดรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ทั้งขยะให้ถูกที่
5. แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหาในท้องถิ่นของตน และร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปรับปรุงท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้า

## กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

### ขั้นนำ

1. ครูสาธิตกับนักเรียน เรื่อง ปัญหาการสาธารณสุขในท้องถิ่น
2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเสนอปัญหาตามที่มอบหมาย ไปตรวจดูปัญหาจะต้องวางแผนการพัฒนาในท้องถิ่นอันมีกลุ่มละ 1 ปัญหา

### ขั้นสอน

1. จากปัญหาแต่ละกลุ่มนำเสนอ นักเรียนร่วมกันอภิปรายปัญหาที่เป็นประโยชน์หรือเป็นปัญหาต่อการดำรงชีวิตในชุมชนของนักเรียน (ทักษะกระบวนการที่ 1)
2. จากปัญหาดังกล่าว นักเรียนคิดว่าจะส่งผลทำให้เกิดปัญหาอะไรขึ้นต่อนักเรียนหรือคนในชุมชน และปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุมาจากอะไร (ทักษะกระบวนการที่ 2)
3. ให้นักเรียนเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาหรือค้นหาความรู้ความจริงเกี่ยวกับปัญหาที่พบให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยกำหนดว่าสมาชิกในกลุ่มทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น (ทักษะกระบวนการที่ 3)
4. ให้นักเรียนเลือกแนวทางในการแก้ปัญหา ที่คิดว่าเหมาะสมนำเสนอหน้าชั้นเรียน เช่น ปัญหา เรื่องการกินปลาดิบทำให้เกิดโรคพยาธิใบไม้ในตับ ทางเลือกหลายทางในการแก้ปัญหา ได้แก่
  - 4.1 จูงใจให้ทุกคนครัวประกอบอาหารสุกก่อนรับประทาน
  - 4.2 เขียนคำขวัญณรงค์ให้เลิกกินปลาดิบติดตามสถานที่ต่าง ๆ
5. ให้ร่วมกันพิจารณา พร้อมทั้งประเมิน เลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่เหมาะสม (ทักษะกระบวนการที่ 4)
6. ให้นักเรียนร่วมกำหนดขั้นตอนการแก้ปัญหา จากการเลือกของแต่ละกลุ่ม เช่น บางกลุ่มทำการณรงค์ไม่กินปลาดิบ อาจจะร่วมกันเขียนคำขวัญ เพื่อติดตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ชุมชน (ทักษะกระบวนการที่ 5)
7. มอบหมายงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติงานตามที่ได้ตกลงกัน เช่น คำขวัญต่างๆ แล้วเขียนพร้อมนำเสนอ ครูคอยให้การเสริมแรง (ทักษะกระบวนการที่ 6, 7, 8)

### ขั้นสรุป

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาในบทเรียนอีกครั้ง
2. ให้ทุกกลุ่มนำเสนอผลงาน แล้วนำไปติดตามสถานที่ที่เหมาะสม ครูตรวจผลงาน  
ยกย่องชมเชย เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ (ทักษะกระบวนการที่ 9)

### สื่อการเรียนการสอน

1. กระดาษเขียนคำขวัญ
2. ดินสอ สี กรรไกร
3. ป้ายนิเทศ

### การวัดผลประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความมีเหตุผลในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น
  - 1.2 ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่ม
  - 1.3 ความสามารถในการเสนอรายงาน
2. ตรวจผลงาน
 

ตรวจดูคำขวัญที่นักเรียนเขียน

แผนการสอนที่ 14 การแก้ไขปัญหาการสาธารณสุขระดับท้องถิ่น (กลุ่มควบคุม เวลา 3 คาบ)

### ความคิดรวบยอด

การแก้ไขปัญหาการสาธารณสุขระดับท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคน

### จุดประสงค์

#### จุดประสงค์ปลายทาง

นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาการสาธารณสุขท้องถิ่น

#### จุดประสงค์นำทาง

เมื่อเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสามารถ

1. เสนอแนวทางแก้ปัญาการสาธารณสุขของท้องถิ่น
2. วางแผนการแก้ไขปัญหาการสาธารณสุขของท้องถิ่น
3. คัดเลือกแนวทางการแก้ปัญาการสาธารณสุขของท้องถิ่น

### เนื้อหา

แนวทางการแก้ปัญาการสาธารณสุขท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างกันออกไป พอจะกล่าวเป็นแนวทางกว้าง ๆ ดังนี้

1. เผยแพร่การสาธารณสุขมูลฐานอย่างแท้จริง
2. ทุกคนให้ความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่นของตน สามัคคีช่วยเหลือกันในการป้องกันรักษาความสะอาดในท้องถิ่น
3. ทุกคนมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในอันที่จะให้ท้องถิ่นของตนถูกสุขลักษณะและเป็นถิ่นที่น่าอยู่ โดยเริ่มจากบ้านของแต่ละคน แล้วออกไปสู่ท้องถิ่น
4. ทุกคนมีกิจนิสัยที่ดี เช่น รับประทานอาหารที่สะอาด รักษาความสะอาดของเสื้อผ้า เครื่องใช้ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ทิ้งขยะให้ถูกที่
5. แสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญาในท้องถิ่นของตน และร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปรับปรุงท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้า

### กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

#### ขั้นนำ

1. ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาการสาธารณสุขในท้องถิ่น
2. ให้อีกตัวแทนนักเรียนอาสาสมัครออกมาเล่าปัญหาการสาธารณสุขในท้องถิ่น

#### หน้าชั้นเรียน

#### ขั้นสอน

1. จากปัญหาที่ครูสนทนากับนักเรียน ให้นักเรียนร่วมกันเสนอความคิดเห็น แล้วกำหนดปัญหาที่มีความจำเป็นต้องการวางแผนแก้ไขอย่างรีบด่วน
2. ครูอธิบาย พร้อมกับซักถามนักเรียนถึงการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น
3. จากที่ครูบรรยาย ครูซักถามให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล เกี่ยวกับวางแผนการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในระดับหมู่บ้านของนักเรียน
4. ให้นักเรียนทุกคนกำหนดปัญหาแล้ววางแผนการแก้ไขปัญหาตามความคิดเห็นของตนเอง แล้วเขียนลงสมุด
5. ให้นักเรียนทุกคนส่งสมุด

#### ขั้นสรุป

ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปบทเรียนอีกครั้งหนึ่ง เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาการสาธารณสุข

### สื่อการเรียนรู้การสอน

สมุดบันทึกข้อความ

## การวัดผลประเมินผล

1. การสังเกต
  - 1.1 ความสนใจในการเรียน
  - 1.2 การร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน
2. ตรวจผลงาน  
    คูการเขียนบันทึกลงสมุด

ตาราง 5 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง

| คนที่ | ก่อนทดลอง | หลังทดลอง |
|-------|-----------|-----------|
| 1     | 10        | 19        |
| 2     | 12        | 29        |
| 3     | 10        | 13        |
| 4     | 10        | 26        |
| 5     | 12        | 26        |
| 6     | 11        | 20        |
| 7     | 15        | 19        |
| 8     | 9         | 23        |
| 9     | 11        | 25        |
| 10    | 9         | 19        |
| 11    | 13        | 20        |
| 12    | 13        | 21        |
| 13    | 9         | 18        |
| 14    | 12        | 19        |
| 15    | 11        | 27        |
| 16    | 12        | 20        |
| 17    | 10        | 18        |
| 18    | 13        | 21        |
| 19    | 14        | 18        |
| 20    | 10        | 22        |
| 21    | 11        | 20        |
| 22    | 12        | 23        |
| 23    | 13        | 24        |
| 24    | 11        | 25        |

ตาราง 6 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

| คนที่ | ก่อนทดลอง | หลังทดลอง |
|-------|-----------|-----------|
| 1     | 11        | 17        |
| 2     | 15        | 22        |
| 3     | 11        | 21        |
| 4     | 11        | 19        |
| 5     | 11        | 23        |
| 6     | 11        | 16        |
| 7     | 11        | 25        |
| 8     | 11        | 22        |
| 9     | 13        | 20        |
| 10    | 9         | 21        |
| 11    | 11        | 24        |
| 12    | 13        | 22        |
| 13    | 13        | 23        |
| 14    | 11        | 19        |
| 15    | 11        | 18        |
| 16    | 12        | 21        |
| 17    | 14        | 22        |
| 18    | 13        | 23        |
| 19    | 9         | 20        |
| 20    | 12        | 19        |
| 21    | 13        | 24        |
| 22    | 13        | 17        |
| 23    | 9         | 21        |
| 24    | 12        | 23        |

ตาราง 7 แสดงคะแนนสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง กลุ่มทดลอง

| คนที่ | ก่อนทดลอง | หลังทดลอง |
|-------|-----------|-----------|
| 1     | 24        | 26        |
| 2     | 28        | 34        |
| 3     | 27        | 29        |
| 4     | 20        | 28        |
| 5     | 22        | 29        |
| 6     | 23        | 30        |
| 7     | 24        | 28        |
| 8     | 25        | 30        |
| 9     | 25        | 30        |
| 10    | 25        | 28        |
| 11    | 21        | 28        |
| 12    | 23        | 25        |
| 13    | 27        | 28        |
| 14    | 26        | 30        |
| 15    | 26        | 35        |
| 16    | 25        | 27        |
| 17    | 22        | 26        |
| 18    | 29        | 32        |
| 19    | 22        | 24        |
| 20    | 27        | 29        |
| 21    | 29        | 37        |
| 22    | 27        | 31        |
| 23    | 26        | 33        |
| 24    | 16        | 27        |

ตาราง 8 แสดงคะแนนสอบถามวัดเจตคติต่อตนเอง กลุ่มควบคุม

| คนที่ | ก่อนทดลอง | หลังทดลอง |
|-------|-----------|-----------|
| 1     | 22        | 24        |
| 2     | 20        | 21        |
| 3     | 21        | 26        |
| 4     | 25        | 28        |
| 5     | 27        | 30        |
| 6     | 19        | 28        |
| 7     | 22        | 25        |
| 8     | 22        | 25        |
| 9     | 27        | 29        |
| 10    | 24        | 28        |
| 11    | 21        | 25        |
| 12    | 25        | 26        |
| 13    | 26        | 27        |
| 14    | 24        | 26        |
| 15    | 25        | 27        |
| 16    | 24        | 26        |
| 17    | 25        | 27        |
| 18    | 26        | 27        |
| 19    | 24        | 28        |
| 20    | 24        | 25        |
| 21    | 23        | 25        |
| 22    | 25        | 26        |
| 23    | 23        | 26        |
| 24    | 20        | 25        |

## ประวัติย่อของผู้วิจัย

|                     |                                                                                                   |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ชื่อ                | นายบัวรัตน์ จันทิพย์                                                                              |
| เกิดวันที่          | 13 เดือนกุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2503                                                                |
| สถานที่เกิด         | บ้านเลขที่ 1 หมู่ 1 บ้านตะเคียนข้างเหล็ก<br>ตำบลตะเคียน อำเภอบุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ              |
| สถานที่อยู่ปัจจุบัน | 213 หมู่ 1 บ้านตะเคียนข้างเหล็ก ตำบลตะเคียน<br>อำเภอบุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ 33140                 |
| สถานที่ทำงาน        | โรงเรียนบ้านกะกา อำเภอบุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ 33140                                               |
| ประวัติการศึกษา     |                                                                                                   |
| พ.ศ. 2515           | ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จากโรงเรียนบ้านตะเคียนข้างเหล็ก<br>ตำบลตะเคียน อำเภอบุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ |
| พ.ศ. 2518           | มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนบุขันธ์ อำเภอบุขันธ์<br>จังหวัดศรีสะเกษ                              |
| พ.ศ. 2522           | ป.กศ. จากวิทยาลัยครูสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์                                                      |
| พ.ศ. 2524           | ป.กศ.สูง (วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป) จากวิทยาลัยครูสุรินทร์<br>จังหวัดสุรินทร์                     |
| พ.ศ. 2530           | กศ.บ. (การประถมศึกษา)<br>จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร                   |
| พ.ศ. 2538           | กศ.ม. (การประถมศึกษา)<br>จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพมหานคร                   |

การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อตนเองกลุ่มสร้างเสริม  
ประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6  
ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ขั้น  
กับการสอนตามแบบปกติ

บทคัดย่อ

ของ

บัวรัตน์ จันทิพย์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการประถมศึกษา

มีนาคม 2539

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติ  
ต่อตนเอง กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง "ตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6  
ระหว่างการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กับการสอนตามแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538  
โรงเรียนบ้านกะกา อำเภอบุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 48 คน  
ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 24 คน  
กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะกระบวนการ 9 ชั้น กลุ่มควบคุม  
ได้รับการสอนตามแบบปกติ โดยผู้วิจัยทำการสอนทั้งสองกลุ่ม ใช้เวลาทำการสอนกลุ่มละ  
42 คาบ คาบละ 20 นาที แบบแผนในการทดลองครั้งนี้ คือ Randomized Control -  
Group Pretest - Posttest Design การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ t - test แบบ  
Independent

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะ  
กระบวนการ 9 ชั้น แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแบบปกติอย่างไม่มีนัยสำคัญ  
ทางสถิติ
2. เจตคติต่อตนเองของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามทักษะ  
กระบวนการ 9 ชั้น แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีสอนตามแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทาง  
สถิติที่ระดับ .01

A COMPARATIVE STUDY OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ATTITUDE TOWARD  
SELF OF PRATHOM SUKSA VI STUDENTS IN LIFE EXPERIENCE  
ENRICHMENT GROUP USING LEARNING ACTIVITIES SKILLS  
PROCEDURE NINE-STEPS AND TRADITIONAL METHOD

AN ABSTRACT

BY

BOURUT JANIHIP

Presented in partial fulfillment of the requirements for the Master  
of Education degree in Elementary Education  
at Srinakharinwirot University

March 1996

The purpose of this study was to compare the Learning Achievement and Attitude toward themselves Prathoms Suksa VI students in Learning Life Experience by Using the Learning Activities Skills Procedure Nine-Steps and the Traditional Method.

The subjects were 48 Prathoms Saksa VI students of Barn Kakham School, Khukhan, Srisaked in the second semester of 1995. They were divided into two groups of an experimental group and a control group by Simple Random, 24 students in each group. The Learning Activities Skills Procedure Nine-Steps was assigned to the experimental group, whereas the control group was taught by Using the Traditional Method. Both of the two groups were taught for 42 periods, which was 20 minutes for each period. The design of this study was the Randomized Control - Group Pretest - Post test Design. The data were Statistically analyzed by the t-test.

The finding revealed that:

1. The students' achievement between the groups with the instruction base on the Learning Activities skills procedure nine - steps and the Traditional Method, was not significantly different.
2. The Attitude towards themselves between the groups with the instruction base on the Learning activities skills procedure nine - steps and the Traditional Method was significantly different at the .01 level.